

Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2023 roku

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
we Wrocławiu

© Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny 2024

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Niniejsze opracowanie łącznie ze wszystkimi ilustracjami i schematami jest chronione prawem autorskim. Prawa autorskie do niniejszego opracowania przysługują Dolnośląskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu.

Kopiowanie, przetwarzanie w systemach elektronicznych, tłumaczenie oraz jakiegokolwiek inne wykorzystanie niniejszego opracowania lub jego fragmentu wymaga wskazania autorów opracowania i źródła.

Raport o stanie sanitarnym województwa dolnośląskiego zawiera dane na dzień 31 grudnia 2023 r.

Opracowano w Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej we Wrocławiu.

Pod Kierunkiem **mgr inż. Małgorzaty Sienkiewicz** Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu

Opracowano na podstawie materiałów przygotowanych przez:
Dział Higieny Komunalnej pod kierownictwem mgr Jolanty Prawdzik,
Dział Bezpieczeństwa Żywności i Żywnienia pod kierownictwem mgr inż. Joanny Gadzińskiej,
Dział Higieny Pracy pod kierownictwem dr inż. Artura Trochimczuka,
Dział Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego pod kierownictwem mgr inż. Dawida Grzybowskiego,
Dział Epidemiologii pod kierownictwem lek. med. Witolda Paczosa,
Dział Nadzoru Nad Chemikaliami pod kierownictwem dr Daniela Psonaka,
Oddział Higieny Radiacyjnej pod kierownictwem dr Piotra Demczuka,
Dział Zdrowia Publicznego i Komunikacji pod kierownictwem mgr Magdaleny Odrowąż-Mieszkowskiej.

Redakcja: Grzegorz Ulatowski

Projekt okładki: Grzegorz Ulatowski

Zdjęcia: Wykonane przez pracowników WSSE we Wrocławiu, grafiki pochodzą z oficjalnych materiałów prasowych GIS oraz WSSE we Wrocławiu.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna we Wrocławiu

ul. Marii Curie-Skłodowskiej 73/77

50-950 Wrocław

tel. (+48) 71 328 30 41 do 49

e-mail: wsse.wroclaw@sanepid.gov.pl

**Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
we Wrocławiu**

**Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego
województwa dolnośląskiego
w 2023 r.**

Wrocław 2024

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	11
2. ANALIZA ZAGROŻEŃ EPIDEMIOLOGICZNYCH	13
2.1. WYBRANE JEDNOSTKI CHOROBY	13
<i>2.1.1. Tabela zestawienie wybranych jednostek chorobowych.....</i>	<i>13</i>
<i>2.1.2. Sytuacja epidemiologiczna wybranych jednostek chorobowych</i>	<i>14</i>
<i>2.1.3. SARS-CoV-2/COVID-19.....</i>	<i>22</i>
<i>2.1.4. Ogniska epidemiczne w szpitalach</i>	<i>23</i>
2.2. SZCZEPIONIA OCHRONNE OBOWIĄZKOWE I ZALECANE	25
3. OCENA ZAOPATRZENIA W WODĘ DO SPOŻYCIA.....	28
3.1. WODOCIĄGI SIECIOWE	28
3.2. INNE PODMIOTY ZAOPATRUJĄCE W WODĘ	34
3.3. INFORMACJA NA TEMAT ZWODOCIĄGOWANIA MIEJSCOWOŚCI.....	34
3.4. CIEPŁA WODA W INSTALACJACH WODOCIĄGOWYCH WEWNĄTRZ BUDYNKÓW	35
3.5. UJĘCIA WÓD WYKORZYSTYWANYCH DO ZAOPATRZENIA W WODĘ DO SPOŻYCIA	38
3.6. POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE ZWIĄZANE Z NADZOREM NAD JAKOŚCIĄ WODY	39
4. STAN SANITARNO-PORZĄDKOWY MIEJSCOWOŚCI.....	40
4.1. MIASTA I TERENY WIEJSKIE	40
4.2. TERENY REKREACYJNE	44
4.3. USTĘPY PUBLICZNE.....	46
5. OBIEKTY REKREACJI WODNEJ.....	46
5.1. PŁYWALNIE KRYTE	46
5.2. PŁYWALNIE ODKRYTE	47
5.3. PŁYWALNIE MIESZANE	48
5.4. KĄPIELISKA	48
5.5. MIEJSCA WYKORZYSTYWANE DO KĄPIELI	50
5.6. BASENY.....	51
5.7. PLAŻE.....	51
5.8. PODSUMOWANIE.....	51
6. OBIEKTY DZIAŁAJĄCE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ	52
6.1. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	52
6.2. INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ.....	52
6.3. PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ	53
6.4. NOCLEGOWNIE	53
6.5. PODSUMOWANIE.....	53
7. OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI HOTELOWE.....	54
7.1. HOTELE	54
7.2. MOTELE	55

7.3.	PENSIJONATY.....	55
7.4.	KEMPINIGI	55
7.5.	DOMY WYCIECZKOWE	56
7.6.	SCHRONISKA I POLA BIWAKOWE	56
7.7.	INNE OBIEKTY	56
7.8.	PODSUMOWANIE.....	57
8.	ZAKŁADY ŚWIADCZĄCE USŁUGI UPIĘKSZAJĄCE CIAŁO.....	58
8.1.	ZAKŁADY FRYZJERSKIE.....	58
8.2.	ZAKŁADY KOSMETYCZNE	59
8.3.	ZAKŁADY TATUAŻU	60
8.4.	ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ.....	62
8.5.	ZAKŁADY POZOSTAŁE.....	62
8.6.	PODSUMOWANIE.....	63
9.	CMENTARZE I DOMY PRZEDPOGRZEBOWE; EKSHUMACJE	64
10.	STAN SANITARNY INNYCH OBIEKTÓW	66
11.	OBIEKTY OBSŁUGI PASAŻERSKIEJ	69
11.1.	DWORCE I STACJE KOLEJOWE.....	69
11.2.	DWORCE AUTOBUSOWE	70
11.3.	WIATY PRZYSTANKOWE.....	70
11.4.	PORTY LOTNICZE	70
11.5.	PRZYSTANIE	71
11.6.	PRZEJŚCIA GRANICZNE	71
11.7.	PODSUMOWANIE.....	71
12.	ŚRODKI TRANSPORTU	72
13.	PODMIOTY LECZNICZE	72
13.1.	SZPITALE	72
13.2.	SZPITALE UZDROWISKOWE	74
13.3.	SANATORIA.....	75
13.4.	PRZYCHODNIE, OŚRODKI, PORADNIE, AMBULATORIA.....	76
13.5.	STACJE DIALIZ	77
13.6.	PRAKTYKI LEKARSKIE, PRAKTYKI PIELĘGNIAREK I POŁOŻNYCH.....	77
13.7.	ZAKŁADY OPIEKUŃCZO-LECZNICZE, PIELĘGNACYJNO-OPIEKUŃCZE.....	79
13.8.	HOSPICJA.....	79
14.	PROMIENIOWNIE JONIZUJĄCE I NIEJONIZUJĄCE.....	80
14.1.	PRACOWNIE RENTGENOWSKIE	80
14.2.	ŹRÓDŁA PROMIENIOTWÓRCZE IZOTOPOWE.....	80
14.3.	PLACÓWKI POMIARÓW SKAŻEŃ PROMIENIOTWÓRCZYCH	80
14.4.	PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE ELEKTROMAGNETYCZNE	81
15.	STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA ORAZ MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ	82
15.1.	ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI	83

15.1.1. Wytwórnice lodów.....	86
15.1.2. Piekarnie	86
15.1.3. Ciastkarnie	87
15.1.4. Przetwórnice owocowo-warzywne i grzybowe	87
15.1.5. Wytwórnice napojów bezalkoholowych i rozlewni piwa.....	87
15.1.6. Wytwórnice naturalnych wód mineralnych, naturalnych wód źródlanych i stołowych	88
15.1.7. Zakłady garmazeryjne.....	88
15.1.8. Wytwórnice suplementów diety	88
15.1.9. Producenci żywności w warunkach domowych.....	89
15.2. OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ.....	92
15.3. OBIEKTY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO.....	93
15.3.1. Zakłady żywienia zbiorowego otwartego.....	94
15.3.2. Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego	95
15.3.3. Zakłady usług cateringowych.....	99
15.4. MATERIAŁY I WYROBY PRZEZNACZONE DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ	100
15.5. JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH	101
15.6. SYSTEM WCZESNEGO OSTRZEGANIA O NIEBEZPIECZNEJ ŻYWNOŚCI I PASZACH – RASFF.	103
15.7. SUPLEMENTY DIETY ORAZ ŻYWNOŚĆ DLA OKREŚLONYCH GRUP	105
16. ZAGROŻENIE ŚRODOWISKA PRACY Z UWZGLĘDNIENIEM CHOROÓB ZAWODOWYCH	107
16.1. OCENA ŚRODOWISKA PRACY	107
16.2. OCENA NARAŻENIA ZAWODOWEGO	108
16.3. CHOROBY ZAWODOWE	120
17. NADZÓR NAD CHEMIKALIAMI.....	123
17.1. WPROWADZANIE DO OBROTU CHEMIKALIÓW.....	123
17.1.1. Substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym stwarzające zagrożenie	123
17.1.2. Produkty biobójcze.....	125
17.1.3. Nadzór nad detergentami.....	126
17.2. PRODUKTY KOSMETYCZNE	127
17.3. ŚRODKI ZASTĘPCZE I NOWE SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE	128
18. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY.....	133
19. STAN SANITARNY ZAKŁADÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA	136
19.1. SZKOŁY.....	138
19.2. ŻŁOBKI/KLUBY DZIECIĘCE, PRZEDSZKOLA I INNE FORMY WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO	141
19.3. OCENA WARUNKÓW POBYTU DZIECI I MŁODZIEŻY W PLACÓWKACH NAUCZANIA I WYCHOWANIA	142
19.3.1. Pomiary natężenia oświetlenia sztucznego.....	142
19.3.2. Higiena procesu nauczania - Ocena tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych.	142
19.3.3. Ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.....	143
19.3.4. Infrastruktura do zajęć z wychowania fizycznego.	144
19.3.5. Dożywianie uczniów w szkołach.....	144
19.4. NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI W SZKOŁACH.....	144
19.5. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE - DOMY DZIECKA.....	145

19.6. INTERNATY I BURSY, ZAKŁADY Z POBYTEM CAŁODOBOWYM ORAZ Z POBYTEM DZIENNYM I CAŁODOBOWYM	145
19.7. SZKOŁY WYŻSZE	145
19.8. WYPOCZYNEK DZIECI I MŁODZIEŻY	146
19.8.1. Wypoczynek zimowy	146
19.8.2. Wypoczynek letni	148
20. WYCHOWANIE ZDROWOTNE I PROMOCJA ZDROWIA	151
20.1. DZIAŁANIA PROGRAMOWE I NIEPROGRAMOWE O ZASIĘGU WOJEWÓDZKIM	151
20.1.1. Program „Trzymaj formę”	151
20.1.2. Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS	152
20.1.3. Program „Bieg po zdrowie”	153
20.1.4. Program „ARS, czyli jak dbać o miłość” - profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnienia od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych	153
20.1.5. Program „Wybierz Życie - Pierwszy Krok”	154
20.1.6. Interwencja nieprogramowa „Akcja Zimowa”	154
20.1.7. Interwencja nieprogramowa „Akcja Letnia”	155
20.1.8. Program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne”	156
20.1.9. Profilaktyka zażywania nowych substancji psychoaktywnych tzw. „dopalaczy”	156
20.1.10. Kampania informacyjna „Wybieraj zdrową żywność”	156
20.1.11. Światowy Dzień Seniora	157
20.1.12. Światowy Dzień bez Papierosa oraz Światowy Dzień Rzucania Palenia	157
20.1.13. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach oraz Europejski Tydzień Szczepień	158
20.1.14. Laurka dla mamy - „Badajcie się Drogie Mamy, bo my dzieci Was kochamy”	158
20.2. DZIAŁANIA O ZASIĘGU LOKALNYM	158
20.2.1. Program „Czyste Powietrze Wokół Nas” (PSSE: Bolesławiec, Głogów, Góra, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Kłodzko, Lubin, Lwówek Śląski, Milicz, Oleśnica, Oława, Strzelin, Świdnica, Trzebnica, Wałbrzych, Wrocław, Ząbkowice, Złotoryja)	158
20.2.2. Program profilaktyki palenia tytoniu „Znajdź właściwe rozwiązanie” (PSSE: Wałbrzych, Zgorzelec)	159
20.2.3. Program edukacji antytytoniowej „Nie pal przy mnie, proszę” (PSSE: Oleśnica, Wałbrzych)	159
20.2.4. „Profilaktyka zatruc grzybami” (PSSE Góra)	160
20.2.5. „Uwaga kleszcze” (PSSE Góra)	160
20.2.6. Profilaktyka Zakażeń Bakteryjnych (PSSE Legnica)	160
20.2.7. Bezpieczni w Sieci (PSSE Legnica)	161
20.2.8. Promocja Zdrowia Psychicznego – Depresja (PSSE Legnica)	161
20.2.9. Turniej Sportowo-Edukacyjny Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Miliczu 2023 (PSSE Milicz)	161
20.2.10. „Profilaktyka zakażeń HCV – Stop HCV” (PSSE Środa Śląska)	162
20.2.11. „Moje Dziecko Idzie do Szkoły” (PSSE: Świdnica, Ząbkowice Śląskie)	162
20.2.12. Interwencja nieprogramowa „Profilaktyka chorób zakaźnych”, w tym WZW typu A, B, C, chorób przenoszonych przez kleszcze itd. (PSSE Świdnica)	162
20.2.13. „Profilaktyka wszawicy” (PSSE Świdnica)	163
20.2.14. „Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)” (PSSE Wrocław)	163
20.2.15. Interwencja nieprogramowa „Dni Kultury Zdrowotnej” (PSSE Trzebnica)	164

21. WNIOSKI.....	165
22. SPIS TABEL	176
23. SPIS WYKRESÓW	177

Szanowni Państwo,

z wielką przyjemnością, jako Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu, reprezentujący Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną we Wrocławiu, zachęcam Państwa do zapoznania się z oceną stanu bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego w 2023 roku w obszarze zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego.

Treści zawarte w prezentowanej ocenie przedstawiają realizację zadań organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie Dolnego Śląska w 2023 roku. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna we Wrocławiu miała na celu zapewnienie zdrowia publicznego poprzez realizację różnorodnych przedsięwzięć. Obejmowały one

w szczególności działania mające na celu sprawowanie nadzoru nad warunkami bezpieczeństwa żywienia, żywności i produktów kosmetycznych. Dodatkowo, instytucja nadzorowała miejsca i warunki związane z wypoczynkiem i rekreacją. Kontynuując praktyki z poprzednich lat, Inspekcja Sanitarna województwa dolnośląskiego prowadziła szereg działań obejmujących zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych i zakażeń a także monitorowanie jakości wody przeznaczonej do spożycia oraz wykorzystywanej do kąpieli. Ponadto, nadzorowano obiekty użyteczności publicznej, środowisko, warunki pracy oraz obszar związany z higieną radiacyjną. Istotnym elementem pracy pracowników Inspekcji Sanitarnej była działalność w kontekście nauczania, wychowania i wypoczynku, a także prowadzenie działań o charakterze edukacyjno-zdrowotnych.

Dużym wyzwaniem w 2023 roku, oprócz podstawowych działań stacji sanitarnej, stały się następstwa, trwającego od 2022 roku, konfliktu zbrojnego w Ukrainie, co wywołało dużą falę uchodźców oraz związaną z tym konieczność wprowadzenia obszernych działań mających na celu zapewnienie właściwych warunków higieniczno-sanitarnych. Rolą Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest także czuwanie nad realizacją szczepień ochronnych wynikających z obowiązkowego kalendarza szczepień a także nadzór i dystrybucja szczepionek jak również identyfikacja zakażeń.

Wszystkie działania podejmowane przez jednostki sanitarne województwa dolnośląskiego miały na celu bezpieczeństwo i ochronę zdrowia mieszkańców oraz poprawę jakości ich życia. Dla skutecznego radzenia sobie z obecnymi wyzwaniami, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna we Wrocławiu oraz podległe jej jednostki powiatowe aktywnie rozwijają swoje zasoby, podnosząc kompetencje pracowników, doposażając swoje placówki w specjalistyczną aparaturę, wprowadzając najnowsze metody badawcze oraz doskonaląc system zarządzania jakością.

Dziękuję moim współpracownikom za oddaną służbę na rzecz zdrowia mieszkańców Dolnego Śląska. Mam nadzieję, że prezentowana ocena pomoże w budowaniu i dalszym rozwoju polityki zdrowotnej województwa oraz w jeszcze lepszym planowaniu działań profilaktycznych na Dolnym Śląsku.

Zapraszam Państwa do zapoznania się z oceną stanu bezpieczeństwa sanitarnego województwa dolnośląskiego za rok 2023 oraz śledzenia aktualności dotyczących działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w naszych serwisach internetowych.

Dolnośląski Państwowy Wojewódzki

Inspektor Sanitarny

mgr inż. Małgorzata Sienkiewicz

1. WPROWADZENIE

Zgodnie z kompetencjami i zadaniami określonymi w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a także w innych aktach prawnych, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej kontynuowały działania dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego ludności, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny środowiska, higieny pracy w zakładach pracy, higieny radiacyjnej, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku oraz warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne – w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Prezentowana ocena stanu sanitarnego województwa dolnośląskiego zawiera rezultaty kontroli obiektów i wyników badań laboratoryjnych przeprowadzonych w 2023 r. przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną we Wrocławiu oraz podległych jej 26 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego.

Ocena zawiera dane na dzień 31 grudnia 2023 r.

Analiza zagrożeń
epidemiologicznych

2. ANALIZA ZAGROŻEŃ EPIDEMIOLOGICZNYCH

2.1. WYBRANE JEDNOSTKI CHOROBOWE

2.1.1. Tabelaryczne zestawienie wybranych jednostek chorobowych

Według liczby zachorowań wykazanych w sprawozdaniach MZ-56 o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach województwa dolnośląskiego oraz okresie w danych NIZP-PZH PIB - Zachorowania na wybrane choroby zakaźne w Polsce od 01.01.2023 do 31.12 2023 r. w porównywalnym 2022 r. przedstawiają się następująco:

Jednostka chorobowa	Rok 2022				Rok 2023			
	Polska		województwo dolnośląskie		Polska		Województwo dolnośląskie	
	liczba zachorowań	zapadalność na 100 tys.	liczba zachorowań	zapadalność na 100 tys.	liczba zachorowań	zapadalność na 100 tys.	liczba zachorowań	zapadalność na 100 tys.
Bakteryjne zatrucia pokarmowe - ogółem	6 563	17,35	387	13,38	10 126	26,86	543	18,83
-w tym o etiologii salmonelozowej	6 256	16,54	385	13,31	9 835	26,09	440	15,26
Lamblioza (giardioza)	1 340	3,54	108	3,73	1742	4,62	169	5,86
Listerioza	142	0,38	6	0,2	242	0,64	12	0,41
Tężec ogółem	5	0,01	0	0	13	0,03	0	0
Krzusiec	371	0,98	16	0,55	927	2,46	44	1,53
Choroba meningokokowa inwazyjna ogółem	117	0,31	7	0,24	154	0,41	10	0,35
Kiła ogółem (bez kiły wrodzonej i noworodków)	1990	5,21	71	2,44	2 988	7,93	150	5,2
Rzeżączka	601	1,57	10	0,34	1 372	3,64	38	1,31
Inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez Chlamydie	551	1,44	15	0,51	977	2,59	40	1,38
Borelioza (choroba z Lyme) ogółem	17 369	45,92	838	28,97	25 244	66,96	1052	36,48
Encefalopatie gąbczaste - choroba Creutzfelda-Jakoba (CJD)	22	0,06	1	0,03	34	0,09	1	0,03
Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień	8 151	21,55	427	14,72	9 976	26,46	477	16,54
Kleszczowe zapalenie mózgu	446	1,18	66	2,28	659	1,75	35	1,21
Ospa wietrzna	171 480	449,34	7683	265,65	1906,39	505,7	9249	320,08
Odra	27	0,07	1	0,03	36	0,1	2	0,06
Różyczka	147	0,39	7	0,24	262	0,69	17	0,58
WZW typu A	233	0,62	13	0,44	209	0,55	18	0,62

WZW typu B ostre	29	0,08	2	0,06	39	0,1	2	0,07
WZW typu B przewlekłe i BNO	2 471	6,53	103	3,56	3 115	8,26	150	5,2
WZW typu C ostre ogółem	25	0,07	6	0,2	46	0,12	3	0,1
WZW typu C przewlekłe	2 503	6,62	185	6,39	3 269	8,67	285	9,88
AIDS-Zespół nabytego upośledzenia odporności	132	0,35	23	0,79	183	0,49	29	1
Nowo wykryte zakażenia HIV	2 361	6,24	344	11,89	2 905	7,71	300	10,4
Świnka (nagminne zapalenie przysuszczy)	922	2,44	29	1	969	2,57	36	1,2
Malaria (zimnica)	26	0,07	3	0,1	43	0,11	2	0,07
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna ogółem	2216	5,86	139	4,84	2 911	7,72	162	5,62
Choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> , inwazyjna ogółem	149	0,39	14	0,62	280	0,74	33	1,14
Grypa (przypadki potwierdzone)	6 976	18,44	299	10,34	11 087	29,41	420	14,56
Grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego *	-	-	-	-	58 221	146,48	2 682	93,02
Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-10)	2 345 903	6 201,6	186 070	6 433,73	339 594	900,82	17 837	618,67
Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-10) – przypadki możliwe	24 448	64,63	351	12,14	40 661	107,86	1 936	67,15

Tabela 1. Zachorowania na wybrane choroby zakaźne w Polsce od 01.01.2023 do 31.12.2023 r. w porównywalnym 2022 r.

2.1.2. Sytuacja epidemiologiczna wybranych jednostek chorobowych

Zatrucia pokarmowe

W roku 2023 w Rejestrze Ognisk Epidemicznych odnotowano 42 ogniska zbiorowych zatruc pokarmowych. W 5 ogniskach nie udało się ustalić czynnika etiologicznego, w pozostałych stwierdzono:

- *Salmonella enteritidis* - w 16 ogniskach,
- *Clostridium difficile* - w 13 ogniskach,
- *Giardia lamblia* - w 6 ogniskach,
- Adenowirusy - w 1 ognisku,
- Wirus zapalenia wątroby typu A - w 1 ognisku.

Krztusiec

W 2023 roku w województwie dolnośląskim odnotowano znaczny wzrost liczby zachorowań na krztusiec - zgłoszono 44 przypadki, to jest ponad 2-krotnie więcej niż w 2022 r. (16 przypadków).

Również na obszarze kraju odnotowano w 2023 r. ponad 2-krotnie więcej przypadków - 927 zachorowań w porównaniu z rokiem ubiegłym (371 przypadków).

Choroby szerzące się drogą płciową

W 2023 roku w porównaniu do 2022 roku, w województwie odnotowano bardzo znaczny wzrost liczby zachorowań na kiłę – 150 przypadków (w 2022 – 71), rzeżączkę – 38 przypadków (w 2022 – 10) i na choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez Chlamydie – 40 przypadków (w 2022 – 15).

Borelioza

W 2023 r. w województwie dolnośląskim odnotowano wzrost liczby zachorowań na boreliozę. Zarejestrowano 1 052 przypadków boreliozy (w roku poprzednim jedynie 838 przypadków), w tym 1 020 przypadków potwierdzonych i 32 przypadki prawdopodobne. Z ogólnej liczby zgłoszonych przypadków zachorowań wyszczególniono 49 przypadków neuroboreliozy, porównywalnie z rokiem 2022 (42 przypadki). Hospitalizowano 81 osób, w tym 48 osób z neuroboreliozą.

Oprócz charakterystycznego dla wczesnej fazy boreliozy rumienia, odnotowuje się zapalenie układu kostno-stawowego, neuroboreliozę z jednoczesnym limfocytarnym zapaleniem opon mózgowo – rdzeniowych, zapaleniem nerwów czaszkowych, zwłaszcza twarzowego oraz zapaleniem wielokorzeniowym.

W 2023 r. na obszarze Polski zarejestrowano 25 244 przypadków. W porównaniu z rokiem 2022 (17 338 zachorowania) nastąpił wyraźny wzrost liczby zachorowań na boreliozę na obszarze kraju.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (WZW A)

W 2023 r. na obszarze województwa dolnośląskiego odnotowano zachorowania na WZW typu A u 18 osób, wszystkie zachorowania zostały potwierdzone. Zestawiając

z rokiem poprzednim, zauważono wzrost zachorowań (6 przypadków), 17 przypadków wymagało hospitalizacji. Zachorowania dotyczyły osób z kontaktu z osobą chorą lub zakażoną oraz spożywaniem posiłków w miejscach żywienia zbiorowego (stołówki, restauracje).

W 2023 r. na obszarze Polski zarejestrowano 209 przypadków. W porównaniu z poprzednim rokiem, wystąpił spadek liczby zachorowań na WZW typu A (w 2022 r. zgłoszono 233 przypadki zachorowań).

Wirusowe zapalenie wątroby typu B (WZW B)

W województwie dolnośląskim w 2023 r. zarejestrowano 152 zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu B. U 150 pacjentów rozpoznano postać przewlekłą, u 2 – postać ostrą. Hospitalizowano 18 osób. W 2022 r. na obszarze województwa dolnośląskiego odnotowano 105 przypadków zachorowań, a więc nastąpił wzrost liczby zachorowań względem roku poprzedniego.

W 2023 r. na obszarze Polski zarejestrowano 3 154 przypadki WZW typu B, w tym 39 przypadków postaci ostrej i 3 115 przewlekłych lub bliżej nieokreślonych. W porównaniu z 2022 r. (2471 zachorowania) wystąpił wzrost liczby zachorowań na WZW typ B.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C (WZW C)

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych na terenie województwa dolnośląskiego w 2023 r., zarejestrowano 288 zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C, w tym 285 przypadków zachorowań o przewlekłym przebiegu i 3 przypadki o przebiegu ostrym. W 2022 r. na obszarze województwa dolnośląskiego zarejestrowano 191 przypadków WZW typu C, co świadczy o wyraźnym wzroście zachorowań.

Na terenie całego kraju, w 2023 r. zarejestrowano 3 328 przypadki wirusowego zapalenia wątroby typu C. W porównaniu z poprzednim rokiem, wystąpił wzrost liczby zachorowań (w 2022 r. zgłoszono 2 518 przypadki zachorowań).

Encefalopatie gąbczaste - choroba Creutzfelda-Jakoba (CJD)

W 2023 r. identycznie jak w 2022 r. - odnotowano jeden przypadek zachorowania na encefalopatię gąbczastą. Zachorowanie wystąpiło u 64 – letniego mężczyzny,

u którego wystąpił typowy obraz kliniczny i szybko postępująca demencja. Pacjent zmarł.

Na obszarze kraju w 2023 roku na encefalopatię gąbczastą zarejestrowano 34 zachorowania, o 12 przypadków więcej niż w roku 2022 r.

Kleszczowe zapalenie mózgu (KZM)

W 2023 r. w województwie dolnośląskim odnotowano spadek liczby zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu zgłoszono 35 przypadków, o 31 mniej niż w roku 2022 (66 przypadków). Najwięcej zachorowań w 2023 roku zanotowano w powiecie wrocławskim – 12 przypadków, świdnickim – 6 przypadków, kłodzkim – 4 przypadki i wałbrzyskim – 3 przypadki. Na obszarze kraju w 2023 r. odnotowano znaczny wzrost liczby zachorowań, zarejestrowano 659 przypadków, w roku 2022 – 446 przypadków.

Odra

W województwie dolnośląskim w 2023 r. zanotowano dwa przypadki zachorowań na odrę. Pierwsze zachorowanie wystąpiło u 17 – letniego mężczyzny - uchodźcy z Ukrainy, zaklasyfikowane jako przypadek możliwy. Nie uzyskano informacji o szczepieniu w przeszłości przeciwko odrze. Drugie zachorowanie wystąpiło u 10 – letniego dziecka płci żeńskiej, zaszczepionego przeciwko odrze, które zostało zaklasyfikowane także jako przypadek możliwy. W Polsce w 2023 r. nastąpił wzrost liczby zachorowań w stosunku do poprzedniego roku – zgłoszono 36 przypadków odry (2022 r. - 27). W województwie dolnośląskim także odnotowano wzrost przypadków zachorowań na odrę w 2023 r. – 2 przypadki w porównaniu do roku ubiegłego – 1 przypadek.

Różyczka

W 2023 r. w województwie dolnośląskim podobnie jak w Polsce, zanotowano zdecydowany wzrost liczby zachorowań na różyczkę. Zarejestrowano 17 przypadków, o 10 więcej w porównaniu do roku 2022 r. Podobnie jak w 2022 r. były to przypadki możliwe, rozpoznane wyłącznie na podstawie objawów klinicznych. W Polsce zgłoszono 262 przypadki, o 115 więcej niż w 2022 r.

AIDS

W 2023 r. zarejestrowano 29 zachorowań na AIDS, o 6 przypadków więcej niż w roku 2022 (23 zachorowania). Zachorowania rozpoznano u 2 kobiet i 27 mężczyzn. Zachorowania dotyczyły osób w grupach wiekowych: 20-29 lat -1, 30-39 – 10, 40-49 lat – 13, 50-59 – 4, 60 – 1 zachorowanie. U 5 mężczyzn najbardziej prawdopodobną drogą nabycia zakażenia HIV były kontakty seksualne z mężczyznami, u 4 osób wstrzyknięcie narkotyku, u 1 osoby ryzykowne kontakty heteroseksualne, u 19 osób chorych nie ustalono drogi przenoszenia zakażenia. W 2023 r. odnotowano 4 zgony osób chorych na AIDS. Od początku epidemii w województwie dolnośląskim do dnia 31.12.2023 r. zachorowały łącznie 843 osoby, z których 330 zmarło. W Polsce również w 2023 r. obserwowano wzrost liczby zarejestrowanych zachorowań na AIDS – zgłoszono 183 przypadki, o 51 więcej w stosunku do 2022 r. (132 zachorowania). Zachorowania na AIDS w 2023 r. w województwie dolnośląskim stanowiły 15,8% wszystkich przypadków odnotowanych w Polsce.

Zakażenia HIV

W roku 2023 w województwie dolnośląskim zanotowano spadek liczby zarejestrowanych nowo wykrytych zakażeń HIV – zgłoszono 300 przypadków, o 44 mniej niż w 2022 r. (344 zakażenia).

Najczęściej zakażenia HIV wykrywano u osób w grupie wieku od 30 do 49 lat – 189 (63,0%). Podobnie jak w latach ubiegłych przeważały zakażenia u mężczyzn – 204 przypadki (68,0% ogółu zakażonych HIV), wśród kobiet wykryto 98 przypadków zakażeń HIV (32,0% ogółu).

Podobnie jak w latach ubiegłych w większości zgłoszonych nowo wykrytych zakażeniach HIV nie podano informacji na temat możliwej drogi transmisji zakażenia (259 – 86,3 % ogółu).

Wśród osób o ustalonej drodze transmisji zakażenia HIV, zakażenia rozpoznano u 19 mężczyzn utrzymujących kontakty seksualne z mężczyznami (MSM) - 46,3% przypadków o znanej drodze transmisji, u 4 osób zakażonych poprzez ryzykowne kontakty heteroseksualne (9,8%), u 4 osób zakażonych w związku z używaniem narkotyków (9,8%) oraz 14 dzieci (uchodźcy z Ukrainy), zakażonych wertykalnie (34,1%).

W województwie dolnośląskim do dnia 31.12.2023 r. (dane skumulowane od 1985 r.) zarejestrowano łącznie 4 291 osób zakażonych HIV.

W skali kraju w 2023 roku zarejestrowano znaczny wzrost liczby nowo wykrytych zakażeń HIV, zanotowano 2 905 zakażeń HIV, o 544 przypadków więcej niż w 2022 roku (2 361 zakażeń HIV). Zakażenia HIV w województwie dolnośląskim stanowiły 10,3% wszystkich przypadków zakażeń HIV wykrytych w Polsce.

Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)

W 2023 r. w województwie dolnośląskim odnotowano wzrost liczby zachorowań na świnkę, zarejestrowano 36 zachorowań, o 7 przypadków więcej w porównaniu z rokiem 2022 (29 przypadków). Podobnie w Polsce, w 2023 r. nastąpił wzrost zachorowań, wykazano 969 przypadków w porównaniu z rokiem 2022 – 922 przypadków. Wszystkie przypadki zostały zakwalifikowane jako przypadki możliwe, rozpoznane wyłącznie na podstawie objawów klinicznych.

Malaria (zimnica)

W 2023 r. na terenie województwa dolnośląskiego zgłoszono 2 zachorowania na malarię. Zachorowania wystąpiły u 2 mężczyzn. W jednym przypadku zachorowanie wystąpiło po pobycie w Tanzanii (wyjazd turystyczny), w drugim przypadku zachorowanie wystąpiło u studenta, obywatela Etiopii, krótko po przyjeździe z Etiopii. W trakcie pobytu w Afryce u obu osób doszło do wielokrotnego ukłucia przez komary. Chorzy nie stosowali doustnej profilaktyki przeciwmalarycznej.

W Polsce odnotowano w 2023 r. wzrost liczby przypadków malarii - zgłoszono 43 zachorowania, o 17 przypadków więcej w porównaniu do 2022 r. (26 zachorowań).

Zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę

W 2023 r. w związku z nowelizacją Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej w 2023 r., nastąpiła istotna zmiana dotychczasowych zasad zgłaszania zachorowań oraz podejrzeń zachorowań na grypę. Obecnie na portalu e-zdrowie.gov.pl publikowany jest „Raport o poradach ambulatoryjnych udzielonych z powodu ostrych infekcji układu oddechowego”.

Począwszy od 01.03.2023 r. rozpoczęto zgłaszanie przypadków grypy potwierdzonej wynikiem szybkiego testu antygenowego w „Sprawozdaniu o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach (MZ-56)”. W okresie od

01.03.2023 r. do 31.12.2023 r. w województwie dolnośląskim zgłoszono 2 682 przypadki, hospitalizowano 215 osób. W Polsce zgłoszono 58 221 przypadków grypy potwierdzonej wynikiem szybkiego testu antygenowego, hospitalizowano 3 717 osób.

W 2023 r. w województwie dolnośląskim nastąpił wzrost liczby zarejestrowanych przypadków grypy potwierdzonej badaniami laboratoryjnymi - zgłoszono 420 przypadków, o 121 więcej niż w 2022 r. (299 zachorowań). W 2023 r. zgłoszono 3 zgony z powodu grypy.

Na obszarze kraju podobnie jak w województwie dolnośląskim w 2023 roku zanotowano znaczny wzrost liczby zachorowań, zgłoszono 11 087 przypadków grypy potwierdzonej laboratoryjnie, o 4 111 przypadków więcej niż w poprzednim roku (6 976 zachorowań).

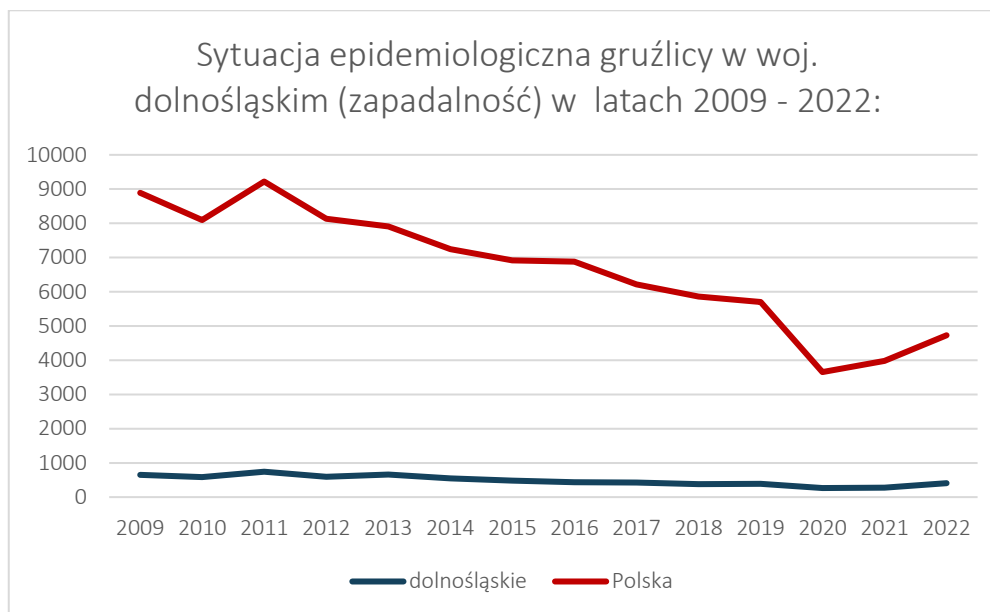
Gruźlica

W roku 2023 odnotowano wyższą zapadalność na gruźlicę na obszarze województwa dolnośląskiego w porównaniu z latami ubiegłymi.

Zapadalność na gruźlicę w ostatnich latach w województwie dolnośląskim ma tendencję stabilną. Sytuację epidemiologiczną gruźlicy w województwie dolnośląskim w latach 2009-2023 (wsk.zap./100tys.), przedstawiono w tabeli oraz na wykresie:

ROK	Liczba zachorowań		Współczynnik zapadalności /100 tys.		Miejsce w rankingu
	dolnośląskie	Polska	dolnośląskie	Polska	
2009	652	8236	22,7	21,6	11
2010	582	7509	20,2	19,7	12
2011	742	8478	25,8	22,2	12
2012	594	7542	20,4	19,6	12
2013	659	7250	22,6	18,8	12
2014	547	6698	18,8	17,4	12
2015	484	6430	16,7	16,7	12
2016	435	6444	15	16,8	9
2017	427	5787	14,7	15,1	11
2018	377	5487	13	14,3	9
2019	384	5321	13,2	13,9	6
2020	265	3388	9,1	8,8	5
2021	279	3704	9,7	9,7	4
2022	410	4314	14,2	11,4	3

Tabela 2. Sytuacja epidemiologiczna gruźlicy w województwie dolnośląskim (zapadalność) w latach 2009 -2022.

Wykres 1. Sytuacja epidemiologiczna gruźlicy w województwie dolnośląskim (zapadalność) w latach 2009 -2022.

Poniżej dane cząstkowe za 3 kwartały 2023 roku dla województwa dolnośląskiego, obejmujące wszystkie powiaty. Zweryfikowane dane statystyczne Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie, dotyczące gruźlicy, za IV kwartał roku 2023 - jeszcze nie wpłynęły do WSSE we Wrocławiu.

Nowe zachorowania (gruźlica płuc i pozapłucna) za kwartały I-III 2023 r:

GRUŻLICA	gruźlica płuc Bk (+)	gruźlica płuc Bk (-)	gruźlica p/płucna Bk (+)	gruźlica p/płucna Bk (-)	RAZEM
I kw. 2023 r.	54	6	2	-	62
II kw. 2023 r.	69	9	-	4	82
III kw. 2023r.	63	6	-	2	71
IV kw. 2023 r.	*	*	*	*	*

* dane za IV kw. 2023 r. są w trakcie weryfikacji przez Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc.

Tabela 3. Nowe zachorowania (gruźlica płuc i pozapłucna) za kwartały I-III 2023 r.

2.1.3. SARS-CoV-2/COVID-19

W 2023 roku podejście do zarządzania pandemią SARS-CoV-2 w województwie dolnośląskim charakteryzowało się kontynuacją strategii unikania obowiązkowej kwarantanny i izolacji dla osób z objawami, chorych oraz tych, którzy byli narażeni na zakażenie. Mimo braku restrykcji, region ten odnotował umiarkowaną zapadalność na poziomie 617 przypadków na 100 tys. mieszkańców w skali roku, co wskazuje na stabilizację sytuacji epidemicznej, możliwą dzięki wysokiej świadomości społecznej i szeroko dostępnym środkom profilaktycznym.

Sekwencjonowanie genomu wirusa SARS-CoV-2 pozostawało kluczowym elementem monitorowania jego ewolucji. Wnikliwa analiza sekwencji umożliwiła identyfikację nowych wariantów, takich jak JN.1 i BA.2.86 (Pirola), co podkreśla nieustającą potrzebę badań nad adaptacyjnością wirusa. Te odkrycia rzucają światło na potencjalne wyzwania dla skuteczności obecnych szczepionek i terapii, co może być istotne dla przyszłej strategii szczepień i leczenia.

Międzynarodowa współpraca, uwypuklona przez pojawienie się nowych wariantów, zyskała na znaczeniu jako fundament skutecznej reakcji na dynamicznie zmieniający się krajobraz pandemii. Globalne sieci wymiany danych i koordynacja badań stanowią o sile reagowania na nowe zagrożenia, co ma bezpośrednie przełożenie na zdrowie populacji na całym świecie.

W dolnośląskich jednostkach sanitarno-epidemiologicznych zauważalny był wzrost efektywności przetwarzania danych, co było wynikiem rozbudowy i udoskonalenia systemu SEPIS. Ulepszenia te zwiększyły precyzję i szybkość reagowania na zgłaszane przypadki, co stanowi o sile lokalnych systemów zdrowia publicznego. Innowacje w systemie, takie jak nowe funkcjonalności wspierające nadzór sanitarny, odzwierciedlają rosnącą rolę technologii w ochronie zdrowia.

Dodatkowo, inicjatywa POWER UKRAINA wprowadziła unikalny element wsparcia dla społeczności ukraińskiej, demonstrując adaptacyjność i elastyczność lokalnych struktur zdrowia publicznego w reagowaniu na zmieniające się potrzeby populacji. Wirtualna stacja, oferująca usługi w języku ukraińskim, nie tylko zwiększyła dostępność opieki, ale także stanowiła gest solidarności i wsparcia w obliczu trwających wyzwań migracyjnych.

Podsumowując, w 2023 roku województwo dolnośląskie wykazało się zarówno odpornością, jak i zdolnością do innowacji, dostosowując się do pozostałości po pandemii. Strategie te odzwierciedlają adaptacyjność regionu do ewoluujących warunków zdrowotnych, antycypując przyszłe potrzeby w kontekście globalnej ochrony zdrowia.

Państwowa Inspekcja Sanitarna na obszarze województwa na bieżąco modyfikowała swoje działania, dostosowując się do zmieniających się obostrzeń, przebiegu pandemii oraz innych czynników społecznych, prawnych i epidemiologicznych. Dodatkowym wyzwaniem było dostosowanie zadań PSSE i WSSE w kontekście napływu imigrantów z Ukrainy.

W związku z pojawiającymi się nowymi wariantami koronawirusa SARS-CoV-2, na obszarze kraju i województwa dolnośląskiego utrzymano możliwości genomowania próbek pobranych od osób zakażonych SARS-CoV-2 w ramach projektu, koordynowanego na szczeblu kraju przez NIZP-PZH PIB i Główny Inspektorat Sanitarny. Od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r. tzw. sekwencjonowaniem objęto 204 próbki pochodzące od chorych na COVID-19.

W 2023 r. w województwie dolnośląskim odnotowano ponad 10-krotny spadek liczby przypadków zakażenia SARS-CoV-2.

Od dnia 01.01.2023 r. do dnia 31.12.2023 r. stwierdzono potwierdzone zakażenie wirusem SARS-CoV-2 u 17837 mieszkańców (2022 r. – 186 070 przypadków) oraz 1936 przypadków możliwych (2022 r. - 351 przypadków) u mieszkańców województwa dolnośląskiego w populacji liczącej 2 892 100 mieszkańców, to jest u 10.6% ludności. Podobna sytuacja wystąpiła w Polsce, w 2023 r. zgłoszono ponad 6-krotnie mniej przypadków zakażenia SARS-CoV-2 niż w 2022 r. W 2023 r. zarejestrowano 339 594 zakażenia SARS-CoV-2 (2022 r. - 2 345 903 przypadki) oraz 40 661 przypadków możliwych (2022 r. -24 448 przypadków).

2.1.4. Ogniska epidemiczne w szpitalach

W roku sprawozdawczym 2023 zarejestrowano 156 ognisk epidemicznych (2022 r. – 252) w 29 podmiotach leczniczych (ogólna liczba szpitali w województwie: 88), w tym:

- 67 ognisk wywołanych zostało zakażeniem bakteryjnym (2022 r. - 69),
- 92 ogniska wywołane były zakażeniem wirusowym (2022 r. - 183), w tym:
 - 87 ognisk - wirusem *SARS-CoV-2*,
 - 1 ognisko wywołane przez *Adenowirusy*,
 - 4 ogniska - wirusem grypy typu A.

Liczba osób z zakażeniem w ogniskach epidemicznych wyniosła ogółem 1 325 (w 2022 r. – 2 736) - w tym pacjentów 1263 (w 2022 r. – 2 291) i 62 osób personelu w (2022 r. - 445).

W roku sprawozdawczym 2023 w stosunku do roku 2022 zarejestrowano ogólny spadek liczby ognisk epidemicznych. Wśród 156 ognisk epidemicznych dominowały

ogniska wywołane przez SARS-CoV-2 – w liczbie 87, co stanowiło ok. 55% (2022 r. - 181 tj. 72%) wszystkich zarejestrowanych ognisk epidemicznych w podmiotach leczniczych w województwie dolnośląskim.

Ogniska epidemiczne wywołane przez *Clostridioides difficile* w liczbie 23 stanowiły 14% (w 2022 r. – 35) tj. ok. 15% wszystkich zarejestrowanych ognisk w roku 2023. Zakażenia żołądkowo-jelitowe wywołane *Clostridioides difficile* dominowały wśród zakażeń bakteryjnych stanowiąc ich 34%.

Drugim, najczęściej występującym drobnoustrojem alarmowym, będącym przyczyną bakteryjnych ognisk epidemicznych, była pałeczka jelitowa *Klebsiella pneumoniae* MBL/NDM, KPC, OXA-48. Zanotowano wzrost liczby ognisk z 30 w roku 2022 (tj. 12% wszystkich zarejestrowanych ognisk epidemicznych) do 33 ognisk epidemicznych w roku 2023 (tj. 21% wszystkich zarejestrowanych ognisk epidemicznych). Zakażenia *Klebsiella pneumoniae* MBL/NDM, KPC, OXA-48 stanowiły ok. 49% zarejestrowanych ognisk bakteryjnych.

Czynnik etiologiczny	Liczba ognisk epidemicznych w 2020r.	Liczba ognisk epidemicznych w 2021r.	Liczba ognisk epidemicznych w 2022r.	Liczba ognisk epidemicznych w 2023r.
<i>Clostridioides difficile</i>	12	22	35	23
<i>Wirus A/H1N1</i>	2	0	0	0
<i>Wirus typ A</i>	1	0	0	4
<i>Norowirusy</i>	0	1	0	0
<i>Rotawirusy</i>	2	0	0	0
<i>Adenowirusy</i>	0	0	1	1
<i>Klebsiella pneumoniae</i> MBL/NDM, KPC, OXA-48, VIM	12	25	30	26
<i>Klebsiella pneumoniae</i> ESBL (+)	1	0	1	7
<i>Acinetobacter baumannii</i> szczep wielooporny	2	4	3	4
<i>Staphylococcus aureus</i> MRSA	0	1	0	3
<i>Enterococcus faecium</i> VRE	0	0	0	0
<i>Enterococcus faecalis</i> VRE	0	0	0	0
Świerzbowiec drżący	0	0	1	0
<i>Enterobacter cloacae</i> MBL+	1	0	0	0
RSW	1	0	0	0
SARS-CoV-2	121	177	181	87
<i>Nieustalony</i>	0	0	0	0
SUMA	155	230	252	155

Tabela 4. Liczba ognisk epidemicznych w podmiotach leczniczych, działających na obszarze województwa dolnośląskiego w latach 2020-2023 (wg czynników etiologicznych).

We wszystkich sytuacjach wystąpienia ognisk epidemicznych niezwłocznie podjęto w podmiotach leczniczych wszelkie niezbędne działania zmierzające do ograniczenia rozprzestrzeniania się chorobotwórczych drobnoustrojów alarmowych m.in. stosowano wytyczne *Krajowego Ośrodka Referencyjnego ds. Lekowrażliwości Drobnoustrojów*.

Należy podkreślić, iż z każdym kolejnym rokiem sprawozdawczym coraz bardziej widoczne staje się uszczuplenie liczby pracowników medycznych i personelu pomocniczego w podmiotach leczniczych. Opracowanie, systematyczna aktualizacja i wprowadzanie nawet najlepszych procedur wraz z systematyczną realizacją szkoleń, pozostaną bezskuteczne, jeżeli zabraknie odpowiednich osób do ich realizacji.

2.2. SZCZEPIENIA OCHRONNE OBOWIĄZKOWE I ZALECANE

Na terenie województwa dolnośląskiego w roku 2023 funkcjonowało 701 punktów szczepień.

W oddziałach opieki okołoporodowej oraz gabinetach zabiegowych działało 101 punktów szczepień, pozostałe funkcjonowały w praktykach lekarzy rodzinnych. Na obszarze województwa działało 51 punktów szczepień, w których przeprowadzono poekspozycyjne szczepienia przeciwko wściekliźnie. Punkty te zlokalizowane są w Kłodzku, Lwówku Śląskim, Legnicy, Lubaniu, Jeleniej Górze, Wrocławiu i Zgorzelcu.

W świetle sprawozdań statystycznych MZ-54 z realizacji szczepień ochronnych oraz okresowych sprawozdań, dotyczących kart szczepień za rok 2023, obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi objęto 1 039 219 dzieci i młodzieży do 19 roku życia oraz osób do 21 roku życia (szczepienia wyrównawcze).

W 2023 roku liczba niezaszczepionych dzieci w związku z uchylaniem się od obowiązku szczepień, wyniosła 5 011, w tym 6 255 rodziców i opiekunów uchyliło się od tego obowiązku. Pracownicy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego przeprowadzali rozmowy indywidualne z rodzicami i opiekunami prawnymi, osobom tym wysyłane były również upomnienia, zawierające wezwanie do wykonania obowiązku szczepień z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej. W 2023 roku zarejestrowano nowe 954 osoby, uchylające się od obowiązku szczepień.

Wszystkie noworodki urodzone w roku 2023, u których nie stwierdzono przeciwwskazań do szczepień, zostały zaszczepione przeciwko gruźlicy (21 938 tj. 98 % noworodków) i wirusowemu zapaleniu wątroby typu B (20 430 dzieci, tj. 91 %).

W roku sprawozdawczym zaszczepiono przeciwko odrze, śwince i różyczce podstawowo 141 062 osób, natomiast dawkę przypominającą otrzymało 239 095 osób.

Wykonawstwo szczepień w roku 2023 w województwie dolnośląskim przeciwko odrze, śwince i różyczce przedstawia się następująco:

- w 2 roku życia - 20 161 dzieci, tj. 77%,
- w 3 roku życia - 25 810 dzieci, tj. 90 %,
- w 9 roku życia - 31 163dzieci, tj. 98%, w tym u dziewcząt 16 619, tj. 99%,
- w 10 roku życia - 29 943dzieci, tj. 98%; w tym dziewcząt 16 271, tj. 99%,
- w 11 roku życia - 31 115 dzieci, tj. 97,5%, w tym dziewcząt 17 076, tj. 99,5%,
- w 12 roku życia - 30 682 dzieci, tj. 97%, w tym dziewcząt 16 331, tj. 99%,
- w 13 roku życia - 32 564 dzieci, tj. 97,5 %, w tym dziewcząt 17 916, tj. 99,7%.

Przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B – 91,28 %, przeciwko *poliomyelitis* w pierwszym roku życia zaszczepiono 12 741 dzieci, tj. 56,93%, w drugim roku życia 95,7%, w trzecim roku życia 96,5%.

Odsetek dzieci zaszczepionych do 6 roku życia przeciwko inwazyjnej chorobie wywołanej przez *Haemophilus influenzae typu b* wyniósł 95,5%, to jest 30 603 dzieci.

Ponadto w punktach szczepień na obszarze województwa wykonano również dodatkowo następujące szczepienia ochronne poza Programem Szczepień Obowiązkowych:

- przeciwko błonicy – 3 931 osób,
- przeciwko krztuścowi - 3 650 osób,
- przeciwko *poliomyelitis* - 929 osób,
- przeciwko odrze, śwince i różyczce - 347 osób,
- przeciwko zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* - 3 923 osób,
- przeciwko ospie wietrznej - 10 691 osób,
- przeciwko WZW typu B - 10 282 osób,
- przeciwko tężcowi - 32 156 osób,
- przeciwko wściekliźnie - 1 109 osób,
- przeciwko grypie - 96 902 osób,
- przeciwko meningokokom - 10 784 osób,
- przeciwko zakażeniom wirusem brodawczaka ludzkiego - 8 458 osób.

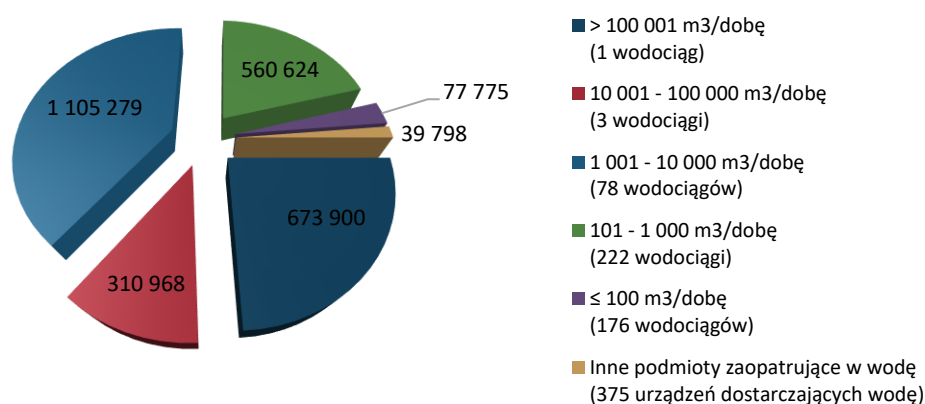

Zaopatrzenie w wodę pitną

3. OCENA ZAOPATRZENIA W WODĘ DO SPOŻYCIA

Na obszarze województwa dolnośląskiego, według ewidencji, znajduje się ogółem 480 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, dostarczających wodę 2 728 546 mieszkańcom Dolnego Śląska oraz 375 urzędzeń dostarczających wodę zarządzanych przez tzw. inne podmioty, zaopatrujące w wodę 38 768 osób.

Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawowany jest m.in. poprzez weryfikację prowadzonej wewnętrznej kontroli jakości wody - przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz przez podmioty dostarczające lub wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego, lub w podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę, a także poprzez wykonywanie badań jakości wody zgodnie z ustalonym przez organy PIS województwa dolnośląskiego planem działania na dany rok.

Wykres 2. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia (w przedziałach produkcji wody) oraz przez inne podmioty zaopatrujące w wodę.

3.1. WODOCIĄGI SIECIOWE

Na terenie województwa dolnośląskiego zewidencjonowany jest 1 wodociąg sieciowy Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji S.A. we Wrocławiu (połączone wodociągi sieciowe „Mokry Dwór”, „Na Grobli” i „Leśnica”) o łącznej produkcji wody 140 620,5 m³/dobę.

Wodociąg ten dostarcza wodę mieszkańcom Wrocławia, a także do części gmin: Siechnice, Kobierzyce - w rejon węzła Bielany Wrocławskie, Długołęka, Wisznia Mała, Kąty Wrocławskie, Miękinia i Czernica. Szacunkowa liczba mieszkańców zaopatrywanych w wodę wynosi 673 900 osób.

Prowadzony nadzór nad jakością wody opiera się w szczególności na kontrolowaniu jakości wody w wyznaczonych 43 stałych punktach monitoringowych, z których w 2023 r. pobierano próbki wody do badań laboratoryjnych - w ramach kontroli wewnętrznej realizowanej przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A we Wrocławiu oraz w ramach kontroli urzędowej prowadzonej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu.

Na podstawie wykonanych badań laboratoryjnych próbek kontrolnych wody uzdatnionej, pobranych w zakładach produkcji wody, z sieci rozprowadzającej oraz z punktów czerpania wody przez konsumentów, uwzględniając liczbę próbek, w których stwierdzono przekroczenia obowiązujących norm sanitarnych, rodzaj przekroczonego parametru oraz poziomy przekroczonego parametrów, wodę przeznaczoną do spożycia dostarczaną w 2023 roku mieszkańcom miasta Wrocławia oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi.

Wodociągi w przedziale produkcji wody 10 001 – 100 000 m³/dobę

W powyższym przedziale produkcji wody zewidencjonowane są 3 wodociągi sieciowe, które zlokalizowane są w: Jeleniej Górze, Legnicy i Wałbrzychu. Wodociągi zaopatrują w wodę do spożycia ogółem 310 968 mieszkańców ww. miejscowości, jak i mieszkańców niektórych miejscowości ościennych.

Wodociąg Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji „WODNIK” Sp. z o.o. w Jeleniej Górze dostarcza wodę łącznie do 78 500 mieszkańców Jeleniej Góry, gminy Stara Kamienica (strefa zaopatrzenia Wojcieszycy) oraz gminy Janowice Wielkie (strefa zaopatrzenia Komarno).

Wodociąg Legnickiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Legnicy zaopatruje mieszkańców miasta Legnica oraz gmin: Miłkowice, Kunice, Legnickie Pole i Krotoszyce – łącznie 107 477 osób.

Wodociąg Wałbrzyskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wałbrzychu zaopatruje w wodę mieszkańców miast: Wałbrzych, Szczawno-Zdrój, Jedlina-Zdrój i większą część Boguszów-Gorce oraz mieszkańców wsi: Struga, Lubomin, Jabłów, Stare i Nowe Bogaczowice, Gostków, Chwaliszów i Cieszów w gminie Stare Bogaczowice, Jaczków, Witków, Czarny Bór i Grzędy w gminie Czarny Bór, Rybnica Leśna, Kamionka i Unistaw Śląski w gminie Mieroszów oraz Dziećmorowice i Olszyniec w gminie Walim – razem 124 991 osób.

Wodociągi te zostały ocenione na koniec 2023 r. jako dostarczające wodę odpowiadającą wymaganiom ustalonym dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Wodociągi w przedziale produkcji wody 1 001 – 10 000 m³/dobę

Według ewidencji powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych na obszarze województwa dolnośląskiego znajduje się 78 wodociągów sieciowych zaopatrujących w wodę 1 105 279 osób. W wyniku prowadzonej kontroli jakości wody dostarczanej przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni okresowo stwierdzali warunkową przydatność wody lub brak przydatności wody, w wodociągach wskazanych w tabeli 5. W jednym przypadku obowiązuje zgoda na odstępstwo od wymaganej jakości wody.

Lp.	Powiat	Gmina	Nazwa wodociągu	Stwierdzona jakość wody	Przekroczony parametr
1	dzierżoniowski	Łagiewniki	Białobrzezie	warunkowa przydatność	mangan
2	karkonoski	Jelenia Góra	Jelenia Góra	warunkowa przydatność	chloroform
3	legnicki	miasto Chojnów	Chojnów	brak przydatności	bakterie grupy coli, Escherichia coli
4	lubiński	Gmina Ścinawa	Ścinawa	warunkowa przydatność	mangan, barwa
5	oleśnicki	Oleśnica	Krzeczyn	warunkowa przydatność	mangan
6	oleśnicki	Oleśnica	Cieśle	warunkowa przydatność	mangan, żelazo, mętność
7	świdnicki	Jaworzyna Śląska	Jaworzyna Śląska	warunkowa przydatność	żelazo, mangan
8	świdnicki	Jaworzyna Śląska	Jaworzyna Śląska	brak przydatności	bakterie grupy coli, Escherichia coli
9	wrocławski	Sobótka	Świątniki	warunkowa przydatność	twardość
10	wrocławski	Długołęka	Siedlec Trzebnicki	odstępstwo	chloridazon-desfenyl, suma pestycydów
11	ząbkowicki	Bardo	Kamieniec Ząbkowicki	warunkowa przydatność	żelazo, mangan, barwa, mętność

Tabela 5. Wodociągi w przedziale produkcji wody 1 001 – 10 000 m³/dobę, w których okresowo stwierdzano warunkową przydatność wody / brak przydatności wody / odstępstwo.

Wodociągi w przedziale produkcji wody 101 – 1 000 m³/dobę

W tym przedziale produkcji wody w ewidencji PSSE znajdują się 222 wodociągi sieciowe, zaopatrujące w wodę 560 624 mieszkańców. W wyniku prowadzonych kontroli jakości wody we wszystkich wodociągach, warunkową przydatność wody lub brak przydatności wody do spożycia stwierdzono w wodociągach wskazanych w tabeli 6. W jednym przypadku obowiązuje zgoda na odstępstwo od wymaganej jakości wody.

Lp.	Powiat	Gmina	Nazwa wodociągu	Stwierdzona jakość wody	Przekroczony parametr
1	gólgowski	Pęcław	Pęcław	brak przydatności	bakterie grupy coli
2	kamiennogórski	Lubawka	Chełmsko Śląskie	brak przydatności	bakterie grupy coli
3	karkonoski	Stara Kamienica	Stara Kamienica-Kromnów	warunkowa przydatność	glin, mętność, mangan
4	karkonoski	Stara Kamienica	Stara Kamienica-Kromnów	warunkowa przydatność	glin, mętność, mangan
5	karkonoski	Stara Kamienica	Kopaniec	warunkowa przydatność	pH
6	karkonoski	Karpacz	Karpacz	warunkowa przydatność	pH
7	kłodzki	Duszniki-Zdrój	Duszniki-Zdrój	brak przydatności	bakterie grupy coli, Clostridium perfringens
8	legnicki	Prochowice	Lisowice	warunkowa przydatność	jon amonowy
9	lubański	Świeradów-Zdrój	Wrzos	brak przydatności	Clostridium perfringens
10	lubański	Świeradów-Zdrój	Wrzos	warunkowa przydatność	mętność, barwa
11	lubański	Leśna	Pobiedna	warunkowa przydatność	mętność
12	lubański	Świeradów-Zdrój	Bronka Czecha	warunkowa przydatność	pH
13	lubański	Świeradów-Zdrój	Bronka Czecha	warunkowa przydatność	glin
14	lubański	Świeradów-Zdrój	Teresa, Brunon, Stefan	warunkowa przydatność	pH
15	lubański	Świeradów-Zdrój	Łużyca	brak przydatności	bakterie grupy coli, Escherichia coli, enterokoki

16	lubański	Świeradów-Zdrój	Łużyca	warunkowa przydatność	mętność
17	lubiński	Gmina Ścinawa	Przychowa	warunkowa przydatność	mangan
18	milicki	Krośnice	Grabownica	warunkowa przydatność	ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C, bakterie grupy coli
19	milicki	Krośnice	Grabownica	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli
20	milicki	Krośnice	Kuźnica Czeszycka	warunkowa przydatność	ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C, bakterie grupy coli
21	milicki	Krośnice	Bukowice	brak przydatności	enterokoki
22	polkowicki	Chocianów	Chocianów	warunkowa przydatność	żelazo
23	strzeliński	Strzelin	Dankowice	warunkowa przydatność	mangan
24	średzki	Miękinia	Lutynia	warunkowa przydatność	mangan
25	średzki	Miękinia	Mrozów	warunkowa przydatność	mangan, żelazo
26	średzki	Miękinia	Brzezina	warunkowa przydatność	mangan, żelazo
27	wałbrzyski	Boguszów-Gorce	Boguszów-Gorce	warunkowa przydatność	żelazo, mętność
28	wołowski	Wińsko	Małowice	warunkowa przydatność	enterokoki
29	wrocławski	Kobierzyce	Księginice	brak przydatności	bakterie grupy coli
30	wrocławski	Długota	Łozina	odstępstwo	chloridazon-desfenyl, suma pestycydów
31	wrocławski	Łukaszowice	Święta Katarzyna	warunkowa przydatność	bakterie grupy coli
32	ząbkowicki	Cieptowody	Cieptowody	brak przydatności	bakterie grupy coli
33	zgorzelecki	Zawidów	Zawidów	warunkowa przydatność	mętność
34	złotoryjski	Złotoryja	Wilków	brak przydatności	Escherichia coli

Tabela 6. Wodociągi w przedziale produkcji wody 101 – 1 000 m³/dobę, w których okresowo stwierdzano warunkową przydatność wody / brak przydatności wody / odstępstwo.

Wodociągi o produkcji wody $\leq 100 \text{ m}^3/\text{dobę}$

Spośród 176 wodociągów o wskazanej produkcji wody państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa dolnośląskiego stwierdzali warunkową przydatność wody lub brak przydatności wody do spożycia w wodociągach wskazanych w tabeli 7. Pogorszenie jakości wody miało najczęściej charakter krótkotrwały. W jednym przypadku obowiązuje zgoda na odstępstwo od wymaganej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Wodociągi w tym przedziale produkcji wody dostarczały wodę 77 775 mieszkańcom Dolnego Śląska.

Lp.	Powiat	Gmina	Nazwa wodociągu	Stwierdzona jakość wody	Przekroczony parametr
1	kamiennogórski	Lubawka	Paprotki	brak przydatności	bakterie grupy coli
2	legnicki	Chojnów	Czernikowice	brak przydatności	bakterie grupy coli
3	lubański	Świeradów-Zdrój	Czarny Potok	warunkowa przydatność	glin
4	lubański	Olszyna	Grodnica	brak przydatności	bakterie grupy coli, Escherichia coli
5	lubański	Leśna	Szyszkowa	brak przydatności	bakterie grupy coli, Escherichia coli
6	lubański	Leśna	Szyszkowa	warunkowa przydatność	mętność
7	milicki	Milicz	Pracze	warunkowa przydatność	mangan
8	milicki	Krośnice	Łazy	warunkowa przydatność	ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C
9	milicki	Cieszków	Pakostawsko	warunkowa przydatność	mangan
10	polkowicki	Gaworzyce	Dalków	warunkowa przydatność	mangan, żelazo
11	polkowicki	Gaworzyce	Witanowice	warunkowa przydatność	mangan
12	średzki	Malczyce	Dębice	warunkowa przydatność	mangan
13	wałbrzyski	Mieroszów	Mieroszów	brak przydatności	bakterie grupy coli
14	wałbrzyski	Czarny Bór	Wałbrzych	brak przydatności	bakterie grupy coli

15	wołowski	Wińsko	Turzany	odstępstwo	chloridazon-desfenyl, suma pestycydów
----	----------	--------	---------	------------	--

Tabela 7. Wodociągi w przedziale produkcji wody ≤ 100 m³/dobę, w których okresowo stwierdzano warunkową przydatność wody / brak przydatności wody / odstępstwo.

Stwierdzana przez właściwych państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych warunkowa przydatność wody do spożycia w zakresie parametru bakterie grupy coli, dotyczy tylko takich przypadków, gdy:

- liczba bakterii grupy coli jest < 10 jtk (NPL) w 100 ml wody,
- w badanej próbce wody wykluczono obecność *Escherichia coli* i enterokoków,
- stwierdzone niezgodności uznano za nieistotne, niestwarzające zagrożenia dla życia i zdrowia,
- jednocześnie podjęto odpowiednie działania naprawcze (§ 21 ust. 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi).

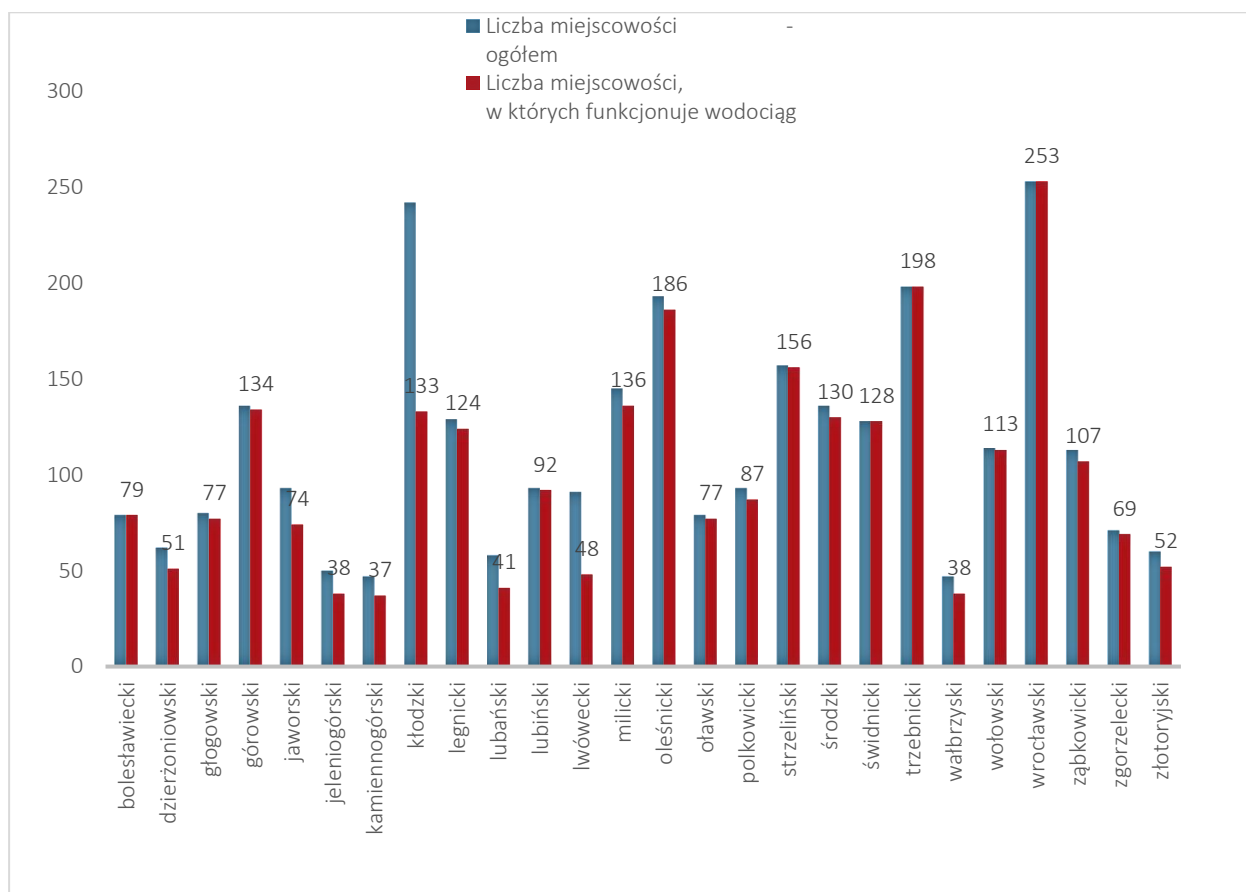
Ponadto w przypadkach pogorszenia się mikrobiologicznej jakości wody, w tym stwierdzanego braku przydatności wody do spożycia, zarządcy wodociągów i urzędzeń wodociągowych podejmowali szybkie i adekwatne działania naprawcze mające na celu doprowadzenie jakości wody do stanu spełniającego wymagania sanitarne.

3.2. INNE PODMIOTY ZAOPATRUJĄCE W WODĘ

W ewidencji PSSE województwa dolnośląskiego znajduje się łącznie 375 urzędzeń, zarządzanych przez tzw. inne podmioty, dostarczających wodę do 38 768 osób. Jakość wody oceniono w 182 urzędzeniach. Postępowania administracyjne prowadzone przez właściwych państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych dotyczyły dopuszczania warunkowej przydatności wody do spożycia (19 urzędzeń) oraz stwierdzenia braku przydatności wody (15 urzędzeń).

3.3. INFORMACJA NA TEMAT ZWODOCIAĞOWANIA MIEJSCOWOŚCI

Jak wynika z posiadanych przez PIS województwa dolnośląskiego danych odsetek miejscowości (miasta, wsie, osady, kolonie, przysiółki) Dolnego Śląska, w których funkcjonują wodociągi sieciowe stanowi 90,2% ogółu miejscowości, a odsetek liczby ludności zaopatrywanej w wodę wynosi 94,6% ogółu mieszkańców województwa (2 883 100 - stan na 30.06.2023 roku).

Wykres 3. Liczba miejscowości (miasta, wsie, osady, kolonie, przysiółki), w których funkcjonuje wodociąg - w rozbiu na powiaty.

3.4. CIEPŁA WODA W INSTALACJACH WODOCIĄGOWYCH WEWNĄTRZ BUDYNKÓW

Kontrola jakości ciepłej wody w celu wykrywania bakterii *Legionella* sp. pozwalająca na ocenę wewnętrznej instalacji wodociągowej (poza siecią wodociągową) realizowana jest poprzez pobieranie próbek ciepłej wody w budynkach użyteczności publicznej, m.in., przedsiębiorstwach podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz w budynkach zamieszkania zbiorowego, w których, w trakcie ich użytkowania, wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny. Na terenie Polski w miesiącach letnich odnotowano wysokie temperatury powietrza, co spowodowało wzrost ryzyka namnażania się bakterii z rodzaju *Legionella* w instalacjach wewnętrznych. W okresie tym zarejestrowano również wzrost liczby wystąpienia na terenie Polski, w szczególności na

terenie województwa rzeszowskiego, przypadków zachorowania na legionellozę. W związku z powyższym GIS zalecił wzmożenie nadzoru nad jakością ciepłej wody i zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi związanego z funkcjonowaniem instalacji wentylacyjno-klimatyzacyjnej. Organy PIS województwa dolnośląskiego, zgodnie z poleceniem GIS, zwiększyły nadzór sanitarny w obiektach wysokiego ryzyka występowania bakterii z rodzaju *Legionella*, w tym nad instalacjami wewnętrznymi oraz ww. systemami. Łącznie z instalacji wodociągowej ciepłej wody ww. obiektach

(m.in. szpitalach, domach pomocy społecznej, hotelach lub innych obiektach hotelarskich, zakładach opiekuńczo-leczniczych, zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych, sanatoriach, placówkach z całodobową opieką, itp.) pobrano 1 211 próbek wody, z zaplanowanych do pobrania 1 281 próbek. Z uwagi na zmiany organizacyjne w obrębie jednostek, podmiotów (np.: podmiot zawiesił działalność, obiekt został zlikwidowany, nie wykonano badań z przyczyn technicznych lub trudności finansowych zarządcy), 70 próbek nie udało się pobrać. Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę pobranych próbek w wybranych grupach obiektów.

W szpitalach dolnośląskich (w tym jednodniowych i uzdrowiskowych) jakość ciepłej wody kontrolowano 194 razy. Łącznie pobrano 708 próbek wody (w tym 373 próbki przez organy PIS), stwierdzając prawidłową jakość ciepłej wody w 572 próbkach. Skażenie instalacji wodociągowej ciepłej wody bakteriami z rodzaju *Legionella* sp. w stopniu: średnim stwierdzono w 15 szpitalach (73 próbki) i w 3 zakładach opiekuńczo-leczniczych, natomiast w stopniu wysokim, w 8 placówkach (41 próbek). W szpitalach odnotowano skażenia instalacji ciepłej wody w stopniu bardzo wysokim. Stwierdzone skażenia instalacji w szpitalach często miało charakter punktowy i dotyczyło 1 lub 2 pobranych próbek ciepłej wody w obiekcie. Każdorazowo zarządcy szpitali podejmowali niezwłoczne działania naprawcze oraz wykonywane były badania wody sprawdzające czy nastąpiło skuteczne obniżenie liczby bakterii do wymaganego poziomu.

Jakość ciepłej wody została skontrolowana w 38 domach pomocy społecznej. Do badań laboratoryjnych pobrano łącznie 136 próbek wody (w tym 112 przez organy PIS). Przeprowadzone badania laboratoryjne wykazały w 29 domach pomocy społecznej prawidłową jakość ciepłej wody. W 5 obiektach stwierdzono średnie skażenie instalacji wodociągowej ciepłej wody, a w 3 obiektach wysokie skażenie, natomiast skażenie na bardzo wysokim poziomie odnotowano w 1 z ośrodków.

W każdym z tych obiektów zarządcy podejmowali niezwłoczne działania naprawcze w celu poprawy jakości wody - obniżenia liczby bakterii z rodzaju *Legionella*

sp. do wymaganego poziomu, po których zakończeniu zostały wykonane badanie kontrolne.

W zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych jakość ciepłej wody skontrolowano w 54 obiektach, pobierając łącznie 167 próbek ciepłej wody (w tym 97 próbek przez organy PIS). Przeprowadzone analizy laboratoryjne wykazały w 3 obiektach występowanie bakterii z rodzaju *Legionella* sp. w instalacji wodociągowej ciepłej wody na poziomie skażenia o stopniu średnim.

Próbki wody do badań w kierunku oznaczania bakterii z rodzaju *Legionella* sp. pobrano w 33 hotelach – łącznie 108 próbek ciepłej wody (w tym 73 próbki przez organy PIS). W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych w przypadku 3 hoteli stwierdzono skażenie instalacji ciepłej wody w stopniu średnim, w 1 na poziomie wysokim i w 1 na poziomie bardzo wysokim. Badania pobranych próbek zobowiązywały zarządców obiektów do doprowadzenia jakości ciepłej wody do zgodności z obowiązującymi przepisami. Jakość ciepłej wody w pozostałych hotelach była prawidłowa.

W powyższych przypadkach, po otrzymaniu informacji o nieprawidłowej jakości ciepłej wody, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni podejmowali niezwłoczne działania w celu przekazania informacji o wynikach badań oraz zobowiązywali zarządców obiektów do doprowadzenia jakości ciepłej wody do zgodności z obowiązującymi wymaganiami.

3.5. UJĘCIA WÓD WYKORZYSTYWANYCH DO ZAOPATRZENIA W WODĘ DO SPOŻYCIA

Na obszarze województwa dolnośląskiego w 2023 r. zewidencjonowano ogółem 1 020 ujęć wód wykorzystywanych na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Większość stanowią ujęcia podziemne - 927, a pozostałe - 93 to ujęcia powierzchniowe.

Ujęcia zasilane wodą powierzchniową występują na terenie następujących 13 powiatów: dzierzoniowskiego (4), jaworskiego (3), jeleniogórskiego (38), kamiennogórskiego (4), kłodzkiego (21), legnickiego (1), lubańskiego (9), świdnickiego (2), wałbrzyskiego (7), wrocławskiego (1), ząbkowickiego (1), zgorzeleckiego (1) oraz złotoryjskiego (1). Ujęcia te w znaczącej większości położone są na potokach górskich.

Spośród 46 ujęć powierzchniowych, ocenionych pod względem spełnienia wymagań rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 sierpnia 2019 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1747), 5 ujęć kwalifikowano do najwyższej kategorii A1.

Nadal najliczniejszą grupę ujęć wody stanowią ujęcia należące do kategorii A2 – 31 ujęć, w których stwierdzono podwyższone wartości jednego, dwóch lub kilku parametrów jakości wody, głównie parametrów mikrobiologicznych, takich jak: bakterie grupy coli, *Escherichia coli*, enterokoki, oraz fizykochemicznych: barwa (w 3 ujęciach), azotany (w 3 ujęciach), odczyn (pH) w 3 ujęciach, azot *Kjeldahla* (w 2 ujęciach), ogólny węgiel organiczny (w 1 ujęciu), żelazo (w 1 ujęciu) oraz mangan (w 1 ujęciu).

Następne 7 ujęć wód powierzchniowych zakwalifikowano do kategorii A3, ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych (w 2 ujęciach) i/lub fizykochemicznych: manganu (w 2 ujęciach), tlenu rozpuszczonego (w 1 ujęciu), azotu *Kjeldahla* (w 2 ujęciach), BZT₅ (w 1 ujęciu).

Pozostałe 3 ujęcia wód powierzchniowych nie kwalifikowały się do żadnej z ww. kategorii, z tym, że w dwóch ujęciach tylko jeden zbadany parametr był poza kategorią A3, tj. odczyn (pH) oraz tlen rozpuszczony, natomiast w trzecim ujęciu trzy parametry były poza kategorią A3 tj. rozpuszczone lub emulgowane węglowodory (ekstrahujące się eterem naftowym), zawiesiny ogólne oraz ChZT.

3.6. POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE ZWIĄZANE Z NADZOREM NAD JAKOŚCIĄ WODY

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa dolnośląskiego w ramach sprawowanego nadzoru nad jakością wody dokonała łącznie 2631 kontroli wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzanych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne i urzędzeń dostarczających wodę zarządzanych przez inne podmioty zaopatrujące w wodę.

Postępowanie administracyjne związane z nadzorem nad jakością wody dotyczyło, m.in., niewłaściwej jakości wody z urzędzeń wodociągowych (warunkowej przydatności, braku przydatności, odstępstwa od wymaganej jakości wody), jak również niewłaściwego stanu sanitarno - technicznego urzędzeń wodociągowych zarządzanych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz przez inne podmioty zaopatrujące w wodę.

W związku z powyższym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały 543 decyzje administracyjne, w tym 235 decyzji merytorycznych, 54 decyzje prolongujące wykonanie obowiązków oraz 254 decyzje płatnicze.

4. STAN SANITARNO-PORZĄDKOWY MIEJSCOWOŚCI

4.1. MIASTA I TERENY WIEJSKIE

W roku sprawozdawczym 2023, analogicznie jak w roku 2022, stan sanitarno - porządkowy miast i terenów wiejskich był dobry. W większości przypadków obiekty użyteczności publicznej utrzymywane były również w zadowalającym stanie sanitarno - porządkowym. Władze miast i wsi wykazują coraz większą dbałość o wygląd podległych terenów. W 2023 r. część kamienic mieszczących się głównie w okolicach rynków miast zostało odnowionych poprzez zmianę pokrycia dachowego i odnowienie elewacji, z wykorzystaniem dofinansowania z funduszy unijnych. Przy wielu budynkach i posesjach została odnowiona nawierzchnia ulic i chodników poprzez wymianę starej kostki brukowej na nową. W wielu miejscowościach sukcesywnie prowadzona jest rewitalizacja podwórek. Powstały nowe obiekty małej architektury (ławki do siedzenia, estetyczne place zabaw dla dzieci z certyfikowanymi urządzeniami zabawowymi, siłownie plenerowe, skateparki, itp.). Place zabaw wyposażono w tabliczki informujące o zakazie palenia, zakazie wprowadzania zwierząt i zakazie spożywania napojów alkoholowych. Dostępne są również regulaminy korzystania z terenu.

W miejscowościach zamontowane są również urządzenia (fontanny, poidła) udostępniające wodę wodociągową do bezpośredniego spożycia przez ludzi. Nadzór nad jakością wody jest prowadzony przez zarządcę danego wodociągu. Na terenie miejscowości pielęgnowano trawniki, krzewy i rośliny ozdobne, prowadzono prace porządkowe ulic i terenów nieruchomości. Wody opadowe i z okresowego mycia ulic odprowadzane były do kanalizacji deszczowej w ciągach ulic, a ścieki sanitarne z obiektów do kanalizacji sanitarnej. Gromadzenie nieczystości stałych na terenie miast odbywało się do wydzielonych kontenerów lub pojemników na odpady. Pomimo nałożenia na właścicieli zwierząt domowych obowiązku usuwania zanieczyszczeń, wynikających z regulaminów dotyczących zasad utrzymania czystości i porządku w gminach, nadal stwierdzano niewielką skuteczność w egzekwowaniu tego obowiązku od ich właścicieli.

Wniesione do PPIS wnioski o podjęcie działań interwencyjnych na terenie miast i wsi dotyczyły m.in.:

- złego stanu techniczno-sanitarnego budynków i lokali mieszkalnych,
- występowania gołębi, gryzoni i owadów na terenie nieruchomości,
- złych warunków sanitarnych w zakładach kosmetycznych,
- jakości wody przeznaczonej do spożycia,
- usytuowania pojemników na odpady komunalne,
- wylewania fekalii na terenie posesji,
- złego stanu technicznego placu zabaw,
- dzikich wysypisk odpadów.

Sprawy z zakresu kompetencji innych organów przekazywano do załatwienia, według właściwości, m.in. do Urzędu Gminy, Urzędu Miejskiego, Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska, Państwowej Inspekcji Nadzoru Budowlanego. Pozostałe wnioski zostały rozpatrzone przez PPIS zgodnie z kompetencjami. W uzasadnionych przypadkach przeprowadzano kontrole sanitarne, a na osoby odpowiedzialne za wystąpienie stwierdzonych uchybień nakładano mandaty karne/wydawano decyzje administracyjne. Wszystkie interwencje miały zasięg lokalny i nie stwarzały większego zagrożenia epidemiologicznego.

Do PPIS wpływały również wnioski dotyczące uciążliwości związanych z prowadzeniem hodowli zwierząt, m.in. na terenie powiatu trzebnickiego PPIS rozpatrywał wnioski mieszkańców dotyczące plagi much na terenie nieruchomości zlokalizowanych w pobliżu fermy drobiu (Ligota Piękna). Wnioski w tej sprawie przekazywane były również do innych organów, wg posiadanych kompetencji, tj.: Powiatowemu Inspektoratowi Weterynarii w Trzebnicy, Dolnośląskiemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Wójtowi Gminy Wisznia Mała. Sprawa nadal jest rozpatrywana. Na terenie największej aglomeracji

województwa dolnośląskiego w wyniku kontroli przeprowadzonej m.in. w obiektach zarządzanych przez Zarząd Zieleni Miejskiej we Wrocławiu stwierdzono uchybienia w 26 obiektach, tj.: zniszczone regulaminy korzystania z parku i placów zabaw, niedrożne studzienki kanalizacyjne, brak wykoszenia i uprzątnięcia terenów zielonych, brudne, zniszczone i przepełnione pojemniki na odpady komunalne, zniszczone ławki, zaśmiecony teren wokół ławek, niewłaściwy stan sanitarny toalet ustawionych na terenie parków. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami do Zarządu Zieleni Miejskiej we Wrocławiu skierowano pisma zobowiązujące do podjęcia działań mających na celu poprawę stanu sanitarnego ww. terenów. Po przeprowadzeniu działań korygujących ZZM przesłał pisemne odpowiedzi w powyższej sprawie, potwierdzające wykonanie zaleceń. PPIS rozpatrywali również wnioski dotyczące zagrożenia epidemiologicznego spowodowanego złym stanem sanitarnym mieszkań, np. PPIS w Ząbkowicach prowadził postępowanie wyjaśniające w ww. sprawie. W jego trakcie, wnioskodawca poinformował o doprowadzeniu mieszkania do właściwego stanu sanitarnego. Nadto PPIS w Ząbkowicach Śląskich, po otrzymaniu informacji od innych podmiotów, w tym Policji, prowadził postępowanie administracyjne w sprawie niewłaściwego stanu sanitarnego mieszkania w Ząbkowicach Śląskich przy ul. Jasnej. Oględziny mieszkania wykazały gromadzenie odpadów komunalnych mogących stanowić zagrożenie szerzenia się zakażeń. W związku z tym zobowiązano posiadacza do dezynfekcji, dekontaminacji i dezynsekcji mieszkania. Próby przeprowadzenia kontroli sprawdzającej nie doszły do skutku z powodu odmowy wpuszczenia pracowników PSSE oraz braku odbioru korespondencji. Z tej przyczyny skierowano do sądu wnioski o ukaranie za utrudnianie działalności PIS, jednocześnie nadal podejmując próby kontroli. Posiedzenie sądu wyznaczone na grudzień nie odbyło się. Nową datę rozprawy wyznaczono na 2024 r. W ramach tego postępowania przeprowadzono również 1 kontrolę stanu sanitarnego części wspólnych, za które odpowiada zarządca budynku. Stan sanitarny oceniono pozytywnie.

PPIS w Zgorzelcu zakończył postępowanie dotyczące terenu posesji położonej przy dawnym Górniczym Domu Kultury „Kubuś” w Zgorzelcu. Teren posesji jest systematycznie zanieczyszczany przez osoby bezdomne. Na skutek stwierdzonych nieprawidłowości wszczęto postępowanie administracyjne i wydana została decyzja administracyjna na właściciela obiektu. Sprawę również przekazano do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Zgorzelcu z uwagi na bardzo zły stan techniczny budynku. Do końca okresu sprawozdawczego sprawa została załatwiona – właściciel obiektu przeprowadził prace porządkowe na terenie posesji, zabezpieczył obiekt przed dostępem osób postronnych oraz przeprowadził deratyzację. W 2023 roku również do PPIS w Złotoryi wpłynęły dwa wnioski dotyczące stanu porządkowego posesji i mieszkań. Pierwszy wniosek dotyczył niewłaściwego stanu higieniczno-sanitarnego

lokalu mieszkalnego oraz części wspólnych i posesji. Przeprowadzono kontrole w obecności zarządców budynku. Wniosek uznano za zasadny. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano decyzję nakazującą właścicielowi nieruchomości doprowadzenie do właściwego stanu sanitarno-higienicznego i porządkowego lokal mieszkalny i piwnicę przynależną do lokalu poprzez usunięcie nagromadzonych odpadów i nieczystości. Nakazano prowadzenie właściwej gospodarki odpadami i ściekami poprzez zaprzestanie gromadzenia odpadów oraz usuwania nieczystości w miejscach do tego nieprzeznaczonych, a także nakazano przedłożyć PPIS w Złotorzy dokument potwierdzający przeprowadzenie zabiegów dezynfekcji i dezynsekcji lokalu mieszkalnego i piwnicy przynależnej do lokalu przez wyspecjalizowaną firmę. Dodatkowo wydano decyzję nakazującą zarządcy budynku doprowadzenie do właściwego stanu sanitarno-higienicznego i porządkowego części wspólnych (strych i korytarz prowadzący do piwnicy) poprzez usunięcie nagromadzonych odpadów i nieczystości; nakazano doprowadzenie do właściwego stanu porządkowego posesję przy nieruchomości oraz nakazano przedłożenie PPIS w Złotorzy dokument potwierdzający przeprowadzenie zabiegów dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji przez wyspecjalizowaną firmę części wspólnych (strychu i korytarza prowadzącego do piwnicy) należących do nieruchomości. Zarządca budynku i właściciel nieruchomości zostali obciążeni za koszt czynności kontrolnych w drodze decyzji płatniczych. Dodatkowo poinformowano właściwy ośrodek pomocy społecznej o trudnej sytuacji życiowej właściciela nieruchomości. Stwierdzono wykonanie nakazów określonych w decyzjach, co potwierdzono podczas przeprowadzonych kontroli sprawdzających.

W drugim przypadku wniosek dotyczył niewłaściwego stanu higieniczno - sanitarnego lokalu mieszkalnego. Przeprowadzono kontrolę lokalu mieszkalnego w obecności zarządcy budynku. Wniosek uznano za zasadny. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano decyzję nakazującą zarządcy nieruchomości doprowadzenie do właściwego stanu sanitarno-higienicznego lokal mieszkalny oraz nakazano przedłożyć PPIS w Złotorzy dokument potwierdzający przeprowadzenie zabiegów dezynfekcji i dezynsekcji przez wyspecjalizowaną firmę lokalu mieszkalnego. Zarządca budynku został obciążony za koszt czynności kontrolnych w drodze decyzji płatniczej. Stwierdzono wykonanie nakazów określonych w przedmiotowej decyzji, co potwierdzono podczas przeprowadzonej kontroli sprawdzającej. Poinformowano również właściwy miejscowo ośrodek pomocy społecznej o trudnej sytuacji życiowej lokatora. Reasumując, ocenia się, że stan sanitarno-porządkowy miejscowości i terenów wiejskich w 2023 r. był zachowany. Największe trudności w egzekwowaniu decyzji nakładających obowiązki na podmioty

zobowiązane organy PIS napotykają w prowadzonych postępowaniach administracyjnych dotyczących stanu sanitarno-technicznego lokali mieszkalnych.

4.2. TERENY REKREACYJNE

Pod nadzorem sanitarnym PIS województwa dolnośląskiego znajduje się 1 128 terenów rekreacyjnych. Skontrolowano 577 terenów (w tym parki, place zabaw i skwery spacerowe). W wyniku kontroli stwierdzono, że tereny rekreacyjne są zadbane i w większości przypadków ich stan sanitarny jest dobry. Urządzenia zabawowe (huśtawki, bujaki) oraz urządzenia do ćwiczeń gimnastycznych zachowane są w dobrym stanie sanitarno-higienicznym. Place zabaw wyposażone są w:

- tablice informacyjne z regulaminem korzystania z urządzeń zabawowych,
- znaki zakazujące wprowadzanie psów na teren placów zabaw dla dzieci i na inne tereny zielone,
- tablice zakazu palenia tytoniu i papierosów elektronicznych.

Kabiny typu TOI TOI są utrzymane w należyтым stanie sanitarno-higienicznym. Pojemniki na odpady komunalne i psie odchody są opróżniane, a toalety dla psów znajdują się w należyтым stanie sanitarno-technicznym. Nadzorem sanitarnym objęto również tereny sportowo - rekreacyjne.

Część skontrolowanych piaskownic, wraz z terenem przyległym, była ogrodzona. W znajdujących się na placach zabaw piaskownicach przed sezonem wymieniono piasek. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono widocznych zanieczyszczeń piasku (m.in. odchodami zwierząt). PPIS w Ząbkowicach Śląskich pobrał piasek z piaskownicy znajdującej się na terenie rekreacyjnym placu zabaw w Ziębicach. Przeprowadzone badanie wykazało zanieczyszczenie mikrobiologiczne piasku tj. zbyt niskie miano bakterii *Clostridium perfringens*. Właściciela obiektu zobowiązano decyzją do natychmiastowej wymiany piasku w piaskownicy. Kontrola sprawdzająca obiekt wykazała, że piasek został usunięty, piaskownica zdezynfekowana i uzupełniona nowym piaskiem. Pobrano również 2 próbki piasku z piaskownicy na placach zabaw na terenie 2 przedszkoli w Ziębicach.

Nie stwierdzono przepełnionych pojemników na odpady komunalne oraz zaśmiecenia terenów rekreacyjnych. Sukcesywnie udostępniane są do użytku nowe ścieżki spacerowe dla pieszych i trasy rowerowe usytuowane przy atrakcyjnych terenach rekreacyjnych, a także przy głównych drogach. Urządzenia zabawowe znajdujące się na placach zabaw poddawane były okresowej kontroli stanu technicznego.

Stwierdzone uchybienia sanitarno-techniczne dotyczyły w szczególności niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego elementów urządzeń zabawowych dla dzieci oraz braku do wglądu certyfikatów, atestów bezpieczeństwa tych urządzeń. Właściwi miejscowo PPIS podjęli stosowne działania w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

Na terenie powiatu kłodzkiego w dwóch obiektach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące m.in. złego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów. Wydano decyzje administracyjne.

W przypadku jednej kontroli terenu rekreacyjnego w powiecie dzierzoniowskim wykazano nieprawidłowości dot. powierzchni poliuretanowej (tartan) oraz uszkodzonego sprzętu do zabaw. Sprawę zgodnie z kompetencją przekazano do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Dzierżonowie. W powiecie milickim stan obiektów rekreacyjnych nie budził większych zastrzeżeń, za wyjątkiem 1 placu zabaw, na którym stwierdzono nieprawidłowości dotyczące nieprawidłowego stanu technicznego niektórych elementów sprzętu zabawowego oraz ławek. W związku z powyższym wszczęte zostało postępowanie administracyjne. Nieprawidłowości stwierdzono również na placach zabaw w powiecie oleśnickim. Na czterech placach zabaw wydano zalecenia dotyczące poprawy stanu technicznego sprzętu do zabaw oraz stanu sanitarnego piasku w piaskownicy. Uchybienia zostały usunięte. Również w powiecie strzelińskim kontrola placów zabaw na terenie gminy Wiązów wykazała zły stan techniczny elementów drewnianych ławek i urządzeń do zabaw na 7 placach zabaw. W celu uzyskania poprawy PPIS w Strzelinie wydał decyzję administracyjną. Kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie nieprawidłowości. Na koniec roku obiekt oceniono jako dobry.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono również kontrolę Stadionu Miejskiego w Polkowicach. Zarządzającym obiektem jest Polkowickie Przedsiębiorstwo Komunalne w Polkowicach. Na stadionie odbywały się mecze ligowe piłki nożnej z udziałem kibiców poniżej 1 000 osób. Podczas kontroli stwierdzono zły stan techniczny w obiekcie, który dotyczył powierzchni ścian, sufitów pomieszczeń higienicznosanitarnych, nieprawidłowego funkcjonowania instalacji wentylacyjnej, problemów z zapewnieniem bieżącej wody w urządzeniach sanitarnych. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Polkowicach wydał stosowną decyzję administracyjną.

Stan sanitarno-porządkowy terenów rekreacyjnych ocenia się jako dobry.

4.3. USTĘPY PUBLICZNE

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego znajduje się 149 ustępów publicznych. W 2023 roku skontrolowano 106 obiektów. Stan higieniczno-porządkowy skontrolowanych obiektów nie budził większych zastrzeżeń. W skontrolowanych obiektach zapewniony był płyn dezynfekcyjny do rąk, dokonywano dezynfekcji sprzętów, przedmiotów i powierzchni.

Nieprawidłowości stwierdzono m.in. w ustępach publicznych:

- w Legnicy przy al. Orła Białego/Hetmańskiej oraz ul. Czarnieckiego,
- w Świerzawie przy ul. Wolności (powiat złotoryjski),
- we Wrocławiu przy ul. J. Bema.

Przeprowadzone kontrole sanitarne wykazały, m.in., brudne ściany i sufity z ubytkami, wyeksploatowaną armaturę sanitarną, brudne pojemniki na szczotki, brudną glazurę na ścianach i podłodze. Właściwi miejscowo PPIS wydali decyzje nakazujące poprawę stanu technicznego. Za niewłaściwy stan sanitarny osoby odpowiedzialne zostały ukarane mandatem karnym.

Stan sanitarny ustępów publicznych w 2023 r. ocenia się ogółem jako dobry.

5. OBIEKTY REKREACJI WODNEJ

5.1. PŁYWALNIE KRYTE

W roku 2023 na terenie województwa dolnośląskiego nadzorem sanitarnym objętych było ogółem 144 pływalni: kryte, odkryte i mieszane (kryto-odkryte).

Według ewidencji PSSE i WSSE we Wrocławiu na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się ogółem 113 pływalni krytych, w tym 13 parków wodnych zlokalizowanych na terenie następujących powiatów: bolesławieckiego (2), kłodzkiego (3), lubańskiego (1), milickiego (1), oleśnickiego (1), polkowickiego (1), strzelińskiego (1), średzkiego (1), wałbrzyskiego (1) oraz wrocławskiego (1).

W 2023 r. skontrolowano 108 pływalni krytych, w tym 11 parków wodnych (łącznie przeprowadzono 206 kontroli sanitarnych). W wyniku przeprowadzonych kontroli Inspektorzy Państwowej Inspekcji Sanitarnej stwierdzili zły stan: higieniczno-sanitarny i techniczny w 2 obiektach, tylko higieniczno-sanitarny w 3 obiektach (w tym w 1 parku wodnym), tylko techniczny w 6 obiektach (w tym w 3 parkach wodnych).

W okresach funkcjonowania pływalni ich zarządcy realizowali kontrolę wewnętrzną i dokumentowali jakość wody zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 roku w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na

plywalniach. W większości przypadków badania wody były przeprowadzane systematycznie w ciągu całego roku, zgodnie z ustalonym harmonogramem na 2023 rok przez zarządcę obiektu, a także przed wydaniem zbiorczej rocznej oceny pobieranej przez organy inspekcji sanitarnej. Sporadycznie zdarzały się przypadki pogorszenia się mikrobiologicznej lub fizykochemicznej jakości wody. W takich przypadkach zarządca obiektu wdrażał działania naprawcze oraz wykonywał kontrolne badanie wody.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonały zbiorczej rocznej oceny jakości wody na pływalniach w zakresie spełnienia wymagań, o których mowa w § 2 ww. rozporządzenia. W roku ubiegłym wydanych zostało 109 zbiorczych rocznych ocen wody na pływalniach krytych. Tylko w przypadku 1 pływalni jakość wody oceniono jako nieodpowiadającą wymaganiom.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Pływalnie kryte w tym parki wodne	206	43	6	71	1	500

Tabela 8. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

5.2. PŁYWALNIE ODKRYTE

W ewidencji organów PIS województwa dolnośląskiego znajdują się 23 pływalnie odkryte. Skontrolowano 22 pływalnie, przeprowadzając 43 kontrole obiektów z tej grupy. Kontrole sanitarne wykazały, że większość pływalni odkrytych zostało właściwie przygotowanych do sezonu letniego. W wyniku kontroli sanitarnych zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny stwierdzono tylko w jednej pływalni. W nielicznych przypadkach stwierdzano (okresowo) niewłaściwą jakość wody w nieckach basenowych. W takich przypadkach zarządca obiektu wdrażał działania naprawcze oraz wykonywał kontrolne badanie wody.

W roku ubiegłym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały 23 zbiorcze roczne oceny wody na pływalniach odkrytych, oceniając wodę jako odpowiadającą wymaganiom we wszystkich ocenianych obiektach.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Pływalnie odkryte	43	8	0	12	0	0

Tabela 9. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

5.3. PŁYWALNIE MIESZANE

W ewidencji organów PIS województwa dolnośląskiego znajduje się 8 pływalni mieszanych (kryto-odkrytych), w tym 1 park wodny zlokalizowany na terenie powiatu trzebnickiego. Skontrolowano wszystkie pływalnie mieszane, stwierdzając zły stan techniczny w 1 obiekcie.

W ramach nadzoru sanitarnego jak i kontroli wewnętrznej prowadzone były badania wody basenowej. W 2023 roku państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni ocenili wszystkie pływalnie mieszane, wydając zbiorcze roczne oceny jakości wody dla 8 pływalni. Obiekty zostały ocenione jako odpowiadające wymaganiom, określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 roku w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Pływalnie mieszane	27	4	1	15	0	0

Tabela 10. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

5.4. KĄPIELISKA

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne Rada Gminy określa corocznie, w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego, sezon kąpielowy, który obejmuje okres między 1 czerwca a 30 września, oraz wykaz kąpielisk na terenie gminy lub na polskich obszarach morskich przyległych do danej gminy. Natomiast utworzenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli wymaga zgłoszenia wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta właściwemu ze względu na planowaną lokalizację tego miejsca.

Na terenie województwa dolnośląskiego w sezonie letnim 2023 r. udostępnionych było 19 kąpielisk śródlądowych.

Kąpieliska były odpowiednio oznakowane tablicami informacyjnymi, stan sanitarno-higieniczny obiektów (toalety, szatnie, przebieralnie, plaże) na terenie kąpielisk nie budził zastrzeżeń. Również wykonane w ramach kontroli urzędowej badania jakości wody przed otwarciem sezonu były prawidłowe. Organizatorzy kąpielisk w ramach kontroli wewnętrznej prowadzili badania jakości wody przeznaczonej do kąpieli.

W sezonie kąpielowym w roku 2023 na kąpieliskach Sudecka Plaża i Camping Sudety (w powiecie dzierżoniowskim), zorganizowanych na akwenu jeziora Bielawskiego, w dniach 18 i 21 sierpnia, wystąpiły zakwity sinic. Przyczyną zakwitu wody były m.in. wysokie temperatury powietrza utrzymujące się przez dłuższy okres czasu. Tymczasowo obowiązywał zakaz kąpieli. Badania mikrobiologiczne wykonane przez zarządcę obiektów, w ramach kontroli wewnętrznej, były prawidłowe. Zakwit sinic utrzymywał się do dnia 30 sierpnia 2023 r.

Również w dniu 18 sierpnia na kąpielisku Stara Morawa (w powiecie kłodzkim) stwierdzono zakwit sinic w wodzie, obowiązywał brak przydatności wody do kąpieli. W dniu 24 sierpnia ocena jakości wody, wykonana w ramach kontroli wewnętrznej, wykazała przydatność wody do kąpieli.

W sezonie letnim na kąpielisku w Stradomii Wierzchniej (w powiecie oleśnickim) chwilowo obowiązywał zakaz kąpieli wydany przez zarządcę kąpieliska, który spowodowany był obecnością zielonego zakwitu i podejrzeniem wystąpienia sinic. Analiza laboratoryjna nie potwierdziła obecności sinic.

Nadto w dniu 28 lipca 2023 r. na kąpielisku Królewiecka (w powiecie wrocławskim) wystąpił zakwit sinic, ponowne badanie wody nie wykazało nieprawidłowości. W dniu 20 sierpnia zarządca kąpieliska podjął decyzję o zamknięciu obiektu ze względu na wizualne pogorszenie jakości wody (podejrzenie pojawienia się sinic). Obiekt był już nieczynny do końca sezonu kąpielowego.

Jednorazowo w jednym kąpielisku przy Ośrodku Wypoczynkowym "Nad Stawami" w Białym Kościele (w powiecie strzelińskim) stwierdzono krótkotrwałe pogorszenie się mikrobiologicznej jakości wody (próbka wody pobrana w dniu 18 sierpnia 2023 r. wykazała przekroczenia liczby enterokoków). Kąpielisko zostało zamknięte. Ponowny pobór w dniu 24 sierpnia 2023 r. wykazał prawidłową jakość wody.

Natomiast pod względem badanych parametrów mikrobiologicznych w wodzie z kąpielisk (badane parametry: enterokoki, *Escherichia coli*), oprócz ww. jednostkowego przekroczenia parametru enterokoki w kąpielisku, jakość wody we wszystkich kąpieliskach odpowiadała warunkom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli.

Internetowy serwis kąpieliskowy prowadzony przez Główny Inspektorat Sanitarny w sezonie kąpielowym w 2023r. był na bieżąco aktualizowany na podstawie danych raportowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz organizatorów wszystkich kąpielisk wyznaczonych uchwałami rad gmin, w tym z obszaru województwa dolnośląskiego.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Kąpieliska	58	4	0	1	0	0

Tabela 11. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

5.5. MIEJSCA WYKORZYSTYWANE DO KĄPIELI

Na terenie województwa dolnośląskiego w sezonie letnim 2023 r. udostępnionych było 6 miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli (MwDK). Obiekty zostały właściwie przygotowane do sezonu letniego. Plaże i tereny rekreacyjne uporządkowano i zaopatrzone w dostateczną ilość pojemników na odpady. Zapewniono dostęp do toalet. Stan sanitarny i porządkowy kontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. Tak jak w latach ubiegłych obiekty były oznakowane tablicami informacyjnymi.

Organizatorzy miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli przeprowadzali badania jakości wody pod kątem jej przydatności do kąpeli przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego oraz w trakcie sezonu. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli	8	0	0	0	0	0

Tabela 12. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

5.6. BASENY

W 2023 r. przeprowadzono 214 kontroli basenów znajdujących się na terenie województwa dolnośląskiego.

Większość obiektów oceniono pozytywnie zarówno pod względem stanu sanitarnego, jak i jakości wody.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Baseny	214	10	1	27	4	700

Tabela 13. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

5.7. PLAŻE

W 2023 r. przeprowadzono 7 kontroli plaż znajdujących się na terenie województwa dolnośląskiego, tj. w powiecie: legnickim, strzebińskim, wrocławskim. Kontrole tych obiektów wykazały, że plaże były uporządkowane, wyposażone w pojemniki na odpady komunalne, a także posiadały dostęp do toalet skanalizowanych lub przenośnych. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie utrzymania właściwego stanu sanitarnego plaż.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Plaże	7	0	0	0	0	0

Tabela 14. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

5.8. PODSUMOWANIE

W 2023 r. przeprowadzono 566 kontroli obiektów rekreacji wodnej i plaż. Wydano 69 decyzji merytorycznych. Ogólny stan sanitarny obiektów rekreacji wodnej w 2023 r. ocenia się jako dobry.

Wykres 4. Liczba obiektów rekreacji wodnej skontrolowanych przez organy PIS województwa dolnośląskiego w stosunku do ilości obiektów zewidencjonowanych w 2023 r.

6. OBIEKTY DZIAŁAJĄCE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

6.1. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 68 domów pomocy społecznej (DPS). W 2023 r. przeprowadzono 84 kontrole sanitarne obiektów z tej grupy. W części skontrolowanych obiektów stwierdzono uchybienia sanitarno-higieniczne dotyczące m.in. uszkodzonej wykładziny podłogowej, uszkodzonych powłok malarskich, zniszczonej armatury sanitarnej. Właściwi miejscowo PPIS wydali decyzje administracyjne. Przeprowadzono również badania ciepłej wody w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella*. Przekroczenie dopuszczalnej liczby bakterii stwierdzono w kilku obiektach, podjęto działania naprawcze w celu wyeliminowania nieprawidłowości.

W pozostałych skontrolowanych obiektach stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń.

6.2. INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ

Na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 56 innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Część z nich funkcjonuje jako domy dziennego pobytu. Skontrolowano 41 obiektów sanitarnych z tej grupy. Stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, urządzeń i sprzętu skontrolowanych obiektów był dobry.

6.3. PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ

W 2023 r. na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 49 obiektów zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. Skontrolowano 40 obiektów tej grupy. Odnotowane nieprawidłowości dotyczyły złego stanu sanitarno-technicznego obiektu w tym stwierdzono zniszczone wykładziny podłogowe, brudne ściany i sufity, zniszczone urządzenia sanitarne. Właściwi miejscowo PPIS wszczęli postępowanie administracyjne.

Stan sanitarno-techniczny skontrolowanych pozostałych obiektów nie budził zastrzeżeń.

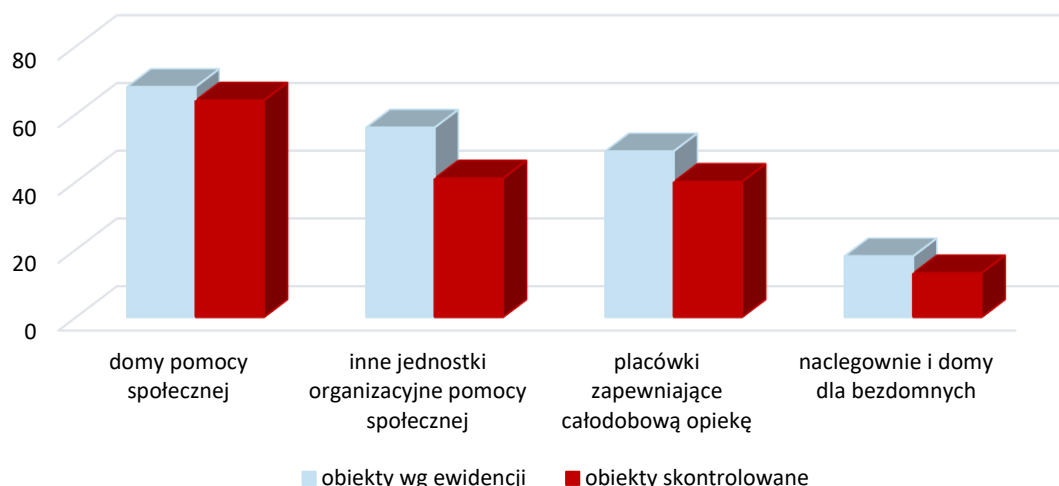
6.4. NOCLEGOWNIE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 18 noclegowni. W 2023 r. przeprowadzono 14 kontroli obiektów z tej grupy. W czasie kontroli sanitarnych stwierdzono m.in. niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń noclegowych, sanitariatów, zniszczone schody na klatce schodowej. Właściwi PPIS wszczęli postępowanie administracyjne i wydali decyzje merytoryczne.

Stan sanitarny większości skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

6.5. PODSUMOWANIE

W 2023 r. PPIS nadzorowali ogółem 191 obiektów działających w ramach pomocy społecznej. Skontrolowano 158 obiektów. Wydano 23 decyzje administracyjne merytoryczne. Ogółem stan sanitarny obiektów pomocy społecznej ocenia się jako dobry.

Wykres 5. Liczba skontrolowanych obiektów działających w ramach pomocy społecznej w stosunku do liczby obiektów zewidencjonowanych w 2023 r.

7. OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI HOTELAERSKIE

7.1. HOTELE

W 2023 r. w ewidencji PSSE znajdowało się 325 hoteli. W związku z napływem uchodźców z Ukrainy, w niektórych obiektach z tej grupy nadal zlokalizowane są punkty pobytowe. Przeprowadzono 291 kontroli hoteli, podczas których większość skontrolowanych obiektów oceniono pozytywnie. We wszystkich obiektach prawidłowe było zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie nieczystości płynnych oraz gromadzenie i usuwanie odpadów komunalnych. W większości obiektów tej grupy stan bieżącej czystości był zachowany. Pokoje dla gości były urządzone estetycznie i utrzymane w dobrym stanie sanitarno-technicznym. Postępowanie z bielizną czystą i brudną w większości obiektów nie budziło zastrzeżeń. Obiekty posiadały wystarczające zapasy środków czystości, dezynfekcyjnych i higienicznych. Tereny wokół budynków były właściwie zagospodarowane i uporządkowane. W obiektach przestrzegany był zakaz palenia wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych.

Najczęściej występujące nieprawidłowości związane były z brakiem aktualnych wyników badań ciepłej wody, wykonanych zgodnie z częstotliwością określoną w załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Do pozostałych nieprawidłowości zaliczyć można m.in. niewłaściwy stan sanitarno-techniczny ścian, sufitów w pomieszczeniach obiektów, nieprawidłowy sposób przechowywania czystej pościeli,

brak segregacji pościeli czystej i brudnej, brak opisu środków czystości w języku polskim, brak prawidłowo zorganizowanego pomieszczenia socjalnego, brudną windę.

W hotelach badano również ciepłą wodę w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella*. Przekroczenie dopuszczalnej liczby bakterii stwierdzono w kilku hotelach.

W przypadkach stwierdzonych uchybień sanitarnych właściwi miejscowo PPIS wszczęli postępowania administracyjne i wydali decyzje administracyjne. W dwóch przypadkach zastosowano również grzywny w drodze mandatu karnego. Kontrole sprawdzające przeprowadzone w obiektach potwierdzały usunięcie nieprawidłowości.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Hotele	291	19	3	21	2	700

Tabela 15. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

7.2. MOTELE

W 2023 r. w ewidencji PSSE województwa dolnośląskiego znajdowały się 4 motele. Przeprowadzono 2 kontrole sanitarne moteli, które nie wykazały nieprawidłowości. Pomieszczenia i wyposażenie utrzymane są w dobrym stanie sanitarno-porządkowym i sanitarno-technicznym. Dezynfekcja pomieszczeń oraz wyposażenia prowadzona jest z wykorzystaniem środków zgodnie z ich przeznaczeniem.

7.3. PENSJONATY

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 86 pensjonatów. Przeprowadzono 55 kontroli sanitarnych obiektów z tej grupy. W powiecie karkonoskim wystawiono 14 decyzji zobowiązujących zarządców do przedstawienia do wglądu wyniku badania wody ciepłej w zakresie parametru *Legionella sp.* w instalacji wewnętrznej budynku zamieszkania zbiorowego. Stan sanitarny pensjonatów ocenia się jako dobry.

7.4. KEMPINIGI

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 20 kempingów. W 2023 r. przeprowadzono 16 kontroli obiektów z tej grupy. Stan

sanitarno-porządkowy oraz techniczny skontrolowanych kempingów oceniono jako dobry.

7.5. DOMY WYCIECZKOWE

W 2023 r. PPIS nadzorowali stan sanitarno-techniczny 5 domów wycieczkowych. Przedstawiciele właściwych miejscowo PPIS przeprowadzili 5 kontroli domów wycieczkowych. Stan sanitarno-porządkowy oraz techniczny tych obiektów oceniono jako dobry.

7.6. SCHRONISKA I POLA BIWAKOWE

Na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 33 schroniska i pola biwakowe. W 2023 r. przeprowadzono 27 kontroli. Pod względem stanu sanitarnego i technicznego objekty oceniono jako dobre. W związku z napływem uchodźców z Ukrainy, w niektórych obiektach z tej grupy zostały utworzone punkty pobytowe.

7.7. INNE OBIEKTY

Według ewidencji PSSE na terenie województwa znajduje się 1 410 obiektów z tej grupy (m.in. ośrodki wypoczynkowe i szkoleniowe, pokoje gościnne, hotele pracownicze, hostele, gospodarstwa agroturystyczne). W 2023 r. przeprowadzono 735 kontroli tych obiektów pod względem spełnienia ogólnych wymogów sanitarnych.

Większość skontrolowanych obiektów oceniono pozytywnie. Prawidłowe było zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie nieczystości płynnych oraz gromadzenie i usuwanie odpadów komunalnych. Wyposażenie pokoi dla gości utrzymane było w dobrym stanie sanitarno-technicznym i porządkowym. Dokumentacja zdrowotna pracowników była aktualna. Na stanie poszczególnych obiektów znajdowały się wystarczające zapasy bielizny czystej, stan pościeli i ręczników był dobry, a postępowanie z bielizną prawidłowe. Bielizna, w większości przypadków, prana była w pralniach zewnętrznych. Obiekty posiadały wystarczające zapasy środków czystościowych, dezynfekcyjnych i higienicznych. Tereny wokół budynków były zagospodarowane i uporządkowane.

W czasie kontroli obiektów m.in. na terenie powiatów: głogowskiego, karkonoskiego, kłodzkiego, strzelińskiego, średzkiego, trzebnickiego, ząbkowickiego, stwierdzono uchybienia, m.in.: nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny ścian

i sufitów, a także brodzików w kabinach prysznicowych, zniszczona stolarka okienna, niewłaściwy stan grzejników. W niektórych obiektach odnotowano również nieprawidłowe warunki przechowywania bielizny czystej oraz nakazano przedstawić do wglądu aktualną dokumentację zdrowotną pracowników. W ww. przypadkach właściwi PPIŚ wszczęli postępowania administracyjne i wydali decyzje. Podczas przeprowadzonych kontroli stwierdzono również uchybienia sanitarne dotyczące stanu porządkowego. Na osoby odpowiedzialne za stan sanitarny obiektu nakładano mandaty karne.

W obiektach tej grupy badano również ciepłą wodę w zakresie parametru *Legionella sp.* Stwierdzono nieprawidłowości dotyczące braku badania jakości wody ciepłej w zakresie oznaczenia bakterii *Legionella sp.* oraz przekroczeń przedmiotowego parametru w ciepłej wodzie. Wydano decyzje nakazujące wykonanie obowiązku przedstawienia dokumentu potwierdzającego właściwą jakość wody ciepłej (np. w powiecie: bolesławieckim, dzierzoniowskim, karkonoskim, milickim, wałbrzyskim, wrocławskim).

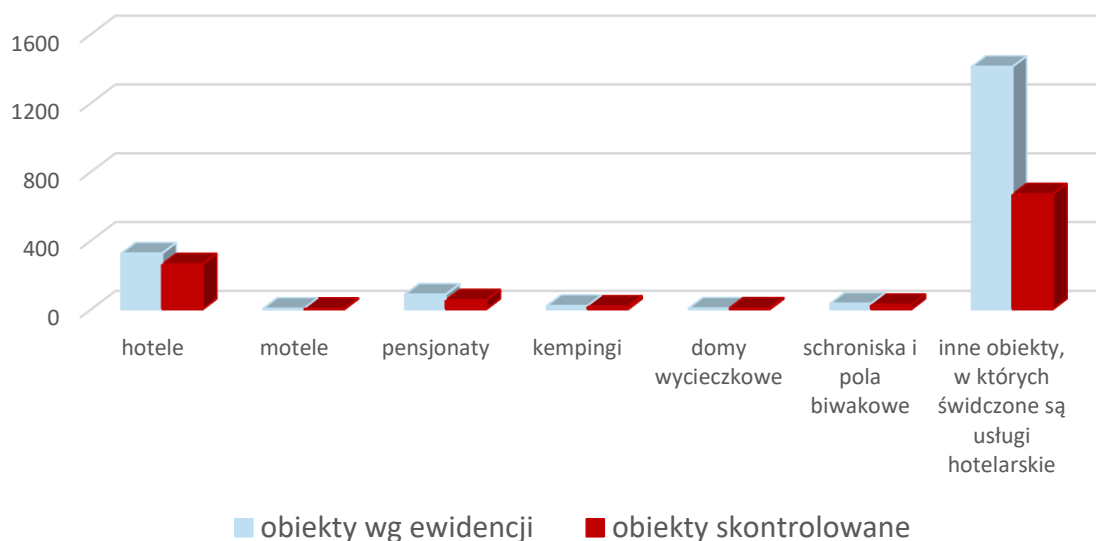
Stan sanitarno-techniczny pozostałych skontrolowanych obiektów był zadowalający.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Inne objekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	735	81	9	81	12	2400

Tabela 16. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

7.8. PODSUMOWANIE

W 2023 r. skontrolowano 1 034 obiektów świadczących usługi hotelarskie. Wydano 116 decyzji merytorycznych. Ogółem stan sanitarny obiektów tej grupy oceniono jako zadowalający.

Wykres 6. Liczba obiektów świadczących usługi hotelarskie skontrolowanych w 2023 r. do liczby obiektów zewidencjonowanych.

8. ZAKŁADY ŚWIADCZĄCE USŁUGI UPIĘKSZAJĄCE CIAŁO

8.1. ZAKŁADY FRYZJERSKIE

Na terenie województwa dolnośląskiego znajdują się 2 432 zakłady fryzjerskie. W 2023 roku przeprowadzono 995 kontroli. W większości skontrolowanych obiektów pomieszczenia zakładów były utrzymane w należyтым stanie porządkowym. Postępowanie z bielizną czystą i brudną było prawidłowe. Przybory fryzjerskie były po użyciu myte i dezynfekowane. Czyste narzędzia przechowywano w wydzielonych pojemnikach, natomiast środki dezynfekcyjne w oryginalnych opakowaniach, a ich roztwory w zamykanych i oznakowanych opakowaniach zastępczych. W obiektach gromadzono dostateczne zapasy środków czystości. Dokumentacja zdrowotna pracowników była aktualna. Przestrzegano zakazu palenia tytoniu w zakładach.

Stwierdzone uchybienia techniczne dotyczyły w szczególności: niewłaściwego stanu przedmiotów stanowiących wyposażenie zakładu (np. stanowisk fryzjerskich), złego stanu technicznego ścian w zakładzie.

Stwierdzone uchybienia sanitarno-higieniczne dotyczyły m.in. braku opracowanych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi, brudnych narzędzi i przyborów fryzjerskich, braku dezynfekcji narzędzi, braku dat przydatności do użytku na

niektórych kosmetykach używanych podczas wykonywania usług, nieprawidłowych warunków przechowywania czystej bielizny, braku aktualnych badań lekarskich pracowników.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami właściwi miejscowo PPIS wszczynali postępowanie administracyjne lub nakładali mandaty karne, celem doprowadzenia zakładów do właściwego stanu sanitarnego. Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały poprawę stanu sanitarno-technicznego i usunięcie bieżących uchybień sanitarnych.

Na koniec 2023 r. stan sanitarny większości zakładów fryzjerskich należy ocenić jako dobry.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płaćnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Zakłady fryzjerskie	995	16	2	25	11	2350

Tabela 17. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

8.2. ZAKŁADY KOSMETYCZNE

W ewidencji PSSE województwa dolnośląskiego znajduje się 1 971 zakładów kosmetycznych. W roku 2023 przeprowadzono 959 kontroli obiektów z tej grupy. W zakładach pomieszczenia utrzymane były w należytym stanie porządkowym. Odpady

niebezpieczne gromadzono w miejscach powstawania, w pojemnikach o sztywnych ściankach, odpornych na działanie wilgoci i ich przekłucie. Do czasu ich odbioru były przechowywane w wydzielonych miejscach. Zabiegi, przy których może dojść lub dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek, wykonywane były przy użyciu jednorazowych lub jałowych narzędzi. Część zakładów kosmetycznych posiada własne autoklawy. W zakładach najczęściej używana była bielizna jednorazowego użytku.

Stwierdzone uchybienia sanitarno-higieniczne dotyczyły przede wszystkim braku opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi podczas wykonywania czynności powodujących naruszenie ciągłości tkanek ludzkich, braku odpowiedniej sterylizacji, braku mikrobiologicznego sprawdzenia skuteczności procesu sterylizacji w autoklawie, złego stanu sanitarno-higienicznego stanowiska pracy, urządzeń i wyposażenia zakładu, niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego ścian, braku procedur określających zasady postępowania ze sprzętem wielokrotnego użytku.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami właściwi miejscowo PPIS wszczynali postępowania administracyjne lub nakładali mandaty karne. Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały poprawę stanu sanitarno-technicznego i usunięcie bieżących uchybień sanitarnych.

Na koniec 2023 r. stan sanitarny większości zakładów kosmetycznych należy ocenić jako dobry.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Zakłady kosmetyczne	959	17	2	29	12	2650

Tabela 18. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

8.3. ZAKŁADY TATUAŻU

W ewidencji PSSE województwa dolnośląskiego znajduje się 122 zakłady tatuażu. W 2023 roku przeprowadzono 80 kontroli obiektów z tej grupy. Tatuaże wykonywano tuszami posiadającymi certyfikaty, wyłącznie przy użyciu narzędzi jednorazowego użytku. Odpady niebezpieczne gromadzone były w zamykanych, plastikowych pudełkach (igły) lub pojemnikach wyłożonych workiem foliowym koloru czerwonego (np. waciki). Odpady, do chwili odebrania przez uprawnioną firmę, przechowywano w wydzielonej lodówce. W zakładach używano fartuchów i prześcieradeł jednorazowego użytku. Dokumentacja zdrowotna pracowników była aktualna. Opracowano procedury zapewniające ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono nieprawidłowości, tj. m.in.: brak zwrotu „Mieszanina do stosowania w tatuażach lub makijażu permanentnym” na etykietach dwóch farb do tatuażu, nieaktualną kartę charakterystyki stosowanych chemikaliów, brak dokumentacji potwierdzającej właściwą gospodarkę odpadami niebezpiecznymi, brak opracowanych procedur oraz nieaktualne karty charakterystyki tuszy, brak termometru do pomiaru temperatury wewnątrz urządzenia chłodniczego do przechowywania odpadów niebezpiecznych, brak dozownika ze środkiem do dezynfekcji rąk oraz pojemnika na zużyte rękawiczki jednorazowe, brak procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi dotyczących m. in. mycia i dezynfekcji rąk, dezynfekcji skóry przed procesem tatuowania, mycia i dezynfekcji powierzchni, postępowania z odpadami wytwarzanymi w salonie, postępowania z bielizną i odzieżą ochronną, przechowywanie mieszaniny chemicznej służącej do dezynfekcji skóry w nieoznakowanym pojemniku, uniemożliwiającym jej identyfikację.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami właściwi miejscowo PPIS wszczynali postępowania administracyjne lub nakładali mandaty karne. Ponadto PPIS w Bolesławcu wystosował pisma do PPIS w Pruszkowie i PPIS w Warszawie z prośbą o podjęcie działań w związku z nadzorem nad chemikaliami.

Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały poprawę stanu sanitarnego i usunięcie bieżących uchybień sanitarnych.

W powiecie złotoryjskim kontrola sprawdzająca wykazała częściowe wykonanie nakazów, ponieważ nie wdrożono procedur ochrony przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi. Ponadto prowadzący działalność oświadczył, że gryfy umieszczone w pojemniku do gromadzenia odpadów niebezpiecznych zostały usunięte w przeddzień kontroli do kosza na odpady komunalne. W związku z powyższym PPIS w Złotoryi poinformował właściwą miejscowo gminę o niewłaściwym postępowaniu z odpadami medycznymi. Podczas kontroli stwierdzono również używanie mieszaniny pod nazwą „World Famous Tattoo Ink Silvano Fiato Black Wash Set”. Na etykiecie ww. mieszaniny nie zamieszczono zwrotu „Mieszanina do stosowania w tatuażach lub makijażu permanentnym”. Mając powyższe na uwadze PPIS w Złotoryi wydał decyzję nakazującą natychmiastowe zaprzestanie używania ww. mieszanin na potrzeby tatuowania skóry, błony śluzowej lub gałki ocznej w celu uzyskania znaku lub wzoru na ciele.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Zakłady tatuażu	80	3	0	4	2	800

Tabela 19. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

8.4. ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ

Ogółem w ewidencji PSSE znajduje się 447 zakładów odnowy biologicznej. W 2023 r. przeprowadzono 204 kontrole obiektów z tej grupy. Obiekty wyposażone były w sprzęt porządkowy w dobrym stanie technicznym oraz dostateczne zapasy środków czystości i dezynfekcyjnych. Dezynfekcja łóżek przeprowadzana była po każdym kliencie. Solaria miały zapewnioną odpowiednią wentylację mechaniczną. Dokumentacja zdrowotna pracowników była aktualna. Przestrzegany był zakaz palenia wyrobów tytoniowych.

Stwierdzone uchybienia sanitarno-techniczne dotyczyły m.in. niewłaściwego stanu drzwi prowadzących do węzła sanitarnego, ścian w pomieszczeniach oraz powierzchni urządzeń do poprawy kondycji fizycznej. W celu usunięcia nieprawidłowości właściciele PPIS podjęli stosowne działania.

Właściciele solariów realizują obowiązki zgodnie z zapisami ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz.U. z 2017, poz. 2111). Stan sanitarny większości obiektów z tej grupy był dobry.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Zakłady odnowy biologicznej	204	6	0	5	1	200

Tabela 20. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

8.5. ZAKŁADY POZOSTAŁE

W ewidencji PSSE województwa dolnośląskiego znajduje się 554 zakłady świadczące łącznie więcej niż jedną z usług fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej czy też tatuażu. W 2023 roku przeprowadzono 228 kontroli obiektów z tej grupy. Większość zakładów posiadała dostateczne zapasy środków czystości i dezynfekcyjnych. Dokumentacja zdrowotna pracowników była aktualna. Stwierdzone uchybienia sanitarne dotyczyły m.in. braku opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi podczas wykonywania czynności powodujących naruszenie ciągłości tkanek ludzkich, złego stanu sanitarno-higienicznego stanowiska pracy, braku aktualnych badań lekarskich pracowników, niewłaściwego stanu urządzeń i wyposażenia zakładu, a także ścian w

pomieszczeniach. Ponadto w poszczególnych przypadkach stwierdzono nieprawidłowy sposób przeprowadzania dezynfekcji i sterylizacji sprzętu lub brak kontroli jej skuteczności. Właściwi PPIS niezwłocznie podjęli działania celem poprawy stanu sanitarnego ww. obiektów z tej grupy.

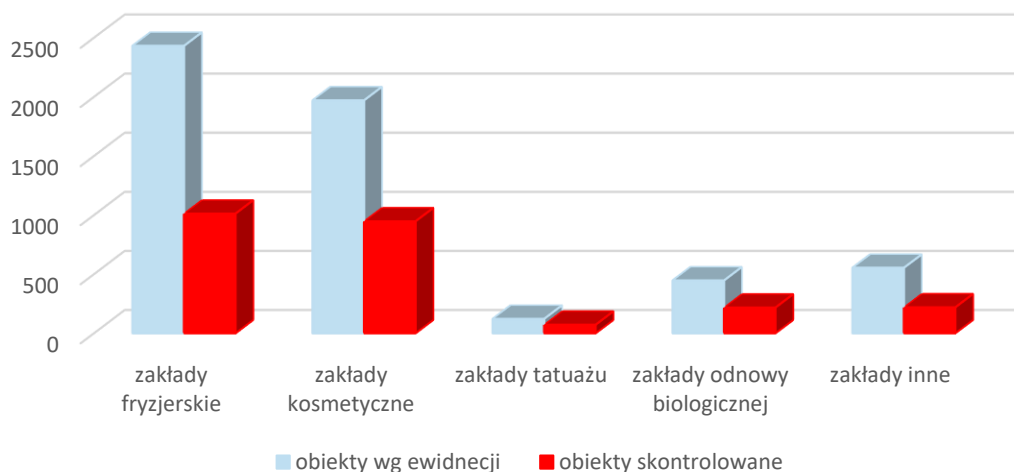
Ogółem stan sanitarny obiektów, w których świadczone są łącznie usługi upiększające ciało był dobry.

Grupa obiektów	Liczba kontroli	Decyzje podstawowe	Decyzje prolongujące	Decyzje płatnicze	Liczba mandatów	Kwota mandatów [zł]
Inne zakłady, w których świadczone są łącznie różne usługi upiększające	228	4	0	15	12	2650

Tabela 21. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.

8.6. PODSUMOWANIE

W 2023 roku skontrolowano 2 467 zakładów, w których świadczone są łącznie usługi upiększające ciało. Przeprowadzono 2 466 kontroli. Wydano 46 decyzji merytorycznych. Ogółem stan sanitarny tych obiektów należy uznać jako dobry.

Wykres 7. Liczba obiektów świadczących usługi upiększające ciało skontrolowanych w 2023 r. do liczby obiektów zewidencjonowanych.

9. CMENTARZE I DOMY PRZEDPOGRZEBOWE; EKSHUMACJE

Na terenie województwa, wg ewidencji PSSE, zlokalizowanych jest 887 cmentarzy i 108 domów przedpogrzebowych. W 2023 r. skontrolowano 271 cmentarzy i 81 domów przedpogrzebowych. W większości przypadków tereny cmentarzy były prawidłowo zagospodarowane i utrzymywane w należyтым stanie sanitarnym.

Domy przedpogrzebowe zaopatrywane były w wodę przeznaczoną do spożycia z wodociągów sieciowych. Ścieki odprowadzono do sprawnie działających sieci kanalizacji miejskiej. Odpady komunalne i niebezpieczne były systematycznie odbierane przez specjalistyczne firmy. Sprzątanie i dezynfekcja przeprowadzane były na bieżąco. Pomieszczenia do przechowywania zwłok zabezpieczone były przed dostępem osób nieuprawnionych, a także przed gryzoniami i owadami.

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono m.in. na :

- Cmentarzu Komunalnym nr 1 w Jeleniej Górze ul. Sudecka,
- Cmentarzu Parafialnym w Małej Kamienicy (powiat karkonoski),
- Cmentarzu Parafialnym Domaszkanie (powiat kłodzki),
- Cmentarzu Komunalnym we Lwówku Śląskim,
- Cmentarzu Komunalnym w Mirsku (powiat lwówecki).

Stwierdzone uchybienia dotyczyły niewłaściwego stanu technicznego pomieszczeń sanitarnych, zniszczonego ogrodzenia obiektu.

Nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny stwierdzono również w niektórych domach przedpogrzebowych. Stwierdzone uchybienia dotyczyły niewłaściwego stanu technicznego pomieszczeń (zniszczone powłoki podłogowe, ściany i sufity), nieprawidłowego stanu sanitarnego (brudne pomieszczenia, brak dezynfekcji).

Właścivi miejscowo PPIS wszczęli postępowanie administracyjne w celu usunięcia uchybień.

Na terenie powiatu trzebnickiego powstał Cmentarz Komunalny w Krynicznie.

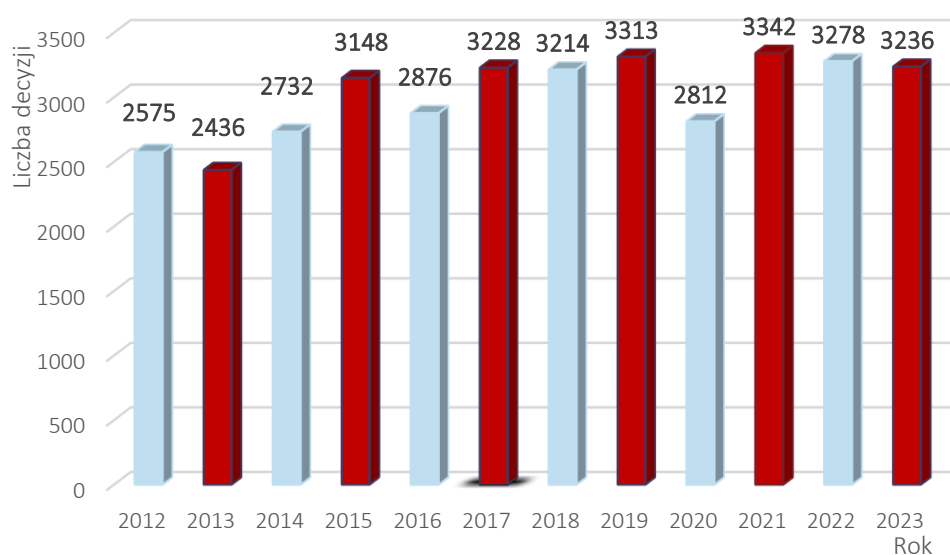
Stan sanitarno-techniczny nadzorowanych obiektów w roku 2023 został oceniony jako dobry

Ponadto w 2023 r. PPIS wydali 3 242 decyzje zezwalające na przeprowadzenie ekshumacji. Ekshumacje odbywały się we wczesnych godzinach rannych. Pracownicy przeprowadzający ekshumacje stosowali środki ochrony osobistej. Postępowanie z odzieżą ochronną po wykonaniu ekshumacji było prawidłowe. Doły po ekshumacji poddawano dezynfekcji.

W jednym przypadku nałożono mandat karny na właściciela firmy przeprowadzającej ekshumację za niewłaściwe przeprowadzenie ekshumacji, tj. brak maty zabezpieczającej ziemię wydobywaną z grobu.

Nieprawidłowości sanitarne stwierdzono także podczas kontroli zakładów pogrzebowych. W Zakładzie Usług Pogrzebowych w Obornikach Śląskich odnotowano, że pracodawca nie posiada udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego zawierającej klasyfikację i wykazu szkodliwych czynników biologicznych, rodzaju, stopnia oraz czasu trwania i stopnia narażenia na działanie szkodliwego czynnika biologicznego; brak jest instrukcji, procedur bezpiecznego postępowania dotyczącego transportu materiałów pochodzenia ludzkiego i postępowania ze szkodliwym czynnikiem biologicznym; brak jest instrukcji bhp przy pracy poniżej poziomu gruntu (praca w wykopach); brak procedury dezynfekcji; brak procedury bezpiecznego usuwania i postępowania ze skażonymi odpadami; brak umowy na odbiór odpadów komunalnych. Na koniec roku obiekt oceniono jako zły (kontrola przeprowadzona w grudniu 2023 roku). Także w Centrum Usług Pogrzebowych w Obornikach Śląskich stwierdzono brak udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego zawierającej klasyfikację i wykazu szkodliwych czynników biologicznych; brak procedur bezpiecznego postępowania dotyczącego transportu materiałów pochodzenia ludzkiego i postępowania ze szkodliwym czynnikiem biologicznym; brak instrukcji bhp przy pracy poniżej poziomu gruntu; brak procedury dezynfekcji; brak procedury bezpiecznego usuwania i postępowania ze skażonymi odpadami; brak umowy na odbiór odpadów komunalnych. Wydano decyzję podstawową i decyzję płatniczą. Na koniec roku obiekt oceniono jako zły.

Stan sanitarno-techniczny nadzorowanych obiektów w roku 2023 został ogólnie oceniony jako dobry.

Wykres 8. Liczba decyzji administracyjnych wydanych przez PPIS województwa dolnośląskiego w sprawach dotyczących przeprowadzenia ekshumacji w latach 2012-2023.

10. STAN SANITARNY INNYCH OBIEKTÓW

Na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 4 921 innych obiektów. Do tej grupy zaliczono m.in. obiekty sportowe, obiekty kulturalne, targowiska, urzędy, apteki, pralnie, stacje paliw, parkingi, miejsca postojowe oraz baseny. W 2023 r. przeprowadzono 1 067 kontroli sanitarnych obiektów z tej grupy. Wydano 72 decyzje merytoryczne. Większość obiektów oceniono pozytywnie pod względem stanu sanitarnego.

W trakcie roku sprawozdawczego PPIS dokonywali również kontroli aresztów i zakładów karnych. W kilku przypadkach stwierdzono nieprawidłowości sanitarne. Przykładowo kontrola sanitarna przeprowadzona w zakładzie karnym w Wołowie wykazała nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny sufitu w celi oraz pomieszczenia sanitarnego przy celi mieszkalnej (na suficie widoczne liczne zacieki, plamy koloru brunatnego, odpryski farby, przebarwienia). Wydano decyzję merytoryczną i decyzję płatniczą.

PPIS prowadzili również kontrole sanitarne obiektów przejętych pod nadzór sanitarny od Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Przykładowo w Komendzie Powiatowej Policji w Zgorzelcu toczy się postępowanie z trzech decyzji PIS MSW dotyczących nieprawidłowości stwierdzonych na Komisariacie, tj.: zapewnienia prawidłowego stanu sanitarno - technicznego bram garażowych w budynku warsztatowo - garażowym, wykonania wentylacji w kanałach rewizyjnych budynku, poprawy stanu sanitarno - technicznego ścian i sufitów w korytarzu prowadzącym do warsztatu i w warsztacie, w magazynie opon i toalecie dla pracowników.

W powiecie zgorzeleckim podczas kontroli sanitarnej ustępu ogólnodostępnego w hipermarkecie przeprowadzona kontrola stanu sanitarnego obiektu wykazała szereg nieprawidłowości natury sanitarnej. W wyniku kontroli stwierdzono, że miska ustępowa w toalecie dla niepełnosprawnych z osadzonym brązowym kamieniem, umywalki w toaletach utrzymane brudno (brak bieżącego sprzątania), w pokoju dla matki z dzieckiem przewijak brudny, z ciemnymi plamami, przy otworach wentylacyjnych na sufitach we wszystkich pomieszczeniach osadzone czarne warstwy kurzu, w magazynku na sprzęt porządkowy ogólny nieład, gromadzone są zbędne (śmieci) i prywatne przedmioty porzucane w przypadkowych miejscach. Ponadto stwierdzono, że wózek służący do przemieszczania środków czystości i sprzętu porządkowego utrzymany brudno, na półkach nieład np. papier toaletowy przewożony bez zabezpieczenia bezpośrednio na mopach. Za stwierdzone nieprawidłowości osobą odpowiedzialną ukarano mandatem karnym w wysokości 200,00 zł. Zalecono usunięcie

nieprawidłowości w trybie pilnym. Po otrzymaniu informacji od strony o wykonaniu zaleceń przeprowadzono kontrole sprawdzającą. Kontrola wykazała usunięcie wszystkich nieprawidłowości.

PPIS województwa dolnośląskiego prowadzą także bieżące kontrole obiektów sportowych. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wydają decyzje administracyjne, np. PPIS w Jeleniej Górze zobowiązał podmiot odpowiedzialny do wykonania obowiązku doprowadzenia do właściwego stanu sanitarnego ścian w hali rozrywki, w parku trampolin w Jeleniej Górze. PPIS w Zgorzelcu prowadził postępowanie w stosunku do kilku obiektów sportowych, tj. stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne podczas kontroli stadionu sportowego w Ziębicach (uszkodzona powierzchnia, rdzewiejące elementy urządzeń siłowni zewnętrznej, uszkodzone ławki, wiaty dla zawodników, niesprawna brama wjazdowa stadionu, łuszcząca się powłoka malarska ścian i sufitu szatni i łazienki), stadionu sportowego w Złotym Stoku (łuszcząca się powłoka malarska sufitu toalety zawodników, uszkodzona spłuczka muszli w toalecie dla kibiców, uszkodzona wylewka umywalki w łazience zawodników), hali sportowej w Ząbkowicach Śląskich (uszkodzona umywalka w toalecie dla kobiet, zepsute wyposażenie łazienek – niedziałające suszarki, uszkodzone drzwi toalety dla kobiet, uszkodzona muszla WC w toalecie dla niepełnosprawnych). Zarządcy ww. obiektów podjęli działania w celu usunięcia stwierdzonych uchybień. PPIS w Wałbrzychu wydał wobec Mioszowskiego Centrum Kultury, będącego zarządcą hali sportowo-widowiskowej w Mioszowie, decyzję nakazującą wymienić mocno wyeksploatowaną (popękaną) tapicerkę ławki do podnoszenia ciężarów w pomieszczeniu siłowni oraz usunąć zacieki i ubytki na płytach sufitowych w szatniach dla użytkowników obiektu. Ponadto uchybienia stwierdzono w niektórych obiektach świadczących usługi noclegowe, w tym zły stan techniczny dotyczący powierzchni sufitu i podłogi w pomieszczeniu porządkowym, brak prawidłowego postępowania z bielizną czystą. PPIS w Legnicy, w związku z otrzymaniem w dniu 21 lipca 2023 r. wnioskiem o interwencję w sprawie nieprawidłowości w jednym z domów seniora działających na terenie powiatu legnickiego, przeprowadził kontrolę w ww. obiekcie. Podczas kontroli stwierdzono, że w obiekcie przebywają osoby starsze i niepełnosprawne, a prowadzona działalność ma charakter działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. Przedsiębiorca nie uzyskał jednak zezwolenia Wojewody Dolnośląskiego na prowadzenie tego typu działalności. Ponadto przedsiębiorca nie przedstawił dokumentów organu nadzoru budowlanego, dopuszczających do użytkowania budynku, w którym funkcjonuje przedmiotowy obiekt. Podczas kontroli stwierdzono szereg nieprawidłowości w zakresie bieżącego stanu sanitarno-

higienicznego, za co przedsiębiorcę ukarano mandatem karnym w wysokości 500 zł. W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych, wydano decyzję administracyjną z terminem realizacji do 31 grudnia 2023 r. O funkcjonowaniu ww. obiektu bez wymaganych zezwoleń poinformowano Dolnośląski Urząd Wojewódzki we Wrocławiu.

Jako nieprawidłowy odnotowano również stan sanitarno-techniczny na stacji paliw w Strzelinie. Nieprawidłowości dotyczą złego stanu technicznego ścian pomieszczenia komunikacyjnego na zapleczu stacji. W celu uzyskania poprawy wydano decyzję administracyjną. Również na stacji paliw w Obornikach Śląskich, gdzie stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny ścian i sufitów we wszystkich pomieszczeniach, wydano decyzję podstawową oraz płatniczą. Decyzja została wygaszona z uwagi na śmierć właściciela obiektu.

Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono w aptece w Środzie Śląskiej. Wydano decyzję płatniczą i nakazującą doprowadzenie obiektu do wymaganego stanu sanitarno-technicznego. Również w aptece w Malczycach stwierdzono zły stan sanitarno-porządkowy. Właściciela ukarano mandatem w wysokości 300 zł. Zły stan techniczny stwierdzono w 3 Urzędach Poczтовых w Środzie Śląskiej, Malczycach i w Miękinii, wydano 3 decyzje płatnicze i podstawowe. W sprawie toczy się postępowanie odwoławcze.

11. OBIEKTY OBSŁUGI PASAŻERSKIEJ

11.1. DWORCE I STACJE KOLEJOWE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa znajduje się 124 obiekty zaliczane do tej grupy. W 2023 roku skontrolowano 81 obiektów. Nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny stwierdzono m.in. w poniższych obiektach:

- Dworzec Kolejowy w Ząbkowicach Śląskich,
- Dworzec Kolejowy w Jeleniej Górze (powiat karkonoski)
- Dworzec Kolejowy w Kamieńcu Ząbkowickim (powiat ząbkowicki),
- Dworzec Kolejowy w Bierutowie (powiat oleśnicki),
- Stacja Kolejowa w Bardo-Przyłek (powiat ząbkowicki),
- Stacja Kolejowa w Ziębicach (powiat ząbkowicki),

Nieprawidłowości dotyczyły stanu technicznego (ubytki tynku i powłoki malarskiej na ścianach w pomieszczeniach przedsiionka i poczekalni oraz tunelu). Właściwi miejscowo PPIS wszczęli postępowanie administracyjne w celu usunięcia nieprawidłowości. Za zły stan sanitarny w skontrolowanych obiektach na osoby odpowiedzialne zostały nałożone mandaty karne.

Stan sanitarno-techniczny pozostałych skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

11.2. DWORCE AUTOBUSOWE

Według ewidencji organów PIS na terenie województwa znajduje się 17 dworców autobusowych. W 2023 roku skontrolowano 15 obiektów, przeprowadzając 17 kontroli.

W Centrum Przesiadkowym w Świdnicy w czasie kontroli sanitarnej stwierdzono zły stan techniczny w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych. W związku z powyższym wszczęto postępowanie administracyjne i wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Stan sanitarno-techniczny pozostałych skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

11.3. WIATY PRZYSTANKOWE

W 2023 r. przeprowadzono 392 kontrole wiat przystankowych. Stan sanitarny większości obiektów w porównaniu do roku ubiegłego uległ poprawie. Wnętrza wiat oraz ich otoczenie sprzątane było na bieżąco. Przystanki wyposażone były w kosze na odpadki, które systematycznie opróżniano. Okresowo dokonywano niezbędnych napraw i malowania. Najczęściej występujące uchybienia dotyczyły brudnych wiat przystankowych, zakurzonych tablic i osłonek na rozkładach jazdy, brudnych pojemników na odpady komunalne. Do właściwych zarządców wystosowano pisma zobowiązujące do doprowadzenia obiektów do właściwego stanu sanitarnego. Na kilku przystankach stwierdzono brak informacji o zakazie palenia tytoniu. Zarządcy zobowiązali się do kontrolowania przystanków i umieszczania właściwego oznakowania dotyczącego zakazu palenia tytoniu. Oznakowania są notorycznie niszczone przez wandalów.

11.4. PORTY LOTNICZE

Na terenie województwa dolnośląskiego zlokalizowany jest Port Lotniczy we Wrocławiu. Port Lotniczy we Wrocławiu posiada poczekalnie dla podróżnych, węzły sanitarne, oddzielne dla personelu i podróżnych, pomieszczenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej. Wydzielono także pomieszczenia sanitarne dla osób chorych lub podejrzanych o zachorowanie na chorobę zakaźną o znaczeniu epidemicznym. W obiekcie przygotowane są schematy postępowania w sytuacjach kryzysowych, dotyczących podejrzenia lub wystąpienia ataku bioterrorystycznego lub choroby zakaźnej o znaczeniu epidemicznym.

W 2023 roku skontrolowano Port Lotniczy we Wrocławiu. Stan sanitarno-techniczny obiektu nie budził zastrzeżeń. Nie stwierdzono łamania przepisów przeciwepidemicznych.

11.5. PRYZSTANIE

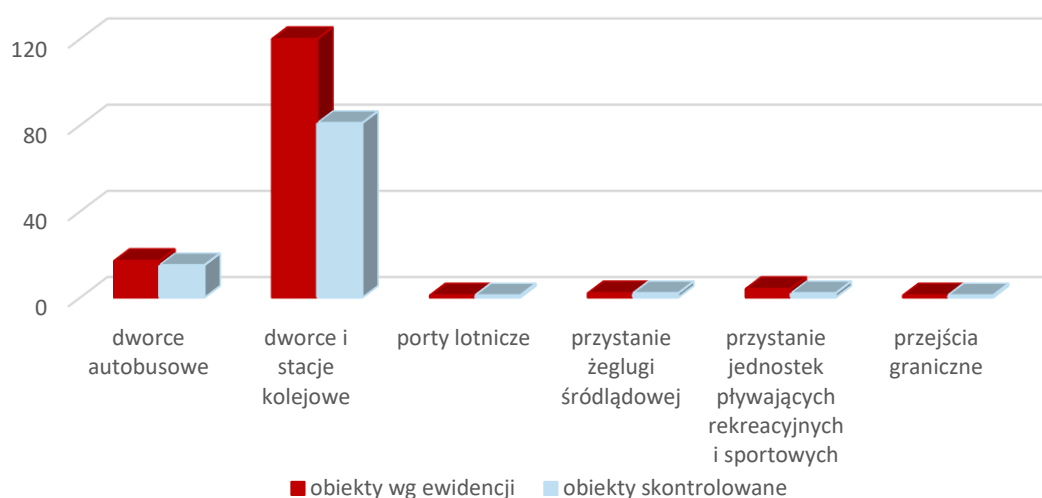
Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 6 przystani zlokalizowanych we Wrocławiu, w Urazie (powiat trzebnicki), w Bardzie (powiat ząbkowicki – 2 przystanie), w Głogowie i w Wąsoszu (powiat górowski). W 2023 r. przeprowadzono 5 kontroli. Stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

11.6. PRZEJŚCIA GRANICZNE

W ewidencji PPIS we Wrocławiu znajduje się 1 przejście graniczne – lotnicze przy ul. Skarżyńskiego 38 we Wrocławiu. W 2023 roku przeprowadzono 1 kontrolę. Stan sanitarny obiektu nie budził zastrzeżeń.

11.7. PODSUMOWANIE

W ewidencji PSSE znajduje się 149 obiektów obsługi pasażerskiej. W 2023 r. skontrolowano 102 obiekty. Ogółem stan sanitarny obiektów z tej grupy ocenia się jako dobry.

Wykres 9. Liczba obiektów obsługi podróżnych skontrolowanych w 2023 r. do liczby obiektów zewidencjonowanych.

12. ŚRODKI TRANSPORTU

W 2023 roku na terenie województwa dolnośląskiego objęto kontrolą 536 środków transportu osobowego.

Skontrolowano m.in. 155 samochodów do przewozu zwłok i szczątków ludzkich. Środki transportu zarejestrowane są jako pojazdy specjalne do przewozu zwłok, są trwale oznakowane w sposób wskazujący na ich przeznaczenie, posiadają kabinę trwale oddzieloną od części przeznaczonej do przewozu zwłok lub szczątków ludzkich, część przeznaczona do transportu wykonana z blachy nierdzewnej, o powierzchni gładkiej, łatwej do mycia i dezynfekcji, wyposażona jest w specjalistyczny wózek do mocowania trumny lub noszy ze zwłokami, posiada schowek do przechowywania noszy i zapasu worków foliowych. W wydzielonych miejscach zapewniono środki do mycia i dezynfekcji oraz zapas rękawic jednorazowych.

W czasie kontroli w zakładzie pogrzebowym w powiecie wałbrzyskim stwierdzono brak oznakowania trwałego samochodów z przeznaczeniem do przewozu zwłok. PPIS w Wałbrzychu wszczął postępowanie administracyjne.

Skontrolowano 289 autobusów komunikacji publicznej. Stan sanitarno-techniczny skontrolowanych pojazdów był prawidłowy.

Skontrolowano 52 środki transportu miejskiego (tramwaje) na terenie miasta Wrocławia. Podczas kontroli stan higieniczno-sanitarny oraz techniczny kontrolowanych pojazdów był dobry.

Stan sanitarny środków transportu osobowego ocenia się jako dobry.

13. PODMIOTY LECZNICZE

13.1. SZPITALA

Według ewidencji w 2023 r. na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 86 szpitali. Przeprowadzono 195 kontroli sanitarnych tych obiektów. Ogólnie część obiektów z tej grupy nadal nie spełnienia wymagań, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą, a prowadzone w tym zakresie postępowania administracyjne są przedłużane z uzasadnionych powodów. Niemniej jednak w związku z przeprowadzonymi kontrolami sanitarnymi w obiektach tej grupy stwierdzano przede wszystkim nieprawidłowości dotyczące złego stanu sanitarno-technicznego sufitów,

ścian i podłóg w pomieszczeniach obiektów, a także wyposażenia (mebli) i urządzeń sanitarnych. Poza tym w niektórych obiektach stwierdzono m.in.: niedostosowanie pomieszczeń do obowiązujących wymagań np. brak wydzielonych zespołów pomieszczeń oddziałów specjalistycznych dla dzieci, brak izolatek i pomieszczeń sanitarno-higienicznych dla opiekunów na oddziałach dziecięcych, brak dostępu do łóżek z trzech stron, brak wentylacji w pomieszczeniach, w których jest wymagana zwiększona wymiana powietrza, bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych (np. brak dźwigu osobowego). Nieprawidłowości stwierdzono m.in. w następujących obiektach:

- Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Bolesławcu, Aleja Tysiąclecia 30,
- Głogowski Szpital Powiatowy Sp. z o.o., ul. Kościuszki 15 (Oddział Chirurgii Ogólnej),
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Szpital Specjalistyczny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Jeleniej Górze, ul. Cieplicka 69-71,
- Wojewódzkie Centrum Szpitalne Kotliny Jeleniogórskiej, Jednostka Medyczna „Wysoka Łąka” w Kowarach, ul. Sanatoryjna 27,
- Zespół Opieki Zdrowotnej w Kłodzku, ul. Szpitalna 1A,
- Bystrzyckie Centrum Zdrowia w Bystrzycy Kłodzkiej, ul. Okrzei 49,
- Milickie Centrum Medyczne Sp. z o.o. Wielospecjalistyczny Szpital w Miliczu, ul. Grzybowa 1,
- Powiatowy Zespół Szpitali w Oleśnicy, ul. Armii Krajowej 1 (obiekt przy ul. Oleśnickiej 25 w Sycowie),
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Łużyckie Centrum Medyczne w Lubaniu Sp. z o.o., ul. Zawidowska 4,
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Legnicy, ul. Iwaszkiewicza 5,
- Specjalistyczny Szpital im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu, ul. Sokołowskiego 4 i ul. Batorego 4,
- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Bogatyni – Gminny Szpital w Bogatyni, ul. Szpitalna 16,
- Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. J. Mikulicza-Radeckiego we Wrocławiu, ul. Borowska 213,

W związku z powyższym właściwi PPIS wszczynali postępowania administracyjne i wydawali decyzje administracyjne.

W kilku obiektach tej grupy m.in. w: Zakładzie Opieki Zdrowotnej Szpitalu Św. Łukasza w Bolesławcu, ul. Jeleniogórska 4, Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Legnicy, ul. Iwaszkiewicza 5, Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji we Wrocławiu, ul. Ołbińska 32, Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. J. Gromkowskiego we Wrocławiu, ul. Koszarowa 5, zostały zrealizowane inwestycje budowlane, które wpłynęły na znaczną poprawę stanu sanitarno-technicznego i funkcjonalnego tych obiektów. Przeprowadzone prace budowlano-remontowe doprowadziły do wykonania obowiązków wynikających z decyzji PPIS, a tym samym do spełnienia obowiązujących wymagań sanitarno-technicznych.

Szpitala zaopatrywane są głównie w wodę z wodociągów sieciowych. W nielicznych obiektach, np. w: Regionalnym Szpitalu Specjalistycznym „Latawiec” w Świdnicy, Wojewódzkim Szpitalu Rehabilitacyjnym w Janowicach Wielkich (powiat karkonoski) i Miedziowym Centrum Zdrowia S.A. w Lubinie, podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę są własne ujęcia wody. Jakość wody, zarówno przeznaczonej do spożycia, jak i ciepłej wody, jest na bieżąco nadzorowana przez właściwych PPIS, którzy w przypadku stwierdzenia przekroczeń dopuszczalnych norm badanych parametrów podejmowali stosowane działania. W kilku przypadkach prowadzone są postępowania administracyjne w związku z brakiem zapewnienia przez szpital rezerwowego źródła wody, zapewniającego co najmniej 12 godzinny jej zapas.

W kontrolowanych obiektach postępowanie z odpadami medycznymi odbywało się zgodnie z obowiązującymi przepisami. Opracowano i wdrożono procedury i instrukcje dotyczące postępowania z odpadami medycznymi. Segregacja odpadów rozpoczynała się w miejscu ich wytworzenia zgodnie z obowiązującą klasyfikacją. Odpady gromadzono w workach o odpowiednich kolorach, a odpady o ostrych końcach i krawędziach - w pojemnikach, odpowiednio opisywanych i przechowywanych wg określonych zasad. Transport wewnętrzny odpadów z miejsc powstawania do miejsca magazynowania odbywał się środkami transportu, przeznaczonymi wyłącznie do tego celu. Odpady medyczne przekazywano do utylizacji uprawnionym podmiotom. Kontrolowane podmioty posiadały również opracowane i wdrożone procedury postępowania z bielizną czystą i brudną. W szpitalach używana jest zarówno bielizna jednorazowa jak i wielorazowa, magazynowanie oraz transport odbywa się wg określonych zasad. Szpitale korzystają z pralni ogólnodostępnych lub własnych. Nie odnotowano nieprawidłowości w powyższym zakresie w skontrolowanych podmiotach leczniczych należących do tej grupy.

13.2. SZPITALA UZDROWISKOWE

Według ewidencji PSSE w 2023 r. na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 20 szpitali uzdrowiskowych. W obiektach przeprowadzono 19 kontroli

sanitarnych. Nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń stwierdzono m.in. w obiektach na terenie powiatów:

- kłodzkiego – w szpitalach uzdrowiskowych w Kudowie Zdroju, Dusznikach Zdroju, Długopolu Zdroju i Łądku Zdroju,
- lubańskiego – w szpitalu uzdrowiskowym w Świeradowie Zdroju,
- wałbrzyskiego – w szpitalach uzdrowiskowych w Szczawnie Zdroju i Jedlinie Zdroju.

Ponadto w Szpitalu Uzdrowiskowym w Kudowie Zdroju (powiat kłodzki) stwierdzono brak wydzielonych pomieszczeń pielęgnacyjnych. W związku z powyższym właściciwi PPIS wszczynali postępowania administracyjne i wydawali decyzje. Poza tym PPIS w Wałbrzychu wydał zalecenia pokontrolne dotyczące m.in. uaktualnienia i ujednolicenia procedur i instrukcji dotyczących utrzymania czystości i porządku w obiekcie, a także dokumentowania prania kołder i poduszek oraz uwzględnienia w planie higieny zapisów z prowadzenia dezynfekcji termicznej. W pozostałych obiektach stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń. Szpitale korzystają z usług pralni ogólnodostępnych. Przewóz bielizny odbywa się środkami transportu pralni. Szpitale posiadają opracowane instrukcje postępowania z odpadami medycznymi. Odpady przekazywane są do unieszkodliwiania uprawnionym podmiotom. Szpitale uzdrowiskowe zaopatrywane są w wodę do spożycia z wodociągów sieciowych.

13.3. SANATORIA

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego zlokalizowanych jest 30 sanatoriów. W 2023 r. przeprowadzono 15 kontroli sanitarnych obiektów z tej grupy, w wyniku których stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-technicznego w następujących obiektach:

- Sanatorium „Gracja” w Świeradowie Zdroju - powiat lubański,
- Sanatorium „Zacisze” i „Bristol” w Kudowie Zdroju - powiat kłodzki,
- Sanatorium „Azalia”, „Młynarz” i „Mieszko” w Szczawnie Zdroju - powiat wałbrzyski.

W związku z powyższym właściciwi PPIS wszczęli postępowania administracyjne i wydali decyzje lub wydali stosowne zalecenia pokontrolne. Ponadto PPIS w Wałbrzychu stwierdził właściwy stan sanitarno-techniczny w Centrum Rehabilitacji i Balneologii „Korona Piastowska” w Szczawnie Zdroju, w związku z wykonaniem obowiązków nałożonych w decyzji z 2022 r.

Obiekty tej grupy posiadają opracowane procedury dezynfekcji sprzętu wykorzystywanego do zabiegów rehabilitacyjnych oraz dekontaminacji pomieszczeń.

Postępowanie z odpadami medycznymi prowadzone jest prawidłowo. W obiektach bieliznę pierze się we własnych pralniach lub korzysta z usług pralni ogólnodostępnych. Sanatoria zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych. Jakość wody we wszystkich skontrolowanych obiektach była dobra. Stan sanitarny obiektów nie budził zastrzeżeń.

13.4. PRZYCHODNIE, OŚRODKI, PORADNIE, AMBULATORIA

Według ewidencji PSSE na terenie województwa znajduje się 1 718 obiektów z tej grupy. Skontrolowano 903 obiekty, przeprowadzając 1 203 kontrole sanitarne. W wyniku przeprowadzonych kontroli w większości przypadków stwierdzano nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny ścian, podłóg i sufitów, a także wyposażenia (szafek, łóżek, kozetek, foteli) kontrolowanych obiektów. Poza tym przeprowadzone kontrole wykazały m.in. następujące nieprawidłowości:

- niewłaściwe warunki wstępnego magazynowania odpadów medycznych, brak prawidłowego oznakowania na opakowaniach z odpadami medycznymi,
- brak dokumentacji świadczącej o przeprowadzeniu kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych,
- brak prawidłowo zorganizowanego ciągu technologicznego dekontaminacji narzędzi,
- brak zapewnienia właściwego nadzoru nad przestrzeganiem procedury dotyczącej nadzoru nad przechowywaniem preparatów szczepionkowych oraz monitoringu temperatury w urządzeniu chłodniczym,
- brak opracowanej i wdrożonej procedury postępowania z brudną bielizną (w tym odzieżą roboczą pracowników),
- brak udokumentowania okresowego przeglądu wentylacji mechanicznej lub klimatyzacji,
- w pomieszczeniach porządkowych brak zlewów/punktów czerpalnych do celów porządkowych, brak środków dezynfekcyjnych w dozownikach.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami właściwi PPIS wszczęli postępowania administracyjne i wydali decyzje lub zastosowali karanie mandatowe.

W większości zakładów leczniczych gospodarka odpadami komunalnymi oraz odpadami medycznymi prowadzona jest prawidłowo. Zdecydowana większość zakładów używa bielizny i podkładów jednorazowego użytku. Bielizna po użyciu traktowana jest jako odpad medyczny i przekazywana do utylizacji firmom

specjalistycznym. Bielizna wielorazowego użytku prana jest w pralniach własnych lub oddawana do pralni zewnętrznych.

Większość obiektów zaopatrywana jest w wodę z wodociągów sieciowych. W obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie odprowadzania ścieków.

13.5. STACJE DIALIZ

Na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonuje 16 stacji dializ. W roku 2023 r. przeprowadzono 14 kontroli obiektów. Postępowanie z odpadami medycznymi było zgodne z obowiązującymi zasadami i procedurami. Wytwarzane odpady medyczne zbierane były selektywnie w miejscach ich powstawania, tj. w salach dializacyjnych i gabinecie zabiegowym. Pojemniki i worki z odpadami były właściwie oznakowane. W stacjach dializ używana była bielizna jednorazowego użytku, która po zakończeniu zabiegu traktowana była jako odpad medyczny. Zapas bielizny był wystarczający, przechowywano ją w sposób prawidłowy, w wydzielonych i opisanych szafach, przestrzegane są procedury sprzątnięcia i dezynfekcji pomieszczeń. Obiekty wyposażone są w stacje uzdatniania wody. W procesie dializoterapii stosowany jest sprzęt jednorazowego użytku, traktowany po użyciu jako odpad medyczny. Stacje dializ mają opracowane procedury postępowania mające na celu zapobieganie zakażeniom przenoszonym przez krew. Bielizna pościelowa i koce wykorzystywane przez dializowanych pacjentów przydzielane są imiennie dla każdego z pacjentów. Bieliznę wielokrotnego użytku prano w pralniach przyszpitalnych lub pralniach ogólnodostępnych.

W związku ze stwierdzonymi w czasie kontroli sanitarnej nieprawidłowościami sanitarno-technicznymi w Stacji Dializ w Głogowie (stan techniczny podłóg) i Świdnicy (stan sanitarno-techniczny podłóg i sufitów) PPIS właściwy miejscowo wydał decyzje administracyjne nakazujące usunięcie nieprawidłowości.

Stan sanitarno-techniczny pozostałych skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

13.6. PRAKTYKI LEKARSKIE, PRAKTYKI PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

Na terenie województwa dolnośląskiego działa ogółem 6 600 praktyk zawodowych, w tym:

- indywidualnych praktyk lekarskich – 1 838,
- indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich – 4 163,
- grupowych praktyk lekarskich – 57,

- indywidualnych praktyk pielęgniarek – 306,
- indywidualnych specjalistycznych praktyk pielęgniarek – 72,
- grupowych praktyk pielęgniarek – 25,
- inne - 139.

Skontrolowano ogółem 956 obiektów z tej grupy.

W trakcie przeprowadzonych kontroli nieprawidłowości stwierdzono jedynie w kilku obiektach. Podczas kontroli w powiecie głogowskim w gabinecie dentystycznym stwierdzono nieprawidłowości w zakresie gospodarki odpadami medycznymi. Osobę odpowiedzialną ukarano mandatem. W powiecie karkonoskim w czasie kontroli Indywidualnej Specjalistycznej Praktyki Lekarza Stomatologa stwierdzono nieprawidłowości dotyczące prawidłowego ciągu technologicznego do dekontaminacji narzędzi wielorazowego użytku oraz braku prawidłowego stanowiska do mycia rąk (brak umywalki). PPIS w Jeleniej Górze wszczął postępowanie administracyjne.

Ponadto obiekty zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych o dobrej jakości.

W gabinetach lekarskich sterylizacja narzędzi prowadzona jest w autoklawach, stosowane są chemiczne testy kontroli sterylizacji. Narzędzia pakowane są w rękawy papierowo-foliowe oznaczone datą sterylizacji i datą ważności. Odpady medyczne do czasu ich odbioru przechowywane są w wydzielonych, chłodnych miejscach. Wszystkie skontrolowane placówki miały zawarte umowy ze specjalistycznymi firmami, uprawnionymi do odbioru i unieszkodliwiania odpadów medycznych. Postępowanie z odpadami medycznymi w gabinetach lekarskich odbywa się prawidłowo. Przy wykonywaniu świadczeń medycznych jest używana bielizna jednorazowego użytku, która przekazywana jest po użyciu do utylizacji. Placówki stosujące bieliznę wielokrotnego użytku korzystają z usług pralniczych wyspecjalizowanych firm. Odzież ochronną pracownicy piorą we własnym zakresie. Bielizna czysta przechowywana jest w wydzielonych szafkach, w gabinetach.

W grupie indywidualnych praktyk pielęgniarskich większość to gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej w szkołach oraz praktyki prowadzące działalność w zakresie pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnego. W przypadku praktyk pielęgniarskich środowiskowo-rodzinnych usługi medyczne wykonywane są w środowisku domowym pacjenta przy użyciu sprzętu jednorazowego użytku. Stosowana jest wyłącznie bielizna jednorazowego użytku.

13.7. ZAKŁADY OPIEKUŃCZO-LECZNICZE, PIELĘGNACYJNO-OPIEKUŃCZE

Według ewidencji PSSE na terenie województwa zlokalizowanych jest 36 zakładów opiekuńczo-leczniczych i 8 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych. W 2023 r. skontrolowano 35 zakładów opiekuńczo-leczniczych i 7 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono przede wszystkim nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, wyposażenia i urządzeń sanitarnych, a także niewłaściwe warunki wstępnego magazynowania odpadów medycznych oraz brak dokumentacji potwierdzającej kontrolę wewnętrzną w zakresie zapobiegania oraz zwalczania chorób. Wyżej wymienione nieprawidłowości stwierdzono m.in. w:

- Wojewódzkim Centrum Psychiatrii Długoterminowej w Stroniu Śląskim (powiat kłodzki),
- Zakładzie Pielęgnacyjno-Opiekuńczym w Piszkowicach (powiat kłodzki),
- Specjalistycznym Centrum Pielęgnacyjno-Opiekuńczym w Polanicy (powiat kłodzki),
- Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym, Dolnośląski Ośrodek Opieki Międzypokoleniowej w Sokołowsku (powiat wałbrzyski),
- PHM sp. z o.o. Oddział w Ziębicach (powiat ząbkowicki).

W związku z powyższym właściciwi PPIS wszczęli postępowanie administracyjne i wydali decyzje oraz zastosowali karania mandatowe.

13.8. HOSPICJA

Według ewidencji PSSE na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonuje 6 hospicjów. W 2023 r. przeprowadzono 4 kontrole sanitarne w tej grupie obiektów. Stan sanitarny obiektów nie budził zastrzeżeń. Placówki hospicyjne zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych, a woda odpowiada wymaganiom jakościowym wody do spożycia przez ludzi. W zakładach przestrzega się instrukcji postępowania z odpadami, w tym z odpadami medycznymi. Obiekty mają wydzielone pomieszczenia do czasowego gromadzenia odpadów. Pojemniki i worki przeznaczone do usuwania odpadów były prawidłowo oznakowane. Postępowanie z bielizną czystą i brudną prowadzone było zgodnie z procedurami. Pranie bielizny odbywało się w pralniach ogólnodostępnych.

14. PROMIENIOWNIE JONIZUJĄCE I NIJONIZUJĄCE

14.1. PRACOWNIE RENTGENOWSKIE

W całym 2023 r. realizowano zadania wynikające z obowiązków nadzorowych z zakresu ochrony radiologicznej w placówkach służby zdrowia. Były to kontrole sanitarne - zgodnie z harmonogramem oraz odbiory nowych aparatów rentgenowskich. W zakresie odbiorów, przeważały w dalszym ciągu aparaty stomatologiczne do zdjęć wewnątrzustnych punktowych, a także aparatów pantomograficznych. Wzrosła liczba jednostek służby zdrowia, w których wymieniano dotychczasowy sprzęt radiologiczny w związku z wyeksploatowaniem lub też na skutek modernizacji w celu poszerzenia możliwości diagnostycznych.

W placówkach służby zdrowia był realizowany proces budowy i doskonalenia systemów zarządzania jakością usług medycznych związanych z wykorzystaniem promieniowania jonizującego. Jest to realizacja obowiązku występowania jednostek służby zdrowia o wydanie zgód na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki i diagnostyki obrazowej.

14.2. ŹRÓDŁA PROMIENIOTWÓRCZE IZOTOPOWE

Nie przeprowadzano wspólnych kontroli z przedstawicielami Państwowej Agencji Atomistyki.

Wspólnie, w zakresie komórek Higieny Pracy, Higieny Komunalnej, Działem Epidemiologii oraz Działem Zdrowia Publicznego i Komunikacji została opracowana baza obiektów, w których można oczekiwać podwyższonych wartości stężenia radonu. Dotyczy to 14 powiatów województwa dolnośląskiego, wymienionych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 18 czerwca 2020 roku w sprawie terenów, na których średnioroczne stężenie promieniotwórczego radonu w powietrzu wewnątrz pomieszczeń w znacznej liczbie budynków może przekraczać poziom odniesienia.

14.3. PLACÓWKI POMIARÓW SKAŻEŃ PROMIENIOTWÓRCZYCH

Badania skażeń promieniotwórczych prowadzone w roku 2023 w artykułach żywnościowych a także stężenie radionuklidów w wodzie pitnej – pozostają na poziomie tła naturalnego.

14.4. PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE ELEKTROMAGNETYCZNE

Pomiary rozkładu natężenia pola elektromagnetycznego wokół różnych źródeł promieniowania, przeprowadzały laboratoria akredytowane zewnętrzne.

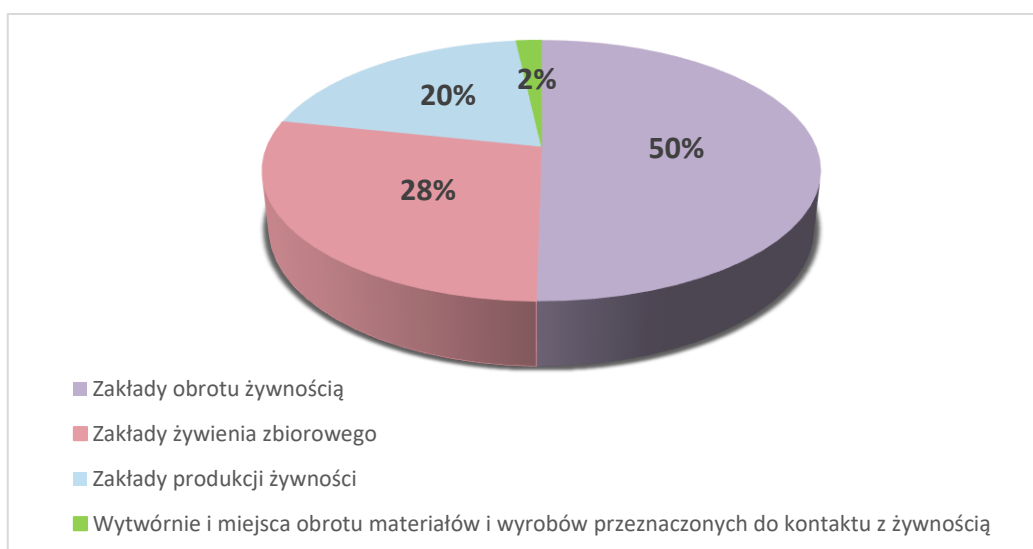
Wykonane pomiary potwierdzają brak zagrożeń dla ludności w rozumieniu obowiązujących przepisów. Nie stwierdzono również rażąco złych warunków pracy przy źródłach promieniowania elektromagnetycznego.

15. STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA ORAZ MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ

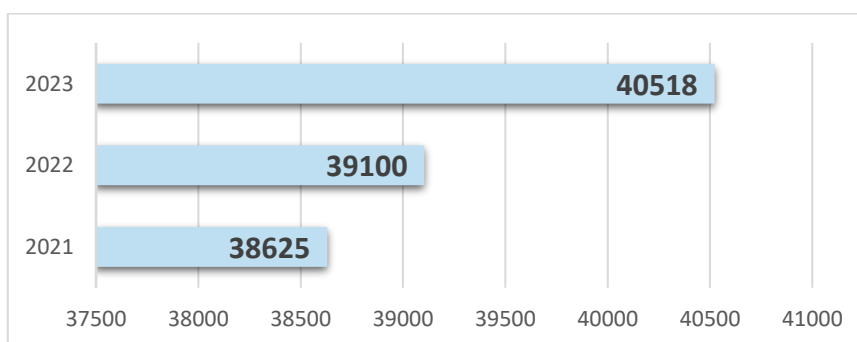
W 2023 roku w ewidencji obiektów w województwie dolnośląskim znajdowało się ogółem 4 0518 zakładów, w tym:

- 8 057 obiektów produkcji żywności,
- 20 359 obiektów obrotu żywnością,
- 7 655 obiektów żywienia zbiorowego typu otwartego,
- 3 598 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- 138 zakładów usług cateringowych,
- 711 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Wykres 10. Procentowy podział obiektów w województwie dolnośląskim w 2023 roku.

Analizując dane z lat 2021-2023 należy stwierdzić, że liczba obiektów w ewidencji województwa dolnośląskiego systematycznie wzrasta.

Wykres 11. Liczba obiektów w ewidencji województwa dolnośląskiego w latach 2021-2023.

	2021	2022	2023
Liczba obiektów objęta nadzorem	11056	12984	13744
Liczba przeprowadzonych kontroli	16012	18420	19629
Liczba zakładów, w których wdrożono zasady GHP/GMP	30686	30102	32243
Liczba zakładów, w których wdrożono system HACCP	23698	23911	24513
Liczba nałożonych mandatów karnych	1379	1728	2130
Kwota nałożonych mandatów karnych	332600	489180	611660
Liczba wydanych decyzji administracyjnych, w tym:	2858	4461	4403
- decyzji unieruchomienia/przerwania	61	35	43
- decyzji zakazu wprowadzania do obrotu	40	61	43
Liczba wniosków o ukaranie	28	44	38

Tabela 22. Ogólne informacje związane z nadzorem nad obiektami w województwie dolnośląskim.

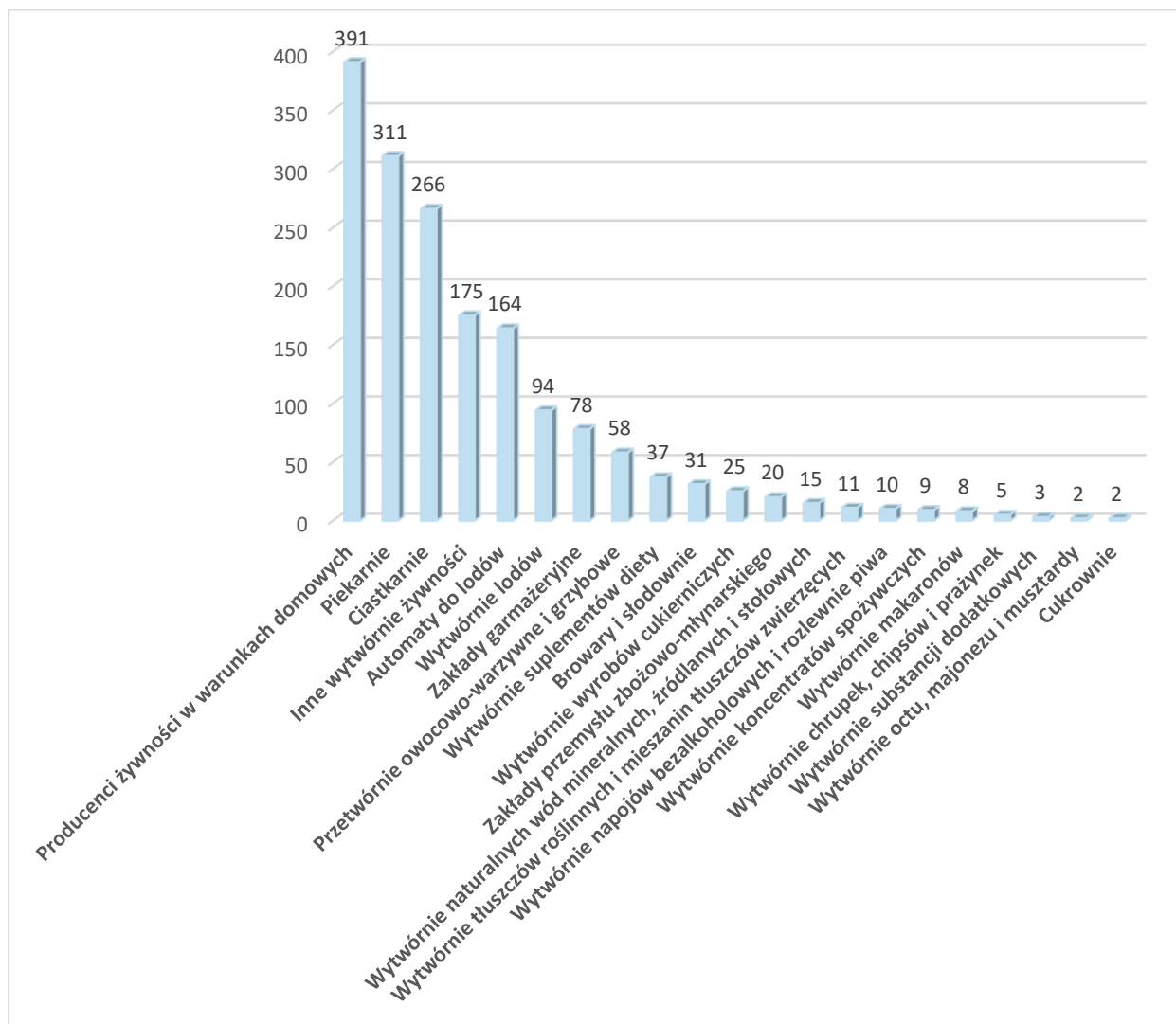
15.1. ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI

Na terenie województwa dolnośląskiego pod nadzorem znajdują się między innymi zakłady tj.:

- wytwórnie lodów,
- piekarnie,
- ciastkarnie,
- przetwórnie owocowo-warzywne,
- wytwórnie napojów bezalkoholowych i rozlewnie piwa,
- wytwórnie naturalnej wody mineralnej, naturalnych wód źródlanych i stołowych,
- zakłady garmażeryjne,
- wytwórnie wyrobów cukierniczych,
- wytwórnie suplementów diety,
- producenci pierwotni,
- producenci żywności w warunkach domowych.

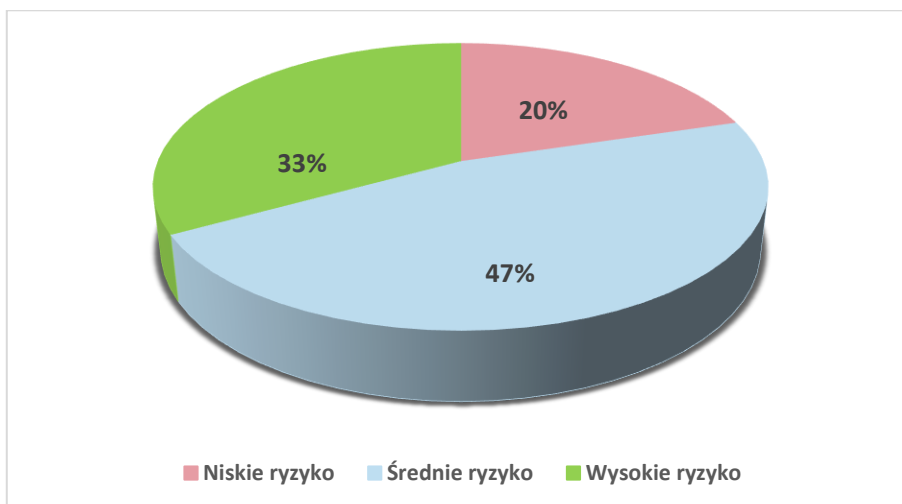
Stan sanitarno-techniczny zakładów ulega poprawie. W większości wdrożono instrukcje dobrej praktyki higienicznej (GHP) i dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz system HACCP lub procedury oparte na zasadach systemu HACCP. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości technicznych lub dotyczących systemów jakości

przedsiębiorców zobowiązywano decyzjami administracyjnymi do wyeliminowania uchybień oraz zastosowano karanie mandatowe za brak przestrzegania zasad higieny. Różne rodzaje i ilości zakładów produkcji żywności (oprócz producentów pierwotnych, podmiotów prowadzących rolniczy handel detaliczny oraz dostawców bezpośrednich) przedstawiono na wykresie poniżej (wykres nr 12). W 2023 roku na terenie województwa dolnośląskiego było 1 715 tego typu zakładów.

Wykres 12. Rodzaje i ilości zakładów produkcji żywności (oprócz producentów pierwotnych, podmiotów prowadzących rolniczy handel detaliczny oraz dostawców bezpośrednich).

Spośród wszystkich ww. obiektów 384 zakłady zakwalifikowano do zakładów niskiego ryzyka, 800 do średniego ryzyka oraz 567 do wysokiego ryzyka (wykres nr 13).

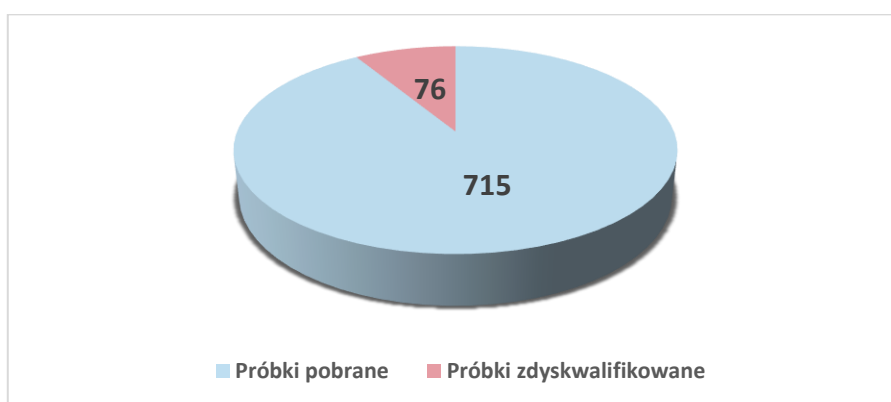
Wykres 13. Ilości zakładów produkcji żywności z podziałem na poziom ryzyka.

W 2023 roku skontrolowano 1 055 ww. obiektów, w których przeprowadzono 1 672 kontrole i rekontrole, w tym 88 kontroli interwencyjnych.

Wydane decyzje administracyjne			Nałożone mandaty	
Razem	w tym unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu	w tym zakazu wprowadzenia produktu do obrotu	Razem	Na kwotę (zł)
460	11	12	152	48400

Tabela 23. Działalność represyjna w zakładach produkcji żywności.

W 2023 roku w ww. obiektach pobrano 791 próbek żywności, z czego 76 zostały zdyskwalifikowane (wykres nr 14).

Wykres 14. Ilość pobranych próbek w zakładach produkcji żywności w 2023 r.

Stan sanitarno-techniczny zakładów ulega poprawie. W większości wdrożono instrukcje dobrej praktyki higienicznej (GHP) i dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz

system HACCP lub procedury oparte na zasadach systemu HACCP. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości technicznych lub dotyczących systemów jakości przedsiębiorców zobowiązywano decyzjami administracyjnymi do wyeliminowania uchybień oraz zastosowano karanie mandatowe za brak przestrzegania zasad higieny.

15.1.1. Wytwórnie lodów

Na terenie województwa dolnośląskiego zarejestrowanych było 94 wytwórni lodów. Liczba ta nie uległa zmianie w stosunku do ubiegłego roku. Dokumentację dobrej praktyki produkcyjnej i higienicznej oraz system HACCP opracowano w 100 % zakładów. W wytwórniach lodów prowadzona jest produkcja lodów mlecznych na bazie: mleka spożywczego pasteryzowanego, śmietanki UHT, mleka w proszku, cukru, mieszanek lodowych płynnych, oraz lodów wodnych – sorbetowych na bazie wody, koncentratów smakowo-zapachowych w postaci past lub proszku, w składzie których są dodatki do żywności: emulgatory, zagęstniki, stabilizatory, aromaty, regulatory kwasowości, barwniki. Używane są także surowce w postaci owoców świeżych i mrożonych, przetworów owocowych, bakalii i wyrobów cukierniczych. Środki spożywcze używane w produkcji lodów posiadają dokumentację potwierdzającą ich właściwą jakość zdrowotną.

15.1.2. Piekarnie

W 2023 r. liczba piekarni w stosunku do roku ubiegłego uległa zmniejszeniu o 11. W stosunku do ewidencji w 99 % zakładów wdrożono zasady GHP/GMP oraz w 98,7% system HACCP. Na przestrzeni ostatnich lat również w roku sprawozdawczym widoczna jest tendencja łączenia produkcji piekarskiej z ciastkarską i częścią kawiarnianą. Odbywa się w nich sprzedaż produkcji własnej – pieczywa w pełnym asortymencie lub tylko jednego rodzaju pieczywa np. żytniego, z możliwością konsumpcji na miejscu, często połączonej z ofertą sprzedaży gorących napoi (kawy z ekspresu), zimnych bezalkoholowych w opakowaniach jednostkowych producenta, kanapek, przekąsek słodkich, wytrawnych sporządzanych na miejscu w zakładzie, wyrobów półcukierniczych.

Obiekty są nowe lub zmodernizowane, również zlokalizowane w starej, zabytkowej zabudowie, z nowoczesnym sprzętem i wyposażeniem. Ponadto powstają małe piekarnie z działalnością często jednoosobową.

15.1.3. Ciastkarnie

W okresie sprawozdawczym na terenie województwa dolnośląskiego zarejestrowanych było 266 zakładów. W porównaniu do ubiegłego roku liczba zakładów zwiększyła się o jeden zakład. W 99,2% zakładów opracowano i wdrożono system HACCP oraz w 99,6% zakładów dokumentację dobrej praktyki produkcyjnej i dobrej praktyki higienicznej. W pozostałych zakładach prowadzone jest postępowanie administracyjne celem wyegzekwowania tego obowiązku.

15.1.4. Przetwórnice owocowo-warzywne i grzybowe

W 2023 roku w grupie przetwórnicy owocowo – warzywnych i grzybowych liczba zakładów zwiększyła się o 1 w stosunku do roku ubiegłego i wynosiła 58.

W przetwórnicy owocowo-warzywnych odbywa się produkcja m.in.:

- kiszonych warzyw (ogórków, kapusty, buraków) oraz konfekcjonowanie zalew po kiszaniu,
- sałatek i surówek warzywnych oraz warzywno-owocowych,
- przetworów warzywnych marynowanych (korniszony, patisony, buraczki, marynowane pomidory),
- przetworów grzybowych (marynowanych, blanszowanych, pasteryzowanych), grzybów suszonych i farszy warzywno – grzybowych,
- powideł i dżemów, syropów i soków.

15.1.5. Wytwórnice napojów bezalkoholowych i rozlewnie piwa

W 2023 r. na terenie województwa dolnośląskiego w tej grupie liczba zakładów nie zmieniła się w stosunku do roku ubiegłego i wynosiła 10. W wytwórnicy napojów bezalkoholowych produkuje się: oranżady, napoje o smaku owoców, napoje na bazie wody wodociągowej i dodatku ekstraktu z zielonej herbaty, mięty, rumianku, kwas chlebowy, wodę sodową, fermentowany napój herbaciany.

15.1.6. Wytwórnice naturalnych wód mineralnych, naturalnych wód źródlanych i stołowych

W 2023 r. liczba nadzorowanych zakładów w tej grupie na terenie województwa dolnośląskiego nie zmieniła się i wynosi 15 zakładów. W roku sprawozdawczym skontrolowano 11 zakładów, w których przeprowadzono w sumie 26 kontroli. We wszystkich zakładach wdrożono procedury GHP/GMP oraz system HACCP. Dokonano również oceny jakości zdrowotnej produkowanych wyrobów gotowych – do badań laboratoryjnych pobrano 54 próbki wody mineralnej, z których 6 zostało zdyskwalifikowanych (5 w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych oraz 1 ze względu na znakowanie).

15.1.7. Zakłady garmazeryjne

W roku sprawozdawczym w tej grupie funkcjonowało 78 zakładów, zatwierdzono 24 nowe. Skontrolowano 72 zakłady garmazeryjne, przeprowadzając w nich 114 kontroli. System HACCP oraz zasady GHP/GMP wdrożono w 76 zakładach. Do badań laboratoryjnych pobrano 21 próbek, żadnej nie zdyskwalifikowano.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w grupie zakładów garmazeryjnych to:

- brak dokumentacji potwierdzającej wdrożenie zasad GHP/HACCP,
- niezachowanie segregacji asortymentowej przechowywanych surowców i półproduktów,
- nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń produkcyjnych, magazynowych oraz socjalno-sanitarnych,
- nieprawidłowy stan techniczny urządzeń i sprzętu produkcyjnego,
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych.

15.1.8. Wytwórnice suplementów diety

Na terenie województwa dolnośląskiego w 2023 roku wpisanych do rejestru było 37 zakładów produkujących suplementy diety, w dużej części zakwalifikowanych jako zakłady o średnim ryzyku. Wszystkie zakłady wytwarzające zarówno suplementy diety, jak i produkty lecznicze reprezentują wysoki standard i wykorzystują nowoczesne rozwiązania technologiczne. Stosowane przy produkcji substancje dodatkowe dodawane są w ilościach niezbędnych do uzyskania pożądanego efektu technologicznego zgodnie z zasadą *quantum satis*, natomiast w przypadku substancji

limitowanych, dodawane są one po uprzednim przeliczeniu w ilościach, które mają zagwarantować bezpieczeństwo i zgodność produktu z przepisami prawa żywnościowego. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni dokonywali oceny znakowania wyrobów gotowych wraz z ich prezentacją i reklamą na stronach internetowych.

15.1.9. Producenci żywności w warunkach domowych

W roku sprawozdawczym na terenie województwa dolnośląskiego nadal utrzymywał się trend rejestracji podmiotów działających na rynku spożywczym przygotowujących żywność w pomieszczeniach używanych głównie jako prywatne lokale mieszkalne, gdzie regularnie przygotowuje się żywność w celu wprowadzenia jej do obrotu handlowego. Wnioski dotyczyły m.in. wyrobów ciastkarskich wymagających i niewymagających w czasie przechowywania warunków chłodniczych, pieczywa, wyrobów półcukierniczych, piekarskich oraz wyrobów cukierniczych czekoladowych (manufaktura czekolad, pralin), deserów na bazie przetworów mlecznych i koncentratów spożywczych, wyrobów garmażeryjnych i kulinarnych mięsnych i niemięsnych oraz mącznych (np. pierogi) schłodzonych oraz przeznaczonych do bezpośredniego spożycia (np. zupy, sałatki). Żywność w kuchniach domowych produkowana jest na małą skalę. W większości przypadków asortyment i wielkość produkowanych i wprowadzanych do obrotu wyrobów gotowych jest dostosowana do warunków panujących w lokalu.

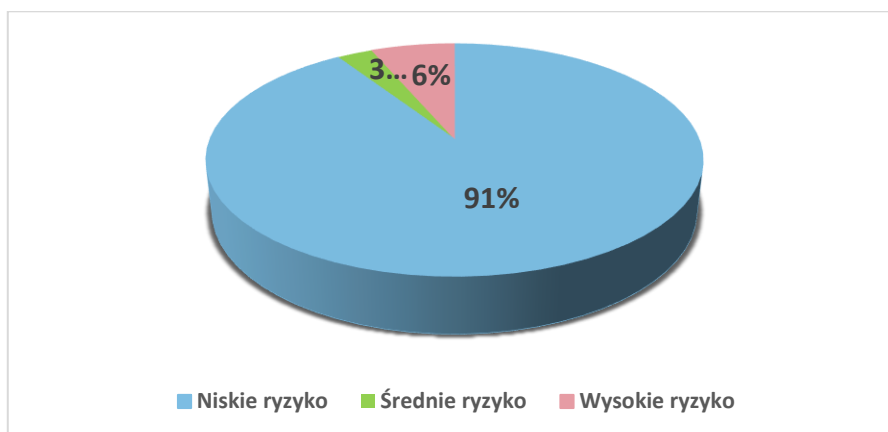
Do obiektów produkcji żywności zaliczani są również producenci pierwotni, rolniczy handel detaliczny oraz dostawcy bezpośredni. W tej grupie w 2023 roku znajdowało się 6 342 zakłady.

Do analizowanej grupy obiektów zaliczono:

- zakłady prowadzące działalność w zakresie upraw produktów pochodzenia roślinnego – głównie zbóż, roślin oleistych, ziemniaków, warzyw i owoców,
- punkty magazynowania zbóż,
- punkty skupu i sprzedaży produktów pochodzenia roślinnego.

Producenci pierwotni płody rolne sprzedają na okolicznych targach lub dostarczają do zakładów żywienia zbiorowego lub punktów obrotu (warzywa, owoce), a także przekazują do punktów skupu (zboża) i zakładów przetwórstwa spożywczego.

Spośród wszystkich producentów pierwotnych, podmiotów prowadzących rolniczy handel detaliczny oraz dostawców bezpośrednich 5 756 obiektów zakwalifikowano do zakładów niskiego ryzyka, 176 do średniego ryzyka oraz 410 do wysokiego ryzyka (wykres nr 15).

Wykres 15. Podział producentów pierwotnych, podmiotów prowadzących rolniczy handel detaliczny oraz dostawców bezpośrednich ze względu na kwalifikację ryzyka.

W 2023 roku skontrolowano 559 producentów pierwotnych, podmiotów prowadzących rolniczy handel detaliczny oraz dostawców bezpośrednich, u których przeprowadzono 580 kontroli i rekontroli, w tym 7 kontroli interwencyjnych.

Wydane decyzje administracyjne			Nałożone mandaty	
Razem	w tym unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu	w tym zakazu wprowadzenia produktu do obrotu	Razem	Na kwotę (zł)
25	0	0	0	0

Tabela 24. Działalność represyjna w zakładach produkcji żywności.

W 2023 roku u producentów pierwotnych, podmiotów prowadzących rolniczy handel detaliczny oraz dostawców bezpośrednich pobrano 184 próbki, z czego żadnej nie zdyskwalifikowano.

W roku sprawozdawczym prowadzono działania wynikające z Porozumienia zawartego w dniu 22 grudnia 2020 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym,

Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska w sprawie współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

Zgodnie z planem działania na 2023 rok dotyczącym produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego przeprowadzono w zarejestrowanych gospodarstwach rolnych:

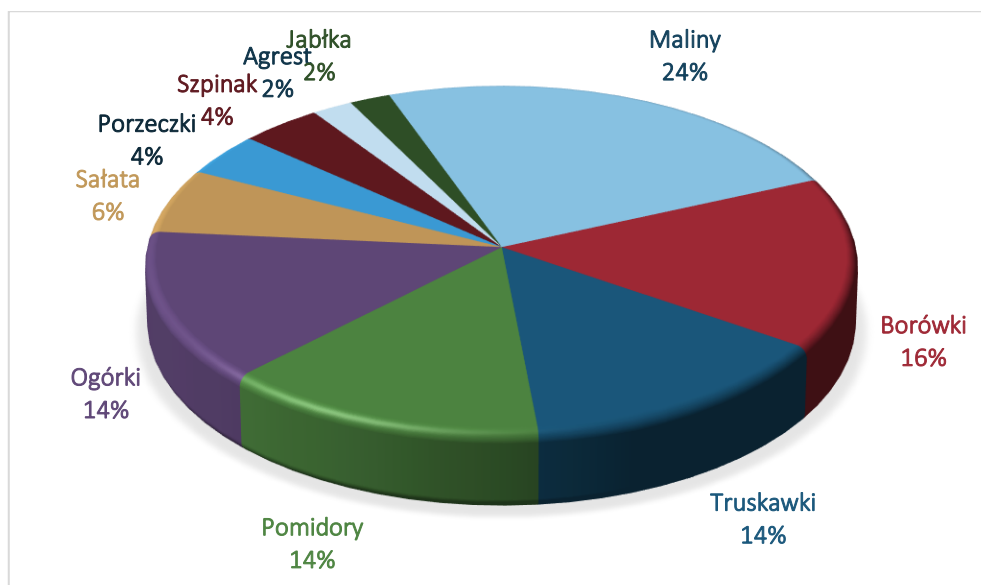
- 40 kontroli wspólnych z PIORiN,
- 16 kontroli wspólnych z IOŚ,

Plan kontroli został zrealizowany w 100%.

Stwierdzono nieprawidłowości polegające m.in. na:

- braku do wglądu wyników badania wody ze studni głębinowej,
- braku do wglądu dowodów dostaw na nasiona,
- braku planu nawożenia w gospodarstwie rolnym,
- wykryciu pozostałości substancji czynnej niedozwolonej uprawie.

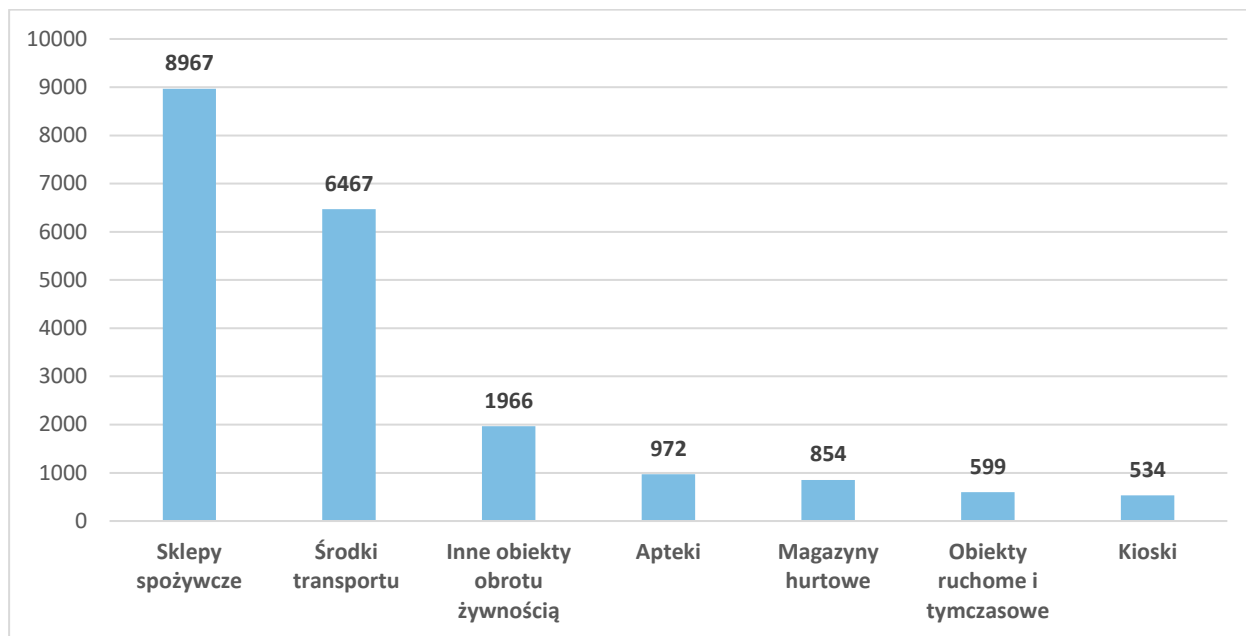
Podczas wspólnych kontroli pobrano 17 próbek gleby (IOŚ), które zbadano w kierunku metali ciężkich. Ponadto pobrano 67 próbek żywności, w tym przedstawiciele PPIS województwa dolnośląskiego pobrali 50 próbek, natomiast PIORiN pobrała 17 próbek wyłącznie w kierunku pozostałości pestycydów.

Wykres 16. Rodzaj środków spożywczych pobranych w 2023 r. podczas wspólnych kontroli u producentów pierwotnych.

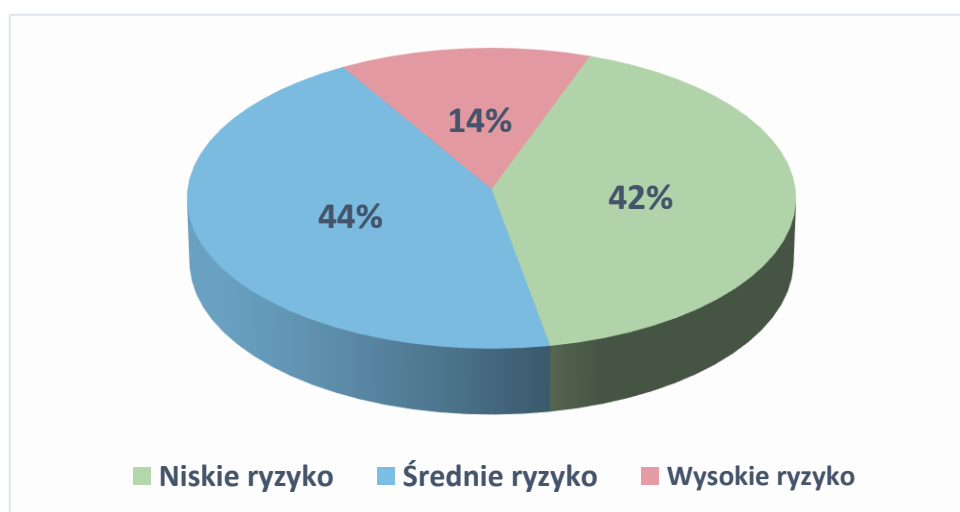
15.2. OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

Najliczniejszą grupą zakładów znajdujących się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego są obiekty obrotu żywnością.

Wykres 17. Rodzaje i ilości zakładów kwalifikowanych do obiektów obrotu żywnością.

Spośród wszystkich obiektów obrotu żywnością 8 457 zakwalifikowano do zakładów niskiego ryzyka, 9 019 do średniego ryzyka oraz 2 883 do wysokiego ryzyka (wykres nr 18).

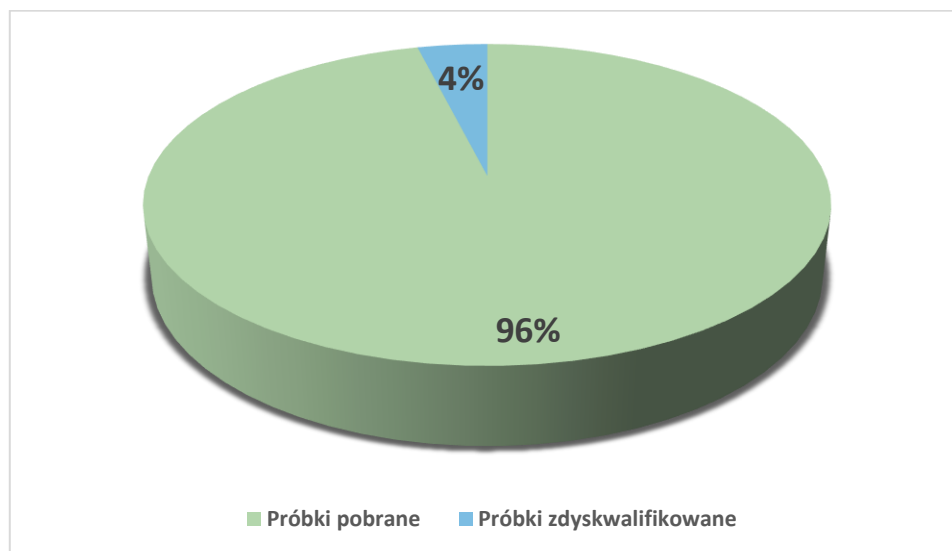
Wykres 18. Struktura obiektów obrotu żywnością znajdującą się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego.

W 2023 roku skontrolowano 6 709 zakładów obrotu żywnością, w których przeprowadzono 9618 kontroli i rekontroli, w tym 1 226 kontroli interwencyjnych.

Wydane decyzje administracyjne			Nałożone mandaty	
Razem	w tym unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu	w tym zakazu wprowadzenia produktu do obrotu	Razem	Na kwotę (zł)
1805	15	22	1154	303230

Tabela 25. Działalność represyjna w zakładach obrotu żywnością.

W 2023 roku w obiektach obrotu żywnością pobrano 3 874 próbek, z czego zdyskwalifikowano 157 (wykres nr 19).

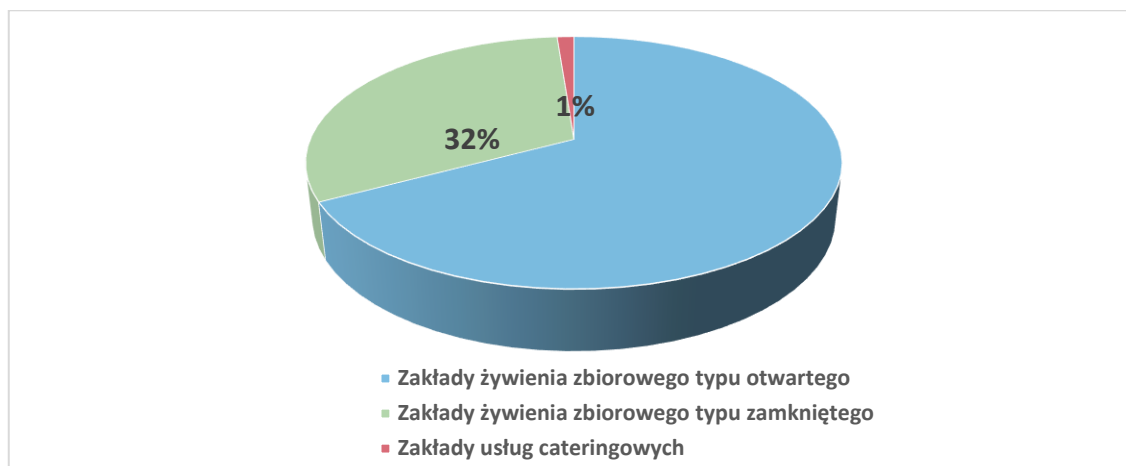

Wykres 19. Struktura pobranych próbek w obiektach obrotu żywnością.

15.3. OBIEKTY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO

W 2023 roku w grupie zakładów żywienia zbiorowego znajdowało się ogółem 11 391 zakładów, w tym:

- 7 655 obiektów żywienia zbiorowego typu otwartego,
- 3 598 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- 138 zakładów usług cateringowych.

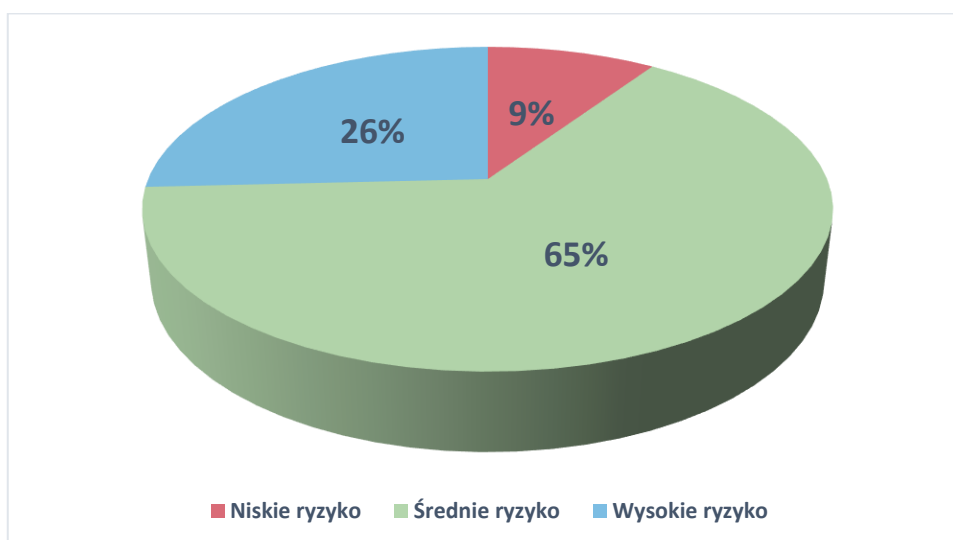
Wykres 20. Procentowy podział zakładów żywienia zbiorowego.

15.3.1. Zakłady żywienia zbiorowego otwartego

Do grupy zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego zaliczono oprócz restauracji i barów:

- zakłady małej gastronomii,
- zakłady małej gastronomii w zakładach tymczasowych lub ruchowych,
- gospodarstwa gastronomiczne,
- wagony restauracyjne.

Spośród wszystkich zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego 724 zakwalifikowano do zakładów niskiego ryzyka, 4 957 do średniego ryzyka oraz 1 974 do wysokiego ryzyka (wykres nr 20).

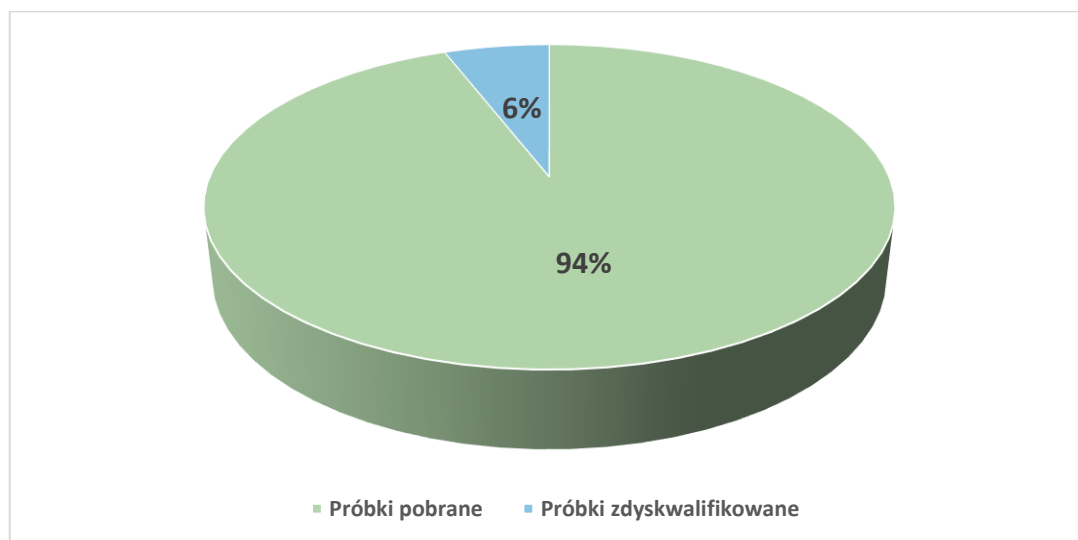
Wykres 21. Struktura zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego.

W 2023 roku skontrolowano 3 287 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego, w których przeprowadzono 4 902 kontrole i rekontrole, w tym 292 kontrole interwencyjne.

Wydane decyzje administracyjne			Nałożone mandaty	
Razem	w tym unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu	w tym zakazu wprowadzenia produktu do obrotu	Razem	Na kwotę (zł)
1499	15	7	661	213230

Tabela 26. Działalność represyjna w zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego.

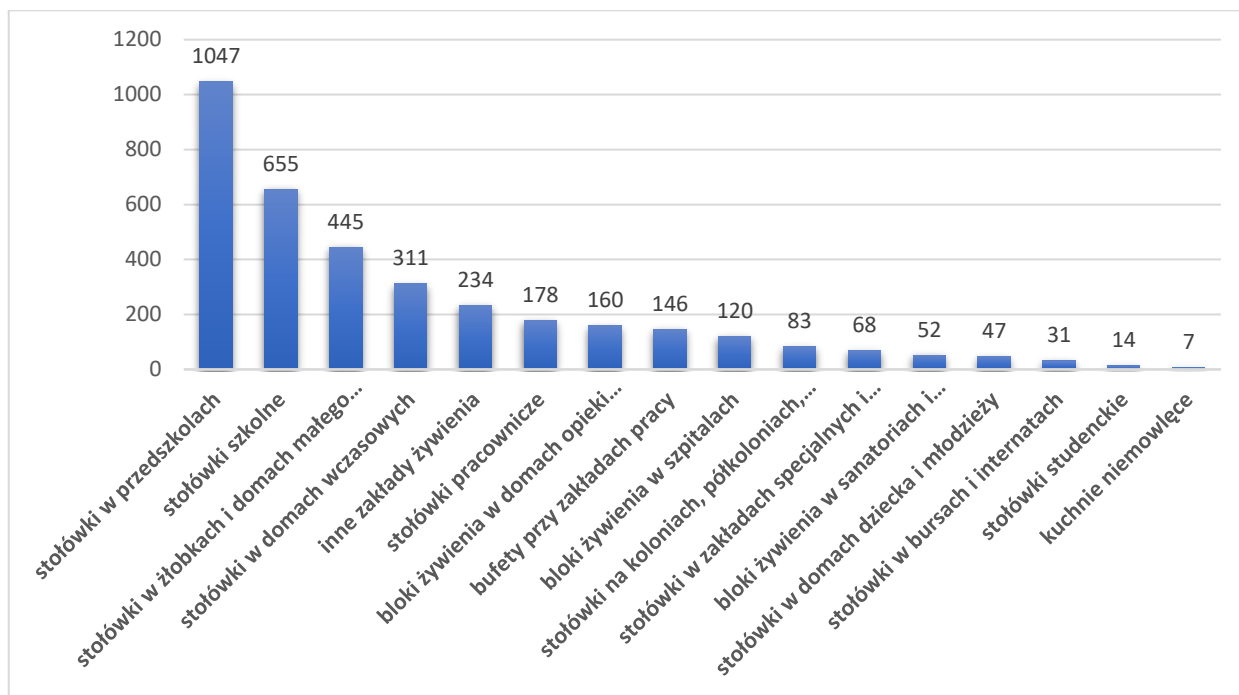
W 2023 roku w zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego pobrano 160 próbek, z czego 10 zdyskwalifikowano (wykres nr 22).

Wykres 22. Struktura pobranych próbek żywności w zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego.

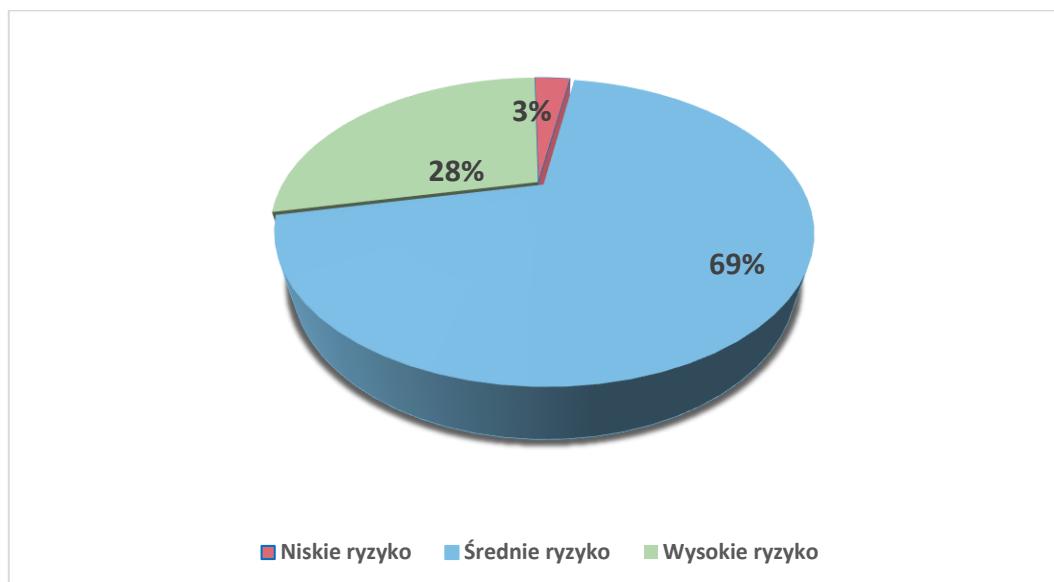
15.3.2. Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego

Drugą najliczniejszą grupą zakładów żywienia znajdujących się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego są zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego.

Wykres 23. Rodzaje i ilości zakładów kwalifikowanych do zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego.

Spośród wszystkich zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego 104 zakwalifikowano do zakładów niskiego ryzyka, 2 486 do średniego ryzyka oraz 1 008 do wysokiego ryzyka (wykres nr 44).

Wykres 24. Struktura zakładów żywienia zbiorowego.

W 2023 roku skontrolowano 1 888 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego, w których przeprowadzono 2 529 kontroli i rekontroli, w tym 96 kontroli interwencyjnych.

Wydane decyzje administracyjne			Nałożone mandaty	
Razem	w tym unieruchomienia/ przerwania działalności/ całego lub części zakładu	w tym zakazu wprowadzenia produktu do obrotu	Razem	Na kwotę (zł)
566	1	1	130	34900

Tabela 27. Działalność represyjna w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego.

W 2023 roku w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego pobrano 68 próbek, z czego żadna nie została zdyskwalifikowana.

15.3.3. Ocena sposobu żywienia w szpitalach

W 2023 roku w województwie dolnośląskim skontrolowano 72 szpitale, w których przeprowadzono 113 kontroli.

W większości szpitali żywienie prowadzone jest w formie cateringu (65%).

Podczas kontroli sanitarnych sprawdzano m.in.: stan sanitarny i techniczny pomieszczeń, przestrzeganie zasad GHP/GMP, stopień wdrożenia HACCP, warunki przechowywania środków spożywczych i przygotowywania posiłków, stan zdrowia personelu.

W wyniku stwierdzenia nieprawidłowości wydano 37 decyzji administracyjnych, a także nałożono 5 mandatów karnych.

Ponadto w szpitalach ocenie podlegał również sposób żywienia. Ocena jadłospisów przeprowadzana była w oparciu o Arkusz oceny dekadowej jadłospisów. W przypadku stwierdzenia błędów w sposobie żywienia, wydawano zalecenia mające na celu poprawę jakości żywienia.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dot. żywienia pacjentów:

- mały udział warzyw i owoców w posiłkach (16,7%),
- nieprecyzyjne określenie nazwy potrawy i dodatków ich stanowiących (15,3%),
- niewystarczająca ilość mleka i produktów mlecznych (13,9%),
- niewystarczająca ilość lub brak podawania nasion roślin strączkowych (13,9%),
- duży udział produktów wysokoprzetworzonych (konserwy, pasztety, sery topione) (11,1%),
- nieuwzględnienie tłuszczów roślinnych bogatych w kwasy jedno i wielonienasycone (11,1%),
- niewystarczające ilości ryb i przetworów rybnych (9,7%),

- brak produktów zbożowych pełnoziarnistych (kasze razowe, płatki zbożowe pełnoziarniste) (9,7%),
- mała różnorodność napojów (8,3%),
- zbyt długie przerwy między posiłkami w ciągu dnia (6,9%),
- brak urozmaicenia pieczywa (6,9%),
- nieuwzględnienie porcji surowych warzyw i owoców (6,9%),
- brak różnorodności warzyw i owoców (5,6%),
- niekompletne oznaczenie alergenów (5,6%),
- powtarzający się dodatek skrobiowy/zbożowy do zup i II dań (5,6%),
- niski udział białka pełnowartościowego (4,2%),
- małe porcje warzyw i owoców (4,2%),
- brak uwzględnienia napoju we wszystkich głównych posiłkach (4,2%),
- brak określenia sposobu obróbki termicznej (4,2%).

15.3.4. Ocena sposobu żywienia w placówkach oświatowych

W województwie dolnośląskim w 2023 roku w placówkach oświatowych przeprowadzono łącznie 1 365 kontroli, w tym 46 kontroli interwencyjnych:

- Sklepiki szkolne: 60 kontroli,
- Stołówki szkolne: 528 kontroli,
- Stołówki w przedszkolach: 692 kontrole,
- Stołówki w bursach i internatach: 25 kontroli,
- Stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych: 60 kontroli.

Przedstawiciele PIS województwa dolnośląskiego podczas prowadzonych kontroli oceniali sposób żywienia w tych placówkach.

W 2023 roku przeprowadzono 846 kontroli, w trakcie których sprawdzano zgodność jadłospisów z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 roku w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełnić środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach oraz Normami żywienia dla populacji Polski opracowanych przez Instytutu Żywności i Żywienia.

Żywienie w placówkach oświatowych w systemie cateringowym stanowi odpowiednio w: szkołach 61,4%; przedszkolach 57,7%; bursach i internatach 25,8%; zakładach specjalnych i wychowawczych 22,1%.

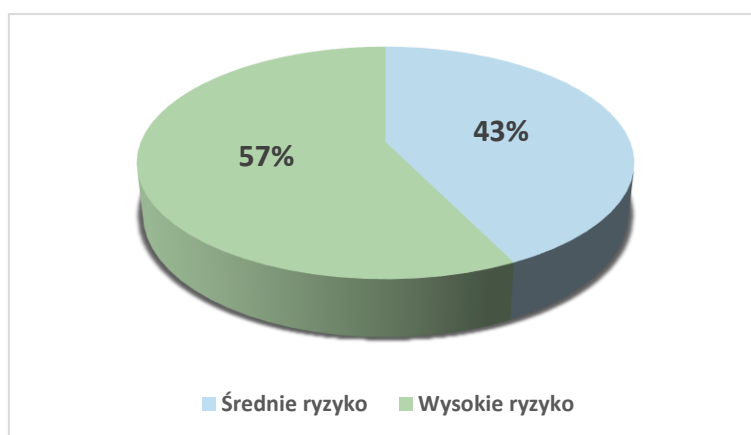
Natomiast w sklepikach szkolnych przeprowadzono 35 kontroli, w trakcie których weryfikowano oferowane do sprzedaży produkty pod kątem przestrzegania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości nałożono 52 mandaty na łączną kwotę 12 800 zł, a także 4 kary pieniężne w łącznej wysokości 3 700 zł - 3 z nich nałożono w związku ze sprzedażą w sklepikach szkolnych produktów niezgodnych z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 roku w sprawie grupy środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełnić środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach, a 1 w związku z prowadzeniem w przedszkolu działalności niezgodnej z decyzją zatwierdzenia zakładu. W celu wyegzekwowania poprawy w obiektach, w których stwierdzono nieprawidłowości wydano 148 decyzji.

15.3.5. Zakłady usług cateringowych

W zależności od zakresu prowadzonej działalności w zakładach usług cateringowych produkowane są m. in.: wyroby garmażeryjne, kanapki, sałatki, przekąski, napoje oraz desery. Zakłady te często zaopatrują w posiłki objekty żywienia zbiorowego takie jak: placówki opiekuńczo-wychowawcze, szpitale, domy pomocy społecznej, szkoły, przedszkola, zakłady pracy. Produkcja w zakładach cateringowych odbywa się również na imprezy masowe oraz na indywidualne zamówienia klientów.

Spośród wszystkich zakładów usług cateringowych 59 zakwalifikowano do zakładów średniego ryzyka oraz 79 do wysokiego ryzyka. Żaden zakład nie został zakwalifikowany do niskiego ryzyka (wykres nr 25).

Wykres 25. Struktura zakładów usług cateringowych.

W 2023 roku skontrolowano 95 zakładów usług cateringowych, w których przeprowadzono 166 kontroli i rekontroli, w tym 19 kontroli interwencyjnych.

Wydane decyzje administracyjne			Nałożone mandaty	
Razem	w tym unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu	w tym zakazu wprowadzenia produktu do obrotu	Razem	Na kwotę (zł)
47	1	1	30	10900

Tabela 28. Działalność represyjna w zakładach usług cateringowych.

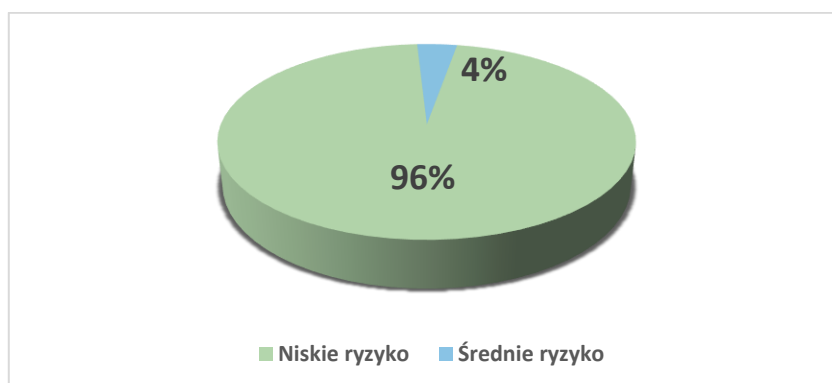
W 2023 roku w zakładach usług cateringowych pobrano 6 próbek, z czego żadna nie została zdyskwalifikowana.

15.4. MATERIAŁY I WYROBY PRZEZNACZONE DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ

W 2023 roku na terenie województwa dolnośląskiego zarejestrowanych było:

- 66 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 645 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w tym:
 - 74 hurtownie,
 - 571 sklepów.

Spośród wszystkich wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością 685 zakwalifikowano do zakładów niskiego ryzyka oraz 26 do średniego ryzyka. Żaden zakład nie został zakwalifikowany do wysokiego ryzyka (wykres nr 26).

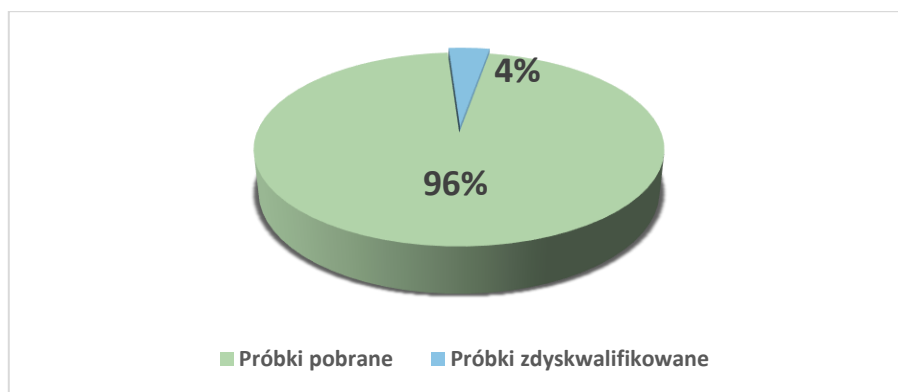
Wykres 26. Wytwórnie i miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W 2023 roku skontrolowano 151 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w których przeprowadzono 162 kontrole i rekontrole, w tym 33 kontrole interwencyjne.

Wydane decyzje administracyjne			Nałożone mandaty	
Razem	w tym unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu	w tym zakazu wprowadzenia produktu do obrotu	Razem	Na kwotę (zł)
1	0	0	3	1000

Tabela 29. Działalność represyjna w wytwórniach i miejscach obrotu materiałami i wyrobami.

W 2023 roku w wytwórniach i miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością pobrano 50 próbek, z czego zdyskwalifikowano 2 (wykres nr 27).

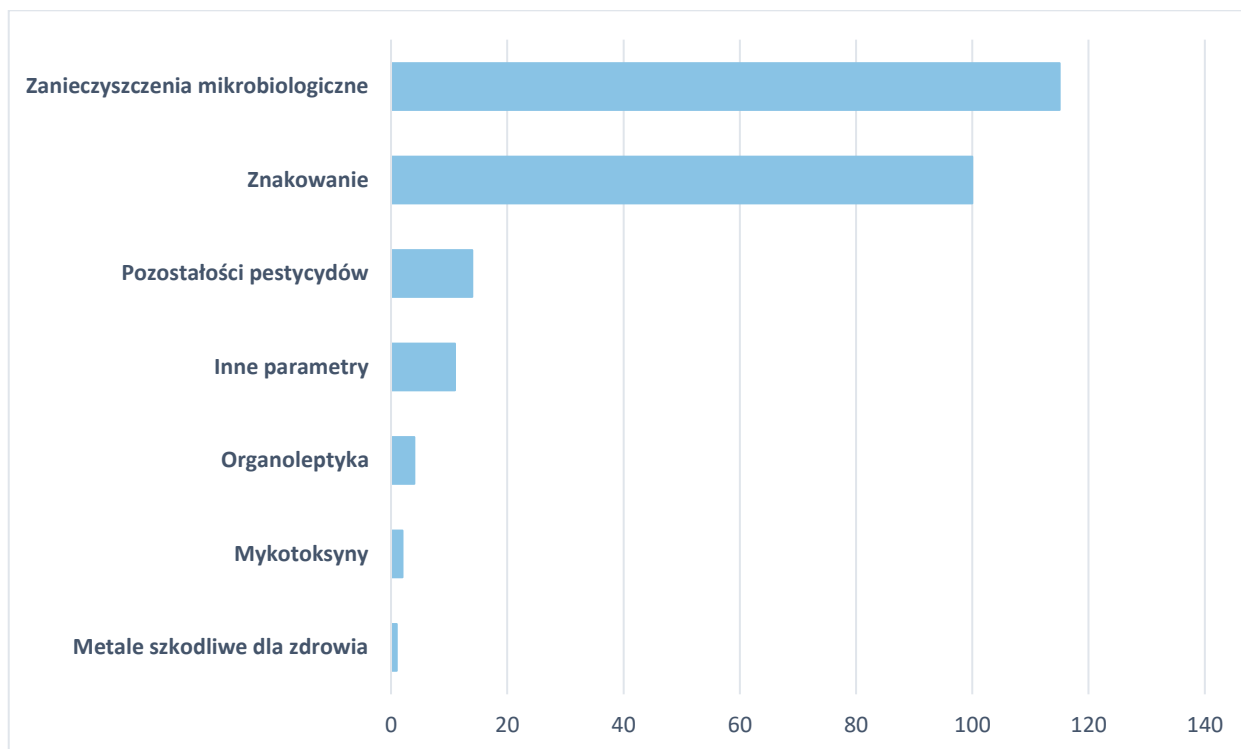

Wykres 27. Struktura pobranych próbek w wytwórniach i miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

15.5. JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH

W 2023 roku na terenie województwa dolnośląskiego w ramach urzędowej kontroli żywności pobrano 5 133 próbek. Próbki zostały zbadane pod kątem zanieczyszczeń mikrobiologicznych, chemicznych, fizycznych oraz znakowania.

Zdyskwalifikowano 245 próbek, co stanowi ogółem 4,8% przebadanych próbek.

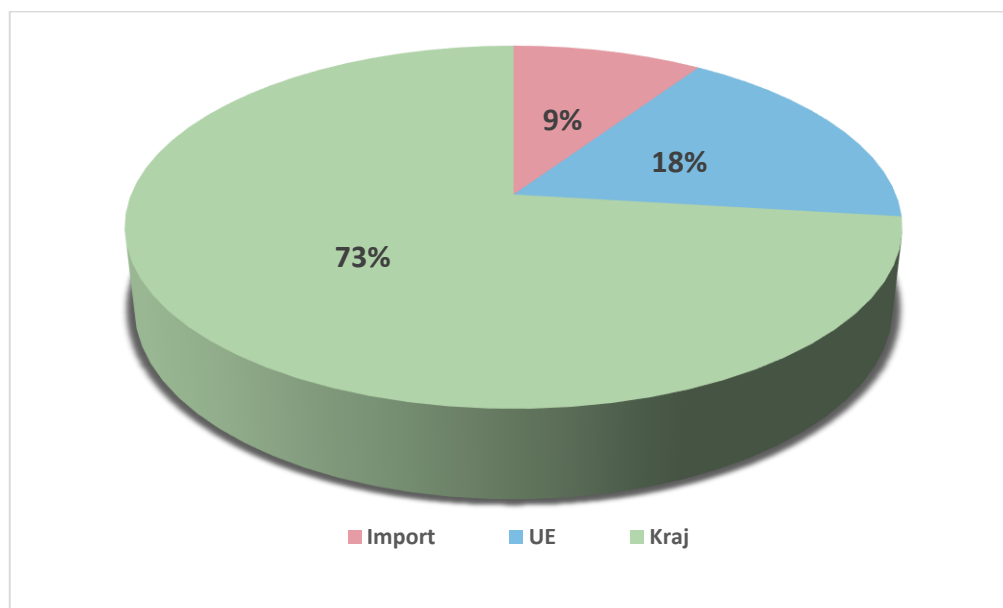

Wykres 28. Próbki zdyskwalifikowane w odniesieniu do kierunku badań.

Wykres 29. Próbki zdyskwalifikowane w odniesieniu do grup asortymentowych.

Spośród 245 próbek zdyskwalifikowanych najwięcej było próbek pochodzenia krajowego – 179. Próbek pochodzenia unijnego było 43, natomiast z importu 23 (wykres nr 0).

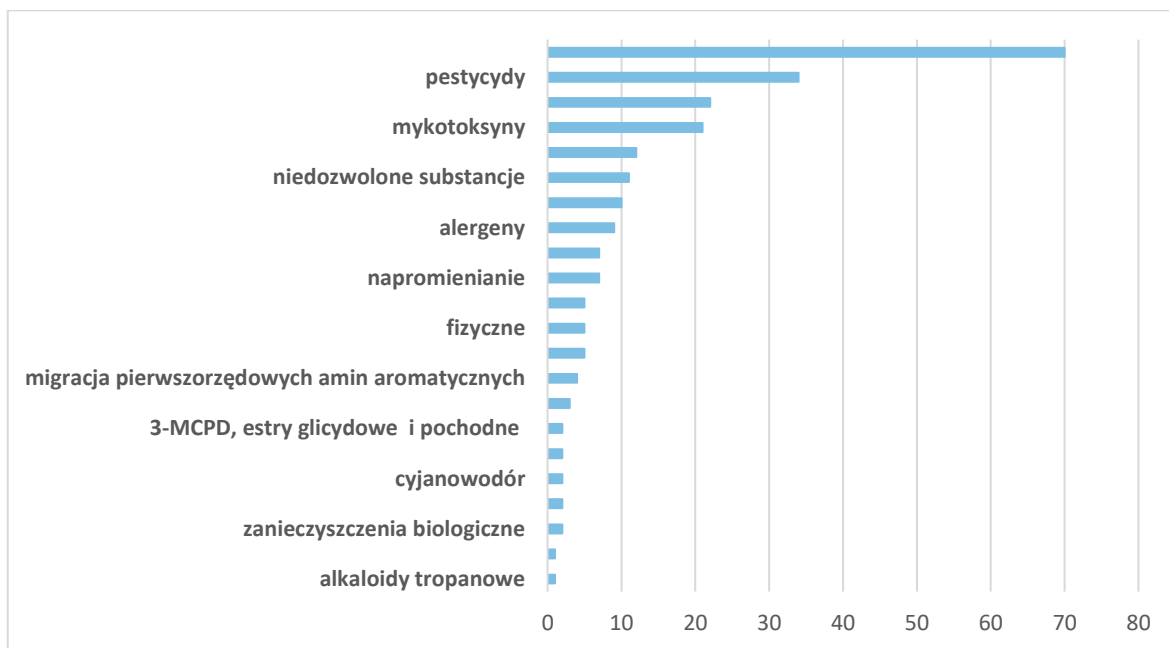
Wykres 30. Struktura próbek zdyskwalifikowanych ze względu na pochodzenie.

15.6. SYSTEM WCZESNEGO OSTRZEGANIA O NIEBEZPIECZNEJ ŻYWNOŚCI I PASZACH – RASFF

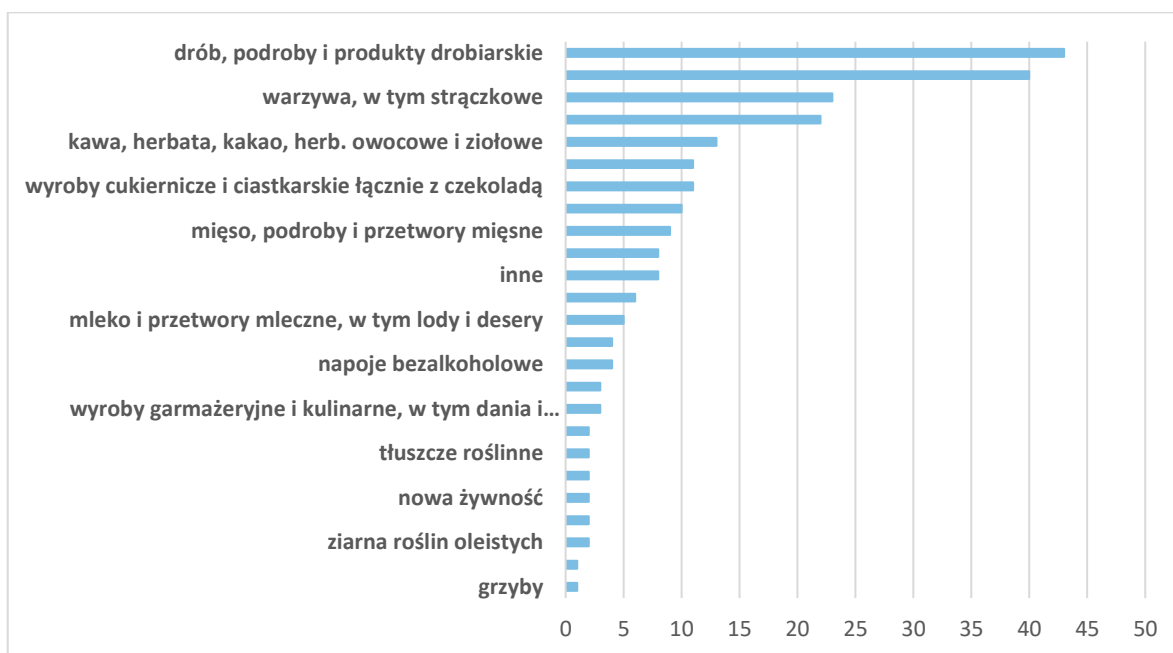
W 2023 r. w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (*Rapid Alert System for Food and Feed – RASFF*) podejmowano działania w związku z 237 powiadomieniami, w tym 57 alarmowymi, 135 informacyjnymi oraz 1 o odrzuceniu na granicy.

Działania podejmowano względem:

- 227 środków spożywczych,
- 10 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

Wykres 31. Podział powiadomień w systemie względem kategorii zagrożeń.

Wykres 32. Podział powiadomień w systemie względem kategorii produktów.

W ramach otrzymywanych powiadomień nadzorowano wycofywanie kwestionowanej żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością zgodnie z procedurą systemu RASFF oraz Wytycznymi dotyczącymi działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach sieci powiadamiania i współpracy w Polsce.

15.7. SUPLEMENTY DIETY ORAZ ŻYWNOSĆ DLA OKREŚLONYCH GRUP

W 2023 r. na terenie województwa dolnośląskiego przeprowadzono urzędowe kontrole żywności w zakresie obrotu suplementami diety oraz żywnością dla określonych grup. Sprzedaż tych rodzajów środków spożywczych prowadzona była m. in. w hurtowniach, sklepach ogólnospożywczych i spożywczo-przemysłowych, sklepach internetowych, hipermarketach i sklepach wielopowierzchniowych, aptekach, punktach aptecznych, sklepach zielarsko-medycznych, sklepach z produktami i akcesoriami dla sportowców. W ramach czynności kontrolnych dokonywano oceny znakowania i prezentacji oraz reklamy produktów oferowanych do sprzedaży, w tym za pośrednictwem Internetu.

W nadzorze nad znakowaniem ww. produktów w obrocie detalicznym oceniono 846 etykiet produktów, w tym:

- 734 suplementów diety,
- 112 żywności dla określonych grup.

W wyniku tej oceny zakwestionowano znakowanie 127 produktów, w tym 120 suplementów diety oraz 7 środków spożywczych z kategorii żywności dla określonych grup (Wykres nr 33).

Wykres 33. Wyniki kontroli w zakresie oznakowania suplementów diety i żywności dla określonych grup.

Natomiast w nadzorze nad prezentacją i reklamą suplementów diety oraz środków spożywczych dla określonych grup w sprzedaży na odległość (przez Internet) oceniono 279 produktów na stronach internetowych, spośród których zakwestionowano 67 przypadków nieprawidłowej prezentacji, promocji i reklamy (Wykres nr 34).

Wykres 34. Wynik działalności w nadzorze nad prezentacją i reklamą suplementów diety oraz środków spożywczych dla określonych grup w sprzedaży na odległość (przez Internet).

Przy ocenie znakowania przedmiotowych środków spożywczych najczęściej stwierdzanymi uchybieniami były:

- przypisywanie żywności właściwości leczniczych,
- umieszczanie na etykietach lub w prezentacji i reklamie oświadczeń sugerujących możliwość zapobiegania chorobom lub ich leczenia,
- zastosowanie oświadczeń zdrowotnych odnoszących się do całego produktu, a nie do konkretnego składnika zawartego w produkcie,
- zastosowanie oświadczeń zdrowotnych nie znajdujących się w wykazie oświadczeń zatwierdzonych,
- zapisy wprowadzające konsumenta w błąd sugerujące, że środek spożywczy ma szczególne właściwości, gdy w rzeczywistości wszystkie podobne środki spożywcze mają takie właściwości, zwłaszcza przez szczególne podkreślanie obecności lub braku określonych składników,
- brak ostrzeżenia dotyczącego nieprzekraczania zalecanej porcji do spożycia w ciągu dnia,
- brak przeliczenia substancji wykazujących efekt fizjologiczny na zalecaną dzienną porcję do spożycia,
- brak odpowiedniego wskazania lub podkreślenia w składzie składników powodujących alergię lub reakcje nietolerancji,
- brak stwierdzenia, że suplementy diety nie mogą być stosowane jako substytut (zamiennik) zróżnicowanej diety,
- brak stwierdzenia, że suplementy diety powinny być przechowywane w sposób niedostępny dla małych dzieci oraz brak stwierdzenia wskazującego na znaczenie zrównoważonego sposobu żywienia i zdrowego trybu życia,
- brak wszystkich obowiązkowych informacji o produkcie podanych w języku polskim,

- nieprawidłowy sposób wyrażania i prezentacji informacji o wartości odżywczej,
- nieprawidłowe lub nieaktualne nazwy substancji dodatkowych obecnych w składzie,
- brak informacji o warunkach przechowywania.

16. ZAGROŻENIE ŚRODOWISKA PRACY Z UWZGLĘDNIENIEM CHOROÓB ZAWODOWYCH

16.1. OCENA ŚRODOWISKA PRACY

W 2023 roku pion higieny pracy 26 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego oraz WSSE we Wrocławiu jako organ I instancji objął nadzorem 8 261 zakładów. Zakłady te zatrudniały łącznie 421 134 pracowników, z czego 51,06% zatrudnionych było w zakładach przetwórstwa przemysłowego (PKD 10 do 33), w górnictwie (PKD 05 do 09) zatrudnionych było 4,58%, a w opiece zdrowotnej (PKD 86) 8,00% ogółu zatrudnionych. Przeważającą część (82,45%) nadzorowanych przez pion higieny pracy obiektów stanowiły zakłady małe – zatrudniające do 49 osób.

W 2023 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna skontrolowała **2692 zakłady pracy** na Dolnym Śląsku.

Kontrole wykazały szereg uchybień higieniczno-sanitarnych w zakresie warunków higieny pracy oraz w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej substancji i mieszanin chemicznych oraz produktów biobójczych.

Wydano **976 decyzji administracyjnych**

(w tym 422 decyzje dotyczące poprawy warunków pracy) zawierające **3681 nakazów** dotyczących likwidacji uchybień.

W roku 2023 przeprowadzono 3 349 kontroli w 2 692 zakładach pracy. Kontrole prowadzone w zakładach wykazywały uchybienia higieniczno-sanitarne w zakresie warunków higieny pracy.

Szkodliwe warunki pracy, tzn. takie, gdzie pomiarami stwierdzono stężenia i natężenia czynników szkodliwych w środowisku pracy przekraczające wartości ustalonych normatywów higienicznych, wystąpiły w 9,61% nadzorowanych zakładów (tj. w 794 zakładach) oraz w 12,04% skontrolowanych zakładów (tj. w 324 zakładach).

Do innych ważnych nieprawidłowości należały:

- brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy w 16,31% skontrolowanych zakładów (439 zakładów),
- brak oceny ryzyka zawodowego lub niepełna ocena ryzyka zawodowego – 8,80% (237 zakładów),
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych w środowisku pracy – 8,13% (219 zakładów),
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń – 7,13% (192 zakłady),
- brak rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy – 4,98% (134 zakłady),
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych w środowisku pracy – 1,71% (46 zakładów),
- brak aktualnych badań lekarskich pracowników – 0,48% (13 zakładów).

W związku z powyższym Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wydali łącznie 976 decyzji administracyjnych (w tym 422 decyzje dotyczące poprawy warunków pracy – 43,24%) zawierające 3 681 nakazów likwidacji uchybień.

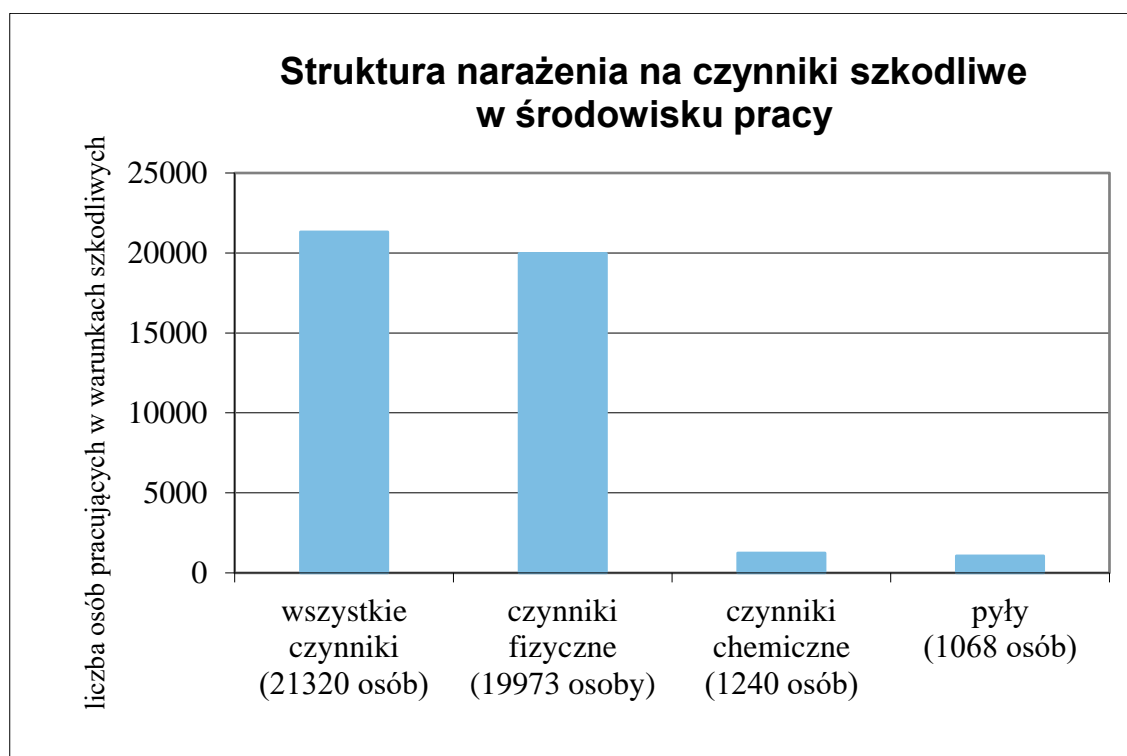
16.2. OCENA NARAŻENIA ZAWODOWEGO

Kontrolowano poziom narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, mogące powodować u pracowników następstwa zdrowotne w postaci chorób zawodowych. Z danych zebranych od stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego wynika, że w szkodliwych warunkach pracy, tj. takich, w których stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia w 2023 r. zatrudnionych było 21 320 osób, co stanowiło 5,06 % wszystkich osób zatrudnionych w zakładach objętych nadzorem. Są to osoby liczone 1 raz – niezależnie od liczby czynników szkodliwych, w przekroczeniu których pracowała dana osoba.

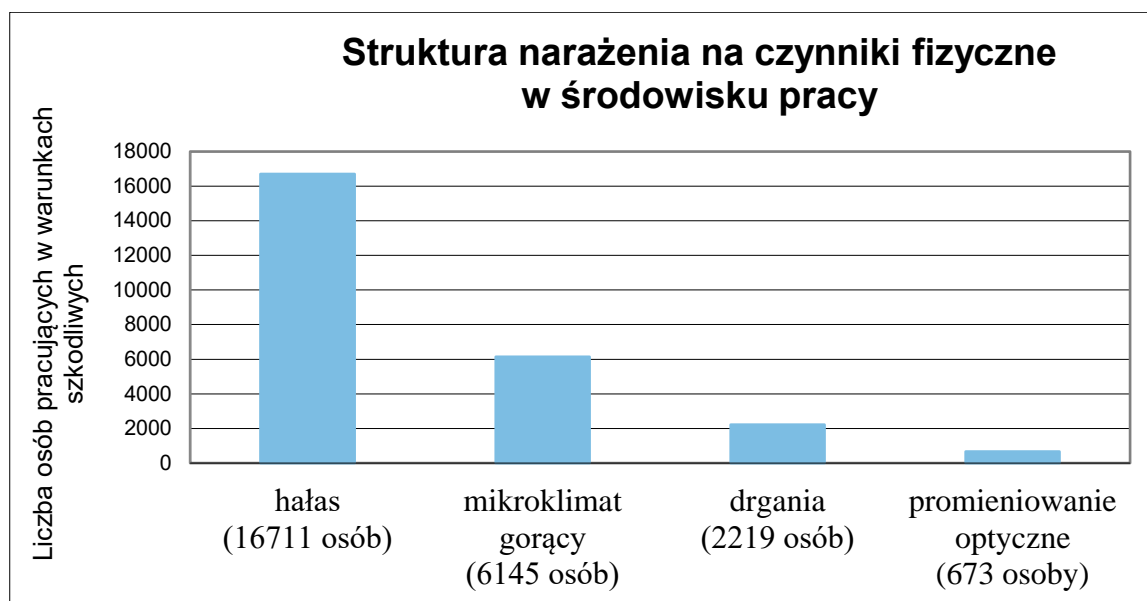
Występowanie przekroczeń stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy stwierdzono w 794 zakładach pracy.

Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono stężenia i natężenia przekraczające normatywy higieniczne, przedstawiało się następująco:

- czynniki chemiczne, w tym głównie metale i ich związki (ołów, arsen, miedź, nikiel) – 1 240 osób,
- pyły (w przeważającej większości pyły o działaniu zwłókniającym stwarzające ryzyko pylicy płuc) – 1 068 osób,
- czynniki fizyczne – 19 973 osób, w tym:
 - hałas – 16 711 osób,
 - drgania – 2 219 osób,
 - mikroklimat gorący – 6 145 osób,
 - promieniowanie optyczne – 673 osoby.

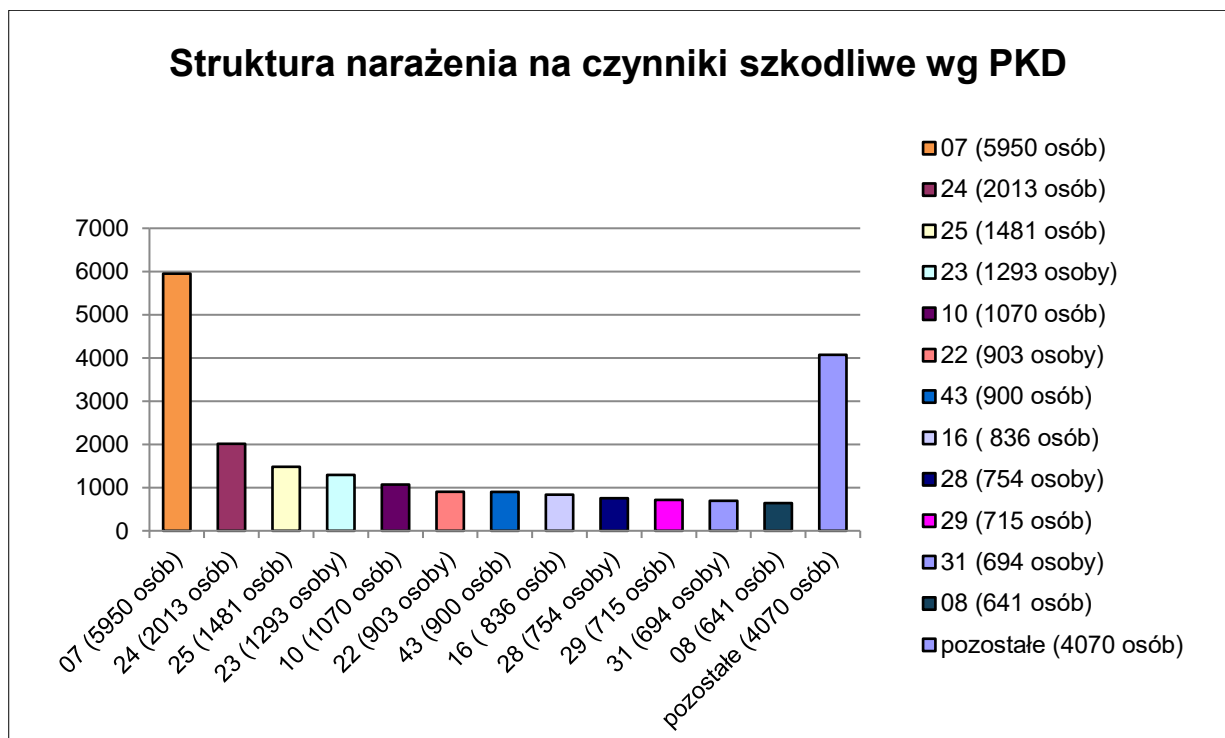
Wykres 35. Struktura narażenia na czynniki szkodliwe.

Wykres 36. Struktura narażenia na czynniki fizyczne.

Największe zagrożenia zdrowotne w środowisku pracy występowały w zakładach pracy zajmujących się:

- górnictwem rud metali (PKD 07), narażenie na hałas, pyły, drgania, mikroklimat gorący – łącznie 6 551 osób,
- produkcją metali (ołów, arsen, miedź, nikiel), (PKD 24), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, promieniowanie optyczne, mikroklimat gorący – łącznie 2 163 osoby,
- produkcją metalowych wyrobów gotowych (PKD 25), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, drgania, mikroklimat gorący – łącznie 1 777 osób,
- produkcją wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (PKD 23), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, drgania, mikroklimat gorący – łącznie 1 198 osób,
- budownictwem (PKD 43), narażenie na hałas i pyły – łącznie 931 osób,
- produkcją wyrobów z drewna (PKD 16), narażenie na hałas, pyły drewna – łącznie 897 osób,
- produkcją wyrobów z tworzyw sztucznych i gumy (PKD 22), narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne, mikroklimat gorący – łącznie 829 osób,
- produkcją mebli (PKD 31) narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne – 817 osób,
- produkcją maszyn i urządzeń (PKD 28), narażenie na hałas i pyły – 720 osób,
- górnictwem i wydobywaniem (PKD 08) narażenie na hałas, pyły, czynniki chemiczne – 695 osób,
- produkcją pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli (PKD 29), narażenie na hałas, pyły – łącznie 489 osób.

Wykres 37. Struktura narażenia na czynniki szkodliwe wg PKD.

Największą liczbę zatrudnionych pracujących w warunkach szkodliwych odnotowano w powiecie polkowickim.

Wykres 38. Struktura narażenia na czynniki szkodliwe w poszczególnych powiatach.

Najpowszechniej występującym czynnikiem szkodliwym w nadzorowanych zakładach pracy, podobnie jak i w latach ubiegłych, był ponadnormatywny hałas.

W związku ze stwierdzonymi przekroczeniami wydano 68 decyzji administracyjnych zawierających 135 nakazów dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych. W wyniku wszelkich działań podejmowanych przez nadzór bieżący warunki pracy poprawiono 1805 pracownikom.

Do głównych działań podejmowanych przez pracodawców w celu zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy należały:

- opracowanie i wdrożenie programu działań technicznych i organizacyjnych, mających na celu najskuteczniejsze ograniczenie narażenia pracowników na hałas i drgania mechaniczne,
- zmiana organizacji pracy, poprzez wprowadzenie dodatkowych przerw w pracy i rotacji pracowników,
- wydzielenie stanowisk pracy związanych z występowaniem przekroczeń, oznakowanie stref zagrożenia,
- remonty lub wymiana starych, zużytych maszyn i urządzeń na nowe, wymiana filtrów, stosowanie zraszania,
- konserwacja lub wykonanie nowej instalacji wentylacji odciągowej miejscowej na stanowiskach pracy,
- zapewnienie skutecznej wentylacji pomieszczeń i stanowisk pracy,
- zaopatrzenie pracowników w indywidualne ochronniki słuchu dobrane co do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników,
- zaopatrzenie pracowników w rękawice antywibracyjne, maski przeciwpyłowe, maski z pochłaniaczami dobranymi do rodzaju i poziomu stężeń czynników chemicznych,
- zastosowanie nowych materiałów nie zawierających zanieczyszczeń pyłowych,
- szkolenie pracowników w zakresie poprawnego i bezpiecznego posługiwania się środkami pracy,
- skrócenie czasu narażenia,
- zamontowanie ekranów dźwiękochłonnych i wyciszenie urządzeń
- zastosowanie nowych materiałów nie zawierających zanieczyszczeń pyłowych,
- wdrożenie nowych maszyn,
- wyposażenie pracowników w specjalistyczne kombinezony,
- montaż urządzeń kontrolno-pomiarowych do wykrywania gazów szkodliwych i niebezpiecznych,
- obniżenie stężeń czynników szkodliwych do obowiązujących norm,
- zmiana profilu produkcji,
- wprowadzenie ciągłego monitoringu stanu urządzeń odpylających.

W wyniku postępowań administracyjnych prowadzonych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa dolnośląskiego uległ poprawie stan higieniczny środowiska pracy pracowników, a także stan sanitarny pomieszczeń produkcyjnych i zaplecza socjalno-sanitarnego.

Narażenie na czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy

Narażenie zawodowe pracowników województwa dolnośląskiego na czynniki rakotwórcze lub mutagenne jest na bieżąco monitorowane, a dane weryfikowane. W roku 2023 na terenie województwa dolnośląskiego zewidencjonowano 1 546 zakładów pracy, w których występowało narażenie na czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy. Stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa dolnośląskiego przeprowadziły łącznie 899 kontroli z zakresu nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi w 742 zakładach pracy. Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze i mutagenne w skontrolowanych zakładach wynosiła 17 309, w tym 4 156 kobiet.

Kontrole miały na celu sprawdzenie przestrzegania przez pracodawców przepisów prawnych w zakresie czynników rakotwórczych, wynikających z ustawy Kodeks pracy oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

Uchybienia stwierdzono w 219 skontrolowanych zakładach. Do nieprawidłowości należały:

- brak lub prowadzony niewłaściwie rejestr prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – w 106 zakładach,
- brak lub prowadzony niewłaściwie rejestr pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – w 82 zakładach,
- nieprzekazanie informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu i Okręgowemu Inspektorowi Pracy – w 159 zakładach.

Do innych nieprawidłowości należały:

- brak aktualnych pomiarów rakotwórczych czynników szkodliwych,

- nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- brak szkoleń dla pracowników mających kontakt z czynnikami rakotwórczymi,
- brak oznakowania stanowisk pracy, na których występuje narażenie na czynniki rakotwórcze,
- brak kierowania pracowników na badania lekarskie w zakresie udostępniania lekarzom sprawującym profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikami, których dane dotyczą, oraz przedstawicielom instytucji wykonujących z mocy odrębnych przepisów nadzór nad realizacją zadań z zakresu bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia pracowników informacji zawartych w rejestrach substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- kontrolne pomiary czynnika rakotwórczego wykonane w terminie niezgodnym z rozporządzeniem,
- przekroczenie dopuszczalnego terminu (do 15 stycznia) wysłania informacji rocznej, dotyczącej narażenia pracowników na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym do DPWIS oraz OIP za rok 2022,
- niezgodność danych zawartych w informacji rocznej dot. narażenia na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym za rok 2022 r. oraz korekcie wysłanej do DPWIS we Wrocławiu z wpisami w rejestrach prac i pracowników narażonych na czynniki rakotwórcze.

Wydano 177 decyzji administracyjnych zawierających 397 nakazów usunięcia powyższych nieprawidłowości. Ustalono, że czynniki rakotwórcze występują w 1 546 zakładach pracy znajdujących się na terenie województwa dolnośląskiego zatrudniających łącznie 17 309 osób.

W ramach nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi w środowisku pracy zrealizowano zadanie Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w zakresie zebrania od pracodawców informacji o czynnikach rakotwórczych za rok 2022 i wprowadzenia danych do Centralnego Rejestru Czynniki Rakotwórczych. Zweryfikowano i wprowadzono 1 381 informacji dotyczących miejsca wykonywania działalności od 1 150 pracodawców, co stanowi wzrost w stosunku do roku 2021 o ok. 24% (za 2021 r. otrzymano informacje od 924 pracodawców).

Stosowanie substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie

W ewidencji PIS województwa dolnośląskiego w 2023 roku znalazło się 3 848 zakładów stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny w działalności zawodowej. W tym zakresie przeprowadzono 1 106 kontroli w 1 026 zakładach stosujących w działalności zawodowej substancje i mieszaniny chemiczne. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono naruszenie przepisów w zakresie stosowania substancji i mieszanin chemicznych. Do najważniejszych uchybień w tym zakresie należały:

- brak aktualnego spisu stosowanych substancji niebezpiecznych, mieszanin niebezpiecznych, substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie – w 49 zakładach stosujących chemikalia,
- brak kart charakterystyk substancji i mieszanin chemicznych – uchybienie stwierdzono w 42 zakładach stosujących chemikalia,
- niezgodne z prawem karty charakterystyk substancji i mieszanin chemicznych, zakwestionowano karty charakterystyk dla 70 produktów w 24 zakładach stosujących chemikalia w działalności zawodowej,
- niewłaściwe oznakowanie opakowań substancji i mieszanin chemicznych – zakwestionowano oznakowanie dla 33 produktów w 9 zakładach stosujących chemikalia w działalności zawodowej,
- niewłaściwe oznakowanie pojemników, zbiorników, niezabudowanych rurociągów służących do przechowywania substancji niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych stwierdzono w 23 zakładach stosujących chemikalia w działalności zawodowej.

Do innych uchybień należały:

- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego stwarzanego przez czynniki chemiczne,
- brak instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących postępowania z materiałami niebezpiecznymi oraz instrukcji określających sposób składowania, pakowania, załadunku i transportu materiałów niebezpiecznych,
- brak natrysków do obmycia całego ciała oraz do przemywania oczu,
- brak w instrukcjach stanowiskowych informacji zawartych w kartach charakterystyk,
- niewłaściwe przechowywanie substancji i mieszanin niebezpiecznych,
- niezapoznanie pracowników stosujących niebezpieczne substancje i mieszaniny chemiczne z ich kartami charakterystyk,
- brak wyposażenia pracowników w odpowiednio dobrane środki ochrony indywidualnej,

- brak instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących postępowania z materiałami niebezpiecznymi oraz instrukcji określających sposób składowania, pakowania, załadunku i transportu materiałów niebezpiecznych,
- niewłaściwy sposób magazynowania chemikaliów,
- brak właściwego oznakowania miejsca przechowywania niebezpiecznych substancji i ich mieszanin,
- brak procedury działania celem zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników w związku z obecnością w miejscu pracy czynnika chemicznego stwarzającego zagrożenie w przypadku wystąpienia wypadku lub awarii.

W sprawie usunięcia stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości związanych ze stosowaniem substancji i mieszanin chemicznych wydano decyzje administracyjne oraz mandaty karne.

Narażenie na czynniki biologiczne

W roku 2023 na terenie województwa dolnośląskiego zewidencjonowano 2 188 zakładów pracy, w których występowały szkodliwe czynniki biologiczne. W ramach nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku pracy powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa dolnośląskiego przeprowadziły łącznie 601 kontroli w 572 zakładach pracy. Kontrole dotyczyły oceny przestrzegania przez pracodawców obowiązków w zakresie szkodliwych czynników biologicznych wynikających z ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki. Liczba osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne w skontrolowanych zakładach wynosiła 18 896, w tym:

- narażonych na czynniki z grupy 2 – 18 896 osób,
- narażonych na czynniki z grupy 3 – 12 618 osób.

W skontrolowanych zakładach pracy stwierdzono uchybienia w zakresie szkodliwych czynników biologicznych. Do najważniejszych uchybień należały:

- brak rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia – w 22 zakładach,
- brak rejestru pracowników pracujących w narażeniu na czynniki biologiczne zakwalifikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia – w 20 zakładach,

- brak lub niepełna ocena ryzyka zawodowego w związku z występowaniem szkodliwych czynników biologicznych – w 30 zakładach,
- brak procedur i instrukcji bezpiecznego postępowania ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi – w 7 zakładach,
- brak szkoleń dla pracowników mających kontakt ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi – w 10 zakładach.

Do innych uchybień należały:

- brak znaku ostrzegającego przed zagrożeniem biologicznym,
- brak sporządzonego planu postępowania na wypadek awarii z udziałem szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do grupy 3 i 4 zagrożenia,
- brak klasyfikacji szkodliwych czynników biologicznych,
- brak propozycji dla pracowników wykonujących prace związane z narażeniem na szkodliwy czynnik biologiczny, uodpornienia przy użyciu dostępnych szczepionek,
- brak bezpiecznych warunków odkażania i czyszczenia odzieży ochronnej,
- nieprzekazanie właściwemu inspektorowi sanitarnemu informacji dotyczącej użycia szkodliwego czynnika biologicznego w celach naukowo-badawczych, diagnostycznych lub przemysłowych.

W związku z powyższym wydano 42 decyzje nakazujące likwidację stwierdzonych uchybień, w których wystosowano łącznie 92 nakazy.

Nadzór nad warunkami pracy w zakładach inżynierii genetycznej w zakresie zamkniętego użycia mikroorganizmów i organizmów genetycznie zmodyfikowanych

W 2023 roku w ewidencji podmiotów nadzorowanych w I instancji przez Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu znajdowało się 36 podmiotów, w których prowadzone jest zamknięte użycie organizmów lub mikroorganizmów genetycznie modyfikowanych (GMO lub GMM) – zakładów inżynierii genetycznej.

W 2023 roku wpłynęło 8 wniosków od Ministra Klimatu i Środowiska z prośbą o przeprowadzenie kontroli na podstawie art. 15c ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych i wydanie opinii

o warunkach higieny pracy w zakładach inżynierii genetycznej, w których ma być prowadzone zamknięte użycie organizmów lub mikroorganizmów genetycznie modyfikowanych, niezbędnych do uzyskania zgody na zamknięte użycie GMO i GMM. W wyniku przeprowadzonych 6 kontroli na wnioski Ministra Klimatu i Środowiska nie stwierdzono uchybień w zakresie warunków higieny pracy. Wydano 8 pozytywnych opinii w zakresie warunków higieny pracy w zakładach inżynierii genetycznej na podstawie art. 15c ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych.

Ponadto przeprowadzono w ramach nadzoru bieżącego 5 kontroli, podczas których skontrolowano 10 zakładów inżynierii genetycznej: cztery zakłady GMO kat. 1; cztery zakłady GMM kat. 1 i dwa zakłady GMM kat. 2. W trakcie ww. kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena warunków pracy podczas zabezpieczania / usuwania wyrobów zawierających azbest

W ramach realizacji programu wieloletniego pn. „Program oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w 2023 r., jak i w latach ubiegłych, upoważnieni przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili czynności kontrolne w zakładach zajmujących się usuwaniem bądź transportem wyrobów/odpadów zawierających azbest.

W 2023 r. liczba zgłoszeń prowadzenia prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest na terenie województwa dolnośląskiego wynosiła 158. Pracownicy pionu higieny pracy województwa dolnośląskiego skontrolowali 39 miejsc wskazanych w zgłoszeniach do PIS gdzie miały być prowadzone prace polegające na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zaś 174 miejsca nie zostały skontrolowane pomimo dokonanego zgłoszenia do PIS (powody: rozbiórka została już zakończona, zgłoszenie nastąpiło po przeprowadzeniu prac, brak informacji o dokładnym terminie przeprowadzenia prac rozbiórkowych). W wyniku działań PPIS ustalono, że na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 14 firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem lub transportem wyrobów zawierających azbest, łącznie w 2023 roku przeprowadzonych zostało 6 kontroli w siedzibach tych firm.

Pracownicy pionu higieny pracy województwa dolnośląskiego przeprowadzili w 2023 roku łącznie 37 kontroli podczas prowadzonych prac powodujących kontakt z azbestem w 36 firmach zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem czy transportem wyrobów zawierających azbest. Kontrole dotyczyły m.in.:

- prac polegających na zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest – 12 kontroli,
- prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – 33 kontrole,
- prac polegających na transporcie wyrobów zawierających azbest – 7 kontroli.

Działania kontrolne obejmowały przede wszystkim aspekty bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy rozbiórkach. Ponadto podczas kontroli oceniano m.in.:

- posiadanie odpowiednich zezwoleń, pozwoleń, decyzji zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi,
- znajomość przepisów regulujących bezpieczne zasady usuwania bądź unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest,
- sposób przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- zabezpieczanie terenu podczas wykonywania prac rozbiórkowych.

Najczęściej stwierdzane uchybienia sanitarno-higieniczne występujące na terenie województwa dolnośląskiego, a dotyczące firm zajmujących się zabezpieczaniem, usuwaniem bądź transportem wyrobów zawierających azbest to:

- brak aktualnych badań i pomiarów stężenia azbestu w środowisku pracy (2 przypadki),
- brak przekazania do właściwego PSSE informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (4 przypadki),
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (3 przypadki),
- brak oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego (2 przypadki),
- brak przeszkolenia przez uprawnioną instytucję pracowników i osób kierujących lub nadzorujących usuwanie wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest (2 przypadki),
- brak aktualnych orzeczeń lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku (1 przypadek),
- brak prowadzonego rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność kontaktu z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, lub czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (3 przypadki),

- brak opracowanego planu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest (2 przypadki).

W przypadkach, w których stwierdzono nieprawidłowości, zostało wszczęte postępowanie administracyjne. W 2023 r. wydano łącznie 3 decyzje administracyjne, w których sformułowano w sumie 8 nakazów.

16.3. CHOROBY ZAWODOWE

Następstwem pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia są choroby zawodowe. W 2023 roku w województwie dolnośląskim dokonano 928 zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych, z czego stwierdzono 420 chorób zawodowych wg liczby wystawionych kart stwierdzenia choroby zawodowej. W roku poprzednim stwierdzono 359 chorób zawodowych.

W strukturze zachorowalności na choroby zawodowe w 2023 roku czołowe miejsce zajmują następujące jednostki chorobowe:

- pylica płuc (poz. 3) – 202 przypadki (48% ogółu stwierdzonych chorób zawodowych),
- choroby zakaźne lub pasożytnicze (poz. 26) – 105 przypadków (25% ogółu stwierdzonych chorób zawodowych),
- przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy (poz. 20) – 37 przypadków (9 % ogółu stwierdzonych chorób zawodowych),
- przewlekłe choroby narządu głosu (poz. 15) – 34 przypadki (8% ogółu stwierdzonych chorób zawodowych),
- nowotwory złośliwe (poz. 17) – 14 przypadków (4% ogółu stwierdzonych chorób zawodowych).

Choroby te stanowią 94% wszystkich stwierdzonych chorób zawodowych w województwie dolnośląskim w 2023 roku.

Wykres 39. Choroby zawodowe stwierdzone w województwie dolnośląskim w 2023 roku.

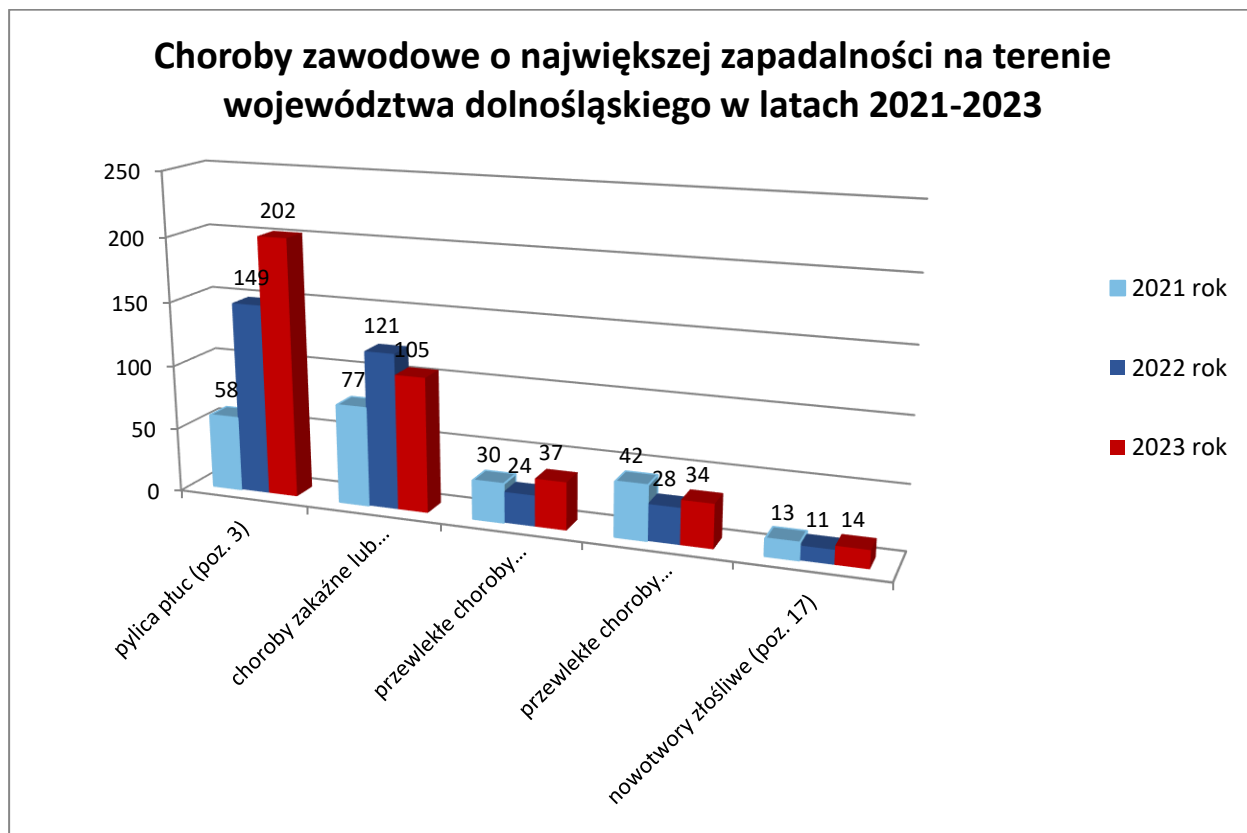
Choroby zawodowe o najwyższej zapadalności na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2021 – 2023.

Choroby zawodowe o największej zapadalności na terenie województwa dolnośląskiego	Liczba stwierdzonych chorób w latach 2021 - 2023		
	2021	2022	2023
pylica płuc (poz. 3)	58	149	202
choroby zakaźne lub pasożytnicze (poz. 26)	77	121	105
przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego (poz. 20)	30	24	37
przewlekłe choroby nadrzędu głosu (poz. 15)	42	28	34
nowotwory złośliwe (poz. 17)	13	11	14

Tabela 30. Choroby zawodowe o największej zapadalności na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2021 - 2023.

W roku 2023 ogółem stwierdzono 105 przypadków chorób zakaźnych lub pasożytniczych (poz. 26). Wśród ww. chorób dominował COVID-19 – stwierdzono 95 przypadków tej choroby. Drugą najczęściej stwierdzaną chorobą zakaźną była borelioza

– 6 przypadków, ponadto stwierdzono także 2 przypadki zachorowań na gruźlicę i 2 przypadki WZW typu B.

Wykres 40. Choroby zawodowe o największej zapadalności na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2021-2023.

W poszczególnych rodzajach działalności w gospodarce narodowej dominowały następujące choroby zawodowe:

- w wydobywaniu węgla kamiennego i brunatnego (lignitu) (PKD 05) – pylice płuc (155),
- w opiece zdrowotnej (PKD 86) – choroby zakaźne lub pasożytnicze (91),
- w edukacji (PKD 85) – przewlekłe choroby narządu głosu związane z nadmiernym wysiłkiem głosowym (32).

Reasumując, w województwie dolnośląskim najczęściej stwierdzanymi chorobami zawodowymi w roku 2023 były: pylice płuc, choroby zakaźne lub pasożytnicze, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego oraz przewlekłe choroby narządu głosu. Liczba stwierdzanych przypadków przewlekłej choroby narządu głosu utrzymuje się na podobnym poziomie w porównaniu z rokiem poprzednim. W przypadku pylicy płuc, która zaliczana jest od lat do jednej z najczęściej stwierdzanych chorób zawodowych, nastąpił kolejny wzrost – ze 149 przypadków w 2022 roku do 202

przypadków w 2023 roku tj. o 53 przypadki. Pylica płuc jest chorobą rozwojową. Zmiany w płucach u osób narażonych na zapylenie postępują pomimo ustania narażenia zawodowego i mogą doprowadzać do rozwoju pylicy nawet wiele lat po zakończeniu pracy w narażeniu.

Z kolei zapadalność na choroby zakaźne lub pasożytnicze ogólnie nieznacznie zmalała z poziomu 121 przypadków w 2022 roku do 105 przypadków w 2023 roku. Jednocześnie nastąpił niewielki wzrost w przypadku choroby zakaźnej COVID - 19 tj. z 90 przypadków w 2022 roku do 95 przypadków 2023 roku.

Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego w roku 2023 zwiększyły swą liczebność o 13 przypadków w odniesieniu do roku 2022.

17. NADZÓR NAD CHEMIKALIAMI

17.1. WPROWADZANIE DO OBROTU CHEMIKALIÓW

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa dolnośląskiego w roku 2023 w zakresie nadzoru nad chemikaliami przeprowadziła łącznie 972 kontrole, których efektem było wydanie 548 decyzji merytorycznych, w tym 45 decyzji o nałożeniu kary pieniężnej na łączną kwotę 135 000 zł oraz nałożono 8 mandatów, poza tym wydano 174 decyzje opłatowe.

17.1.1. Substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym stwarzające zagrożenie

Stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa dolnośląskiego w 2023 roku obejmowały nadzorem 1 548 podmiotów wprowadzających do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach, w tym:

- 45 producentów,
- 26 importerów,
- 126 dalszych użytkowników (formulatorów mieszanin chemicznych),
- 1 351 dystrybutorów.

Spośród podmiotów wprowadzających do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach (producenci, importerzy) nadzorem objętych było 31 podmiotów zobowiązanych do rejestracji substancji zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniającego dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93

i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (tzw. rozporządzeniem REACH).

Przeprowadzono łącznie 436 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym:

- 28 kontroli u producentów,
- 6 kontroli u importerów,
- 81 kontroli u dalszych użytkowników (formulatorów mieszanin chemicznych),
- 321 kontroli u dystrybutorów substancji i mieszanin chemicznych.

łącznie skontrolowano 373 podmioty zajmujące się obrotem substancjami chemicznymi w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach.

Zakres powyższych kontroli ukierunkowany był na ocenę przestrzegania przepisów krajowych w zakresie chemikaliów zawartych w Ustawie z dnia 25 lutego 2011 roku o substancjach chemicznych i ich mieszaninach oraz w rozporządzeniach krajowych, w tym wymagań wprowadzonych rozporządzeniem (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniającego dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (tzw. rozporządzeniem REACH) oraz rozporządzeniem (WE) nr 1272/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (tzw. rozporządzeniem CLP).

Naruszenie przepisów w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania substancji i mieszanin chemicznych stwierdzono w wyniku 203 kontroli. Ogólna liczba kontroli, podczas których stwierdzono naruszenie przepisów rozporządzenia REACH, które skutkowało wydaniem decyzji administracyjnej, wynosiła 42. Natomiast ogólna liczba kontroli, podczas których stwierdzono naruszenie przepisów rozporządzenia CLP, które skutkowało wydaniem decyzji administracyjnej, wynosiła 25. Liczba wydanych decyzji administracyjnych dotyczyła zarówno producentów, importerów, dystrybutorów, jak i dalszych użytkowników.

Przekazywano również informacje do państwowych inspektorów sanitarnych (powiatowych lub wojewódzkich) właściwych miejscowo ze względu na siedzibę producenta lub dostawcy produktów, w odniesieniu do których stwierdzono nieprawidłowości. Ponadto w związku ze stwierdzonymi uchybieniami w zakresie chemikaliów wydano 8 mandatów karnych w zakresie wprowadzania do obrotu

chemikaliów na łączną kwotę 1 800 zł oraz 1 wniosek o ukaranie w związku z nieprzyjęciem mandatu.

W 2023 roku w ramach wspólnotowego projektu REACH-EN-FORCE-11 (REF-11) realizowanego pod patronatem Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów (FORUM) przy Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA) pracownicy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego uczestniczyli w kontrolach, których celem była ocena, czy podmioty odpowiedzialne zaktualizowały i dostarczyły karty charakterystyki (SDS) zgodnie z nowymi wymogami załącznika II do rozporządzenia REACH zmienionego rozporządzeniem (UE) 2020/878.

Do kontroli wytypowano głównie importerów, producentów i dalszych użytkowników. W województwie dolnośląskim przeprowadzono 72 kontrole podmiotów odpowiedzialnych z czego 11 kontroli wykazało uchybienia w zakresie jakości informacji zawartych w kartach charakterystyki. Informacje o wybranych kartach charakterystyki przesyłano do Europejskiej Agencji Chemikaliów.

17.1.2. Produkty biobójcze

Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne województwa dolnośląskiego w 2023 roku obejmowały nadzorem 764 podmioty odpowiedzialne za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych, w tym 34 podmioty zobowiązane do uzyskania pozwolenia na obrót produktem biobójczym.

Przeprowadzono łącznie 293 kontrole w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi. Kontrole pod kątem spełniania wymagań szczegółowych w zakresie wprowadzania tych produktów do obrotu przeprowadzono zarówno w podmiotach wprowadzających te produkty do obrotu (221 kontroli w 200 podmiotach udostępniających produkty biobójcze) jak i stosujących je w działalności zawodowej.

W 2023 r. największy udział w prowadzonych kontrolach miały produkty należące do kategorii produktowej III – zwalczanie szkodników, skontrolowano 298 produktów. Wśród produktów należących do kategorii produktowej I – środków do dezynfekcji skontrolowano 87, skontrolowano także 39 produktów należących do kategorii produktowej II – środki do konserwacji.

Nieprawidłowości w zakresie produktów biobójczych stwierdzono w wyniku 20 kontroli. Do najważniejszych uchybień stwierdzonych w wyniku wszystkich kontroli produktów biobójczych należały:

- wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia na obrót – w 7 podmiotach dla 21 produktów biobójczych,
- wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych w opakowaniach niewłaściwie oznakowanych – w 4 podmiotach,

- wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych zawierających niedozwolone substancje czynne – w 1 podmiocie.

W sprawie usunięcia stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości związanych z produktami biobójczymi wydano łącznie 26 nakazów w 14 decyzjach, wystawiano także jeden mandat karny. W przypadkach natychmiastowego dobrowolnego wycofania przez podmioty ze sprzedaży zakwestionowanych produktów biobójczych decyzji administracyjnych nie wydano. Kierowano również pisma do państwowych inspektorów sanitarnych właściwych miejscowo ze względu na siedzibę podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych informujące o stwierdzonych nieprawidłowościach.

W 2023 roku prowadzony był zintensyfikowany nadzór nad wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych, takich jak insektycydy i repelenty (należące do 18 i 19 grupy produktowej) dostępnymi w sprzedaży stacjonarnej i na platformach e-commerce.

W wyniku przeprowadzonych 54 kontroli handlu stacjonarnego w przypadku 9 produktów biobójczych należących do grupy produktowej 18 lub 19 stwierdzono nieprawidłowości (brak pozwolenia, niewłaściwe oznakowanie opakowania). Wydano jedną decyzję administracyjną nakazującą wycofanie z obrotu zakwestionowanego produktu. W zakresie pozostałych 8 niezgodnych produktów decyzji administracyjnych nie wydano z uwagi na dobrowolne wstrzymanie obrotu i wycofanie produktu z obrotu.

W wyniku przeprowadzonych 10 kontroli platformy e-commerce w przypadku 11 produktów biobójczych należących do grupy produktowej 18 lub 19 stwierdzono nieprawidłowości (brak pozwolenia, niewłaściwe oznakowanie opakowania). Wydano 5 decyzji administracyjnych nakazujących wycofanie z obrotu zakwestionowanych produktów biobójczych.

17.1.3. Nadzór nad detergentami

W ramach nadzoru nad detergentami powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa dolnośląskiego w 2023 roku przeprowadziły 28 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu detergentów, dotyczących sprawdzenia wymogów nałożonych rozporządzeniem (WE) nr 648/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie detergentów.

W tym czasie w ramach nadzoru nad detergentami zostało przeprowadzonych 9 kontroli podmiotów wprowadzających do obrotu detergenty, tj. producentów detergentów, w tym 6 kontroli planowanych oraz 3 kontrole interwencyjne. Nieprawidłowości obejmowały nieprzestrzeganie art. 34 i 35 Ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach w zakresie wprowadzania do obrotu środków

powierzchniowo czynnych przeznaczonych do stosowania w detergentach oraz braku lub niewłaściwego oznakowania. Wydane zostały 2 decyzje administracyjne.

17.2. PRODUKTY KOSMETYCZNE

Na terenie województwa dolnośląskiego ewidencją objęto:

- 56 zakładów wytwarzających i konfekcjonujących produkty kosmetyczne,
- 5 zakładów wytwarzających (bez konfekcjonowania),
- 12 zakładów konfekcjonujących produkty kosmetyczne (bez produkcji),
- 511 obiektów obrotu produktami kosmetycznymi, w tym 56 hurtowni oraz 452 sklepów.

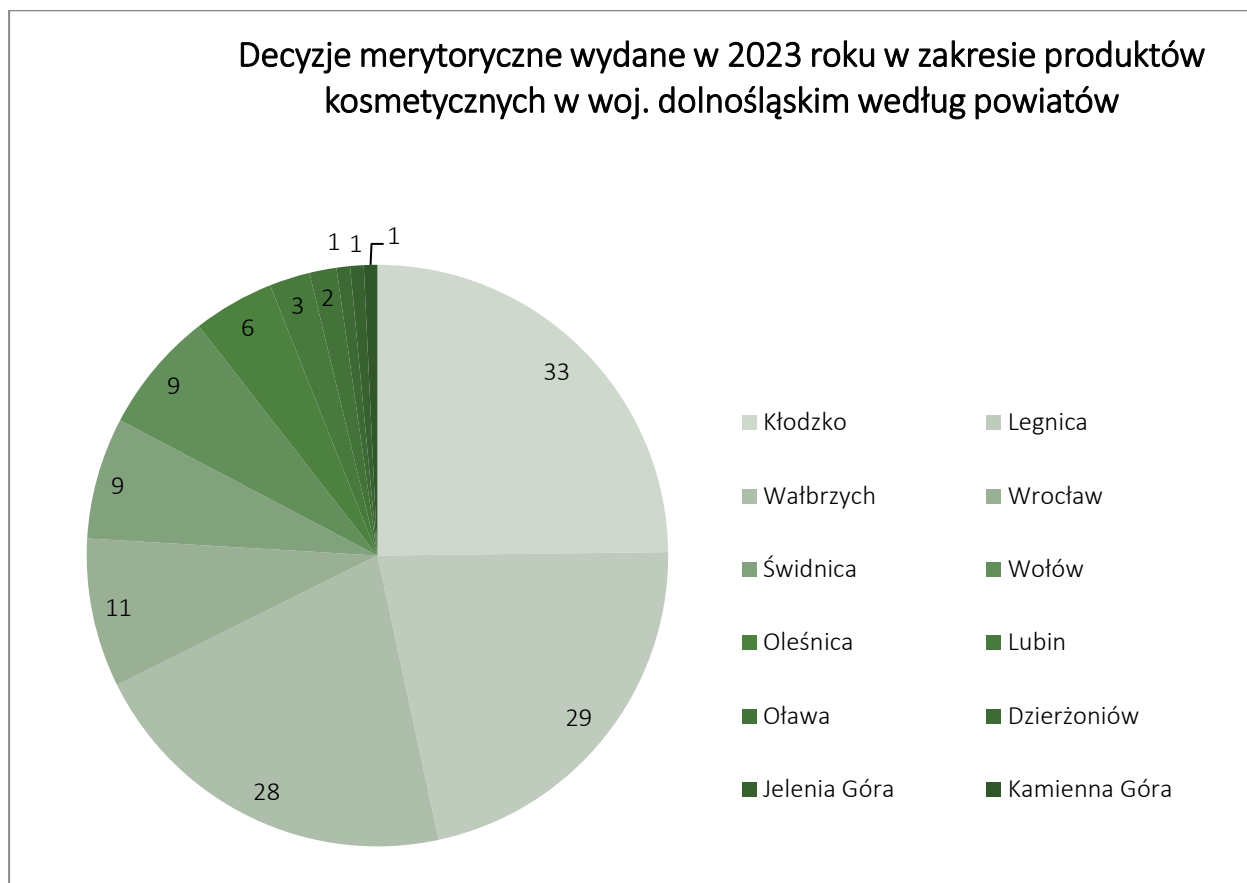
Przeprowadzono w ww. obiektach łącznie 365 kontroli i rekontroli.

Najczęściej pojawiające się uchybienia:

- brak etykiet,
- brak prawidłowego oznakowania,
- produkty kosmetyczne zawierające w składzie zakazaną substancję: butylphenyl methylpropionali, hydroxyisohexyl 3-cyclohexene carboxaldehyde,
- produkty po upływie daty ważności,
- brak określenia daty minimalnej trwałości produktu lub umieszczenia symbolu PAO,
- brak dokumentacji GMP,
- udostępniania na rynku produktów kosmetycznych bez podania na etykiecie podmiotu odpowiedzialnego na terenie Wspólnoty,
- wprowadzenie do obrotu produktów kosmetycznych bez raportów bezpieczeństwa produktu kosmetycznego.

Wydano:

- 133 decyzji merytorycznych,
- 86 decyzji opłatowych,
- nałożono 43 kary pieniężne na łączną kwotę 95 000 zł.

Wykres 41. Decyzje merytoryczne w zakresie produktów kosmetycznych w województwie dolnośląskim według powiatów w 2023 roku.

W roku 2023 r. przeprowadzono kontrole w zakresie dokumentacji – w tym raportów bezpieczeństwa – produktów kosmetycznych w kontekście zmian wynikających z rozporządzenia Komisji (UE) 2022/1176 z 07.07.2022 r. zmieniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1223/2009 w odniesieniu do stosowania niektórych filtrów UV w produktach kosmetycznych, ponadto dokonano analizy producentów i importerów, którzy oferują produkty kosmetyczne z deklaracjami typu „eko”, „naturalne”, „o obniżonej zawartości konserwantów”. W następstwie czego pobrano 7 próbek.

17.3. ŚRODKI ZASTĘPCZE I NOWE SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE

Kontrola i nadzór nad przestrzeganiem zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych w województwie dolnośląskim są przeprowadzane przez pracowników Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych we współpracy z organami ścigania. Rynek jest monitorowany regularnie, a wszelkie naruszenia przepisów są konsekwentnie karane. W razie stwierdzenia nielegalnego wprowadzania do obrotu

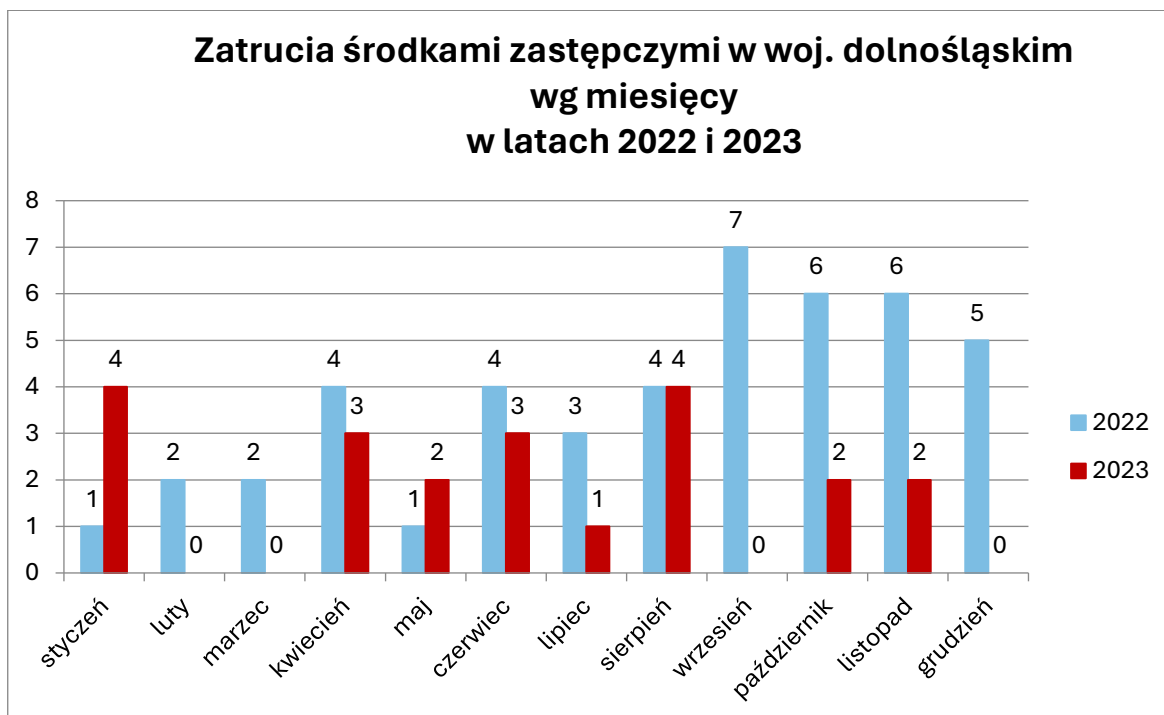
środków zastępczych, podejmowane są natychmiastowe działania kontrolne i represyjne w celu zapewnienia bezpieczeństwa oraz ochrony zdrowia mieszkańców województwa dolnośląskiego.

W 2023 roku na rynku pojawiły się nowe środki zastępcze na bazie konopi zawierających w swoim składzie, zgodnie z deklaracją na opakowaniu substancje THC-P (tetrahydrokannabiniforol) lub HHC-P (heksahydrokannabiniforol). Substancje THC-P oraz HHC-P są bliskimi analogami odpowiednio THC i HHC, które są substancjami kontrolowanymi na mocy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych i są kwalifikowane jako substancje psychotropowe odpowiednio grupy I-P (lp. 99) i II-P (lp. 37). Dane literaturowe wskazują, iż działanie THC-P może być silniejsze niż THC, może być nawet 30 razy silniejsze w działaniu niż THC. Potwierdza się też większą aktywność THC-P przy dużo niższych dawkach niż w przypadku THC. W związku z powyższym organy PIS województwa dolnośląskiego w ramach nadzoru nad przestrzeganiem zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych przeprowadziły 30 kontroli, podczas których nie stwierdzono łamania zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych.

W przypadku, gdy dochodzi do uzasadnionego podejrzenia, iż podmiot/osoba fizyczna łamie zakaz wprowadzania do obrotu i/lub wytwarzania środków zastępczych PPIS województwa dolnośląskiego prowadzą stosowne postępowania administracyjne na podstawie przepisów m.in. Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. W omawianym okresie PPIS województwa dolnośląskiego wydali 315 decyzji administracyjnych (w analogicznym okresie w roku ubiegłym 186), a w toku trwających postępowań pobrano 170 prób do badań. Nałożono kary pieniężne o łącznej wartości 40 000 zł. Pracownicy PIS ww. decyzje wydali na skutek otrzymanego materiału dowodowego od organów ścigania.

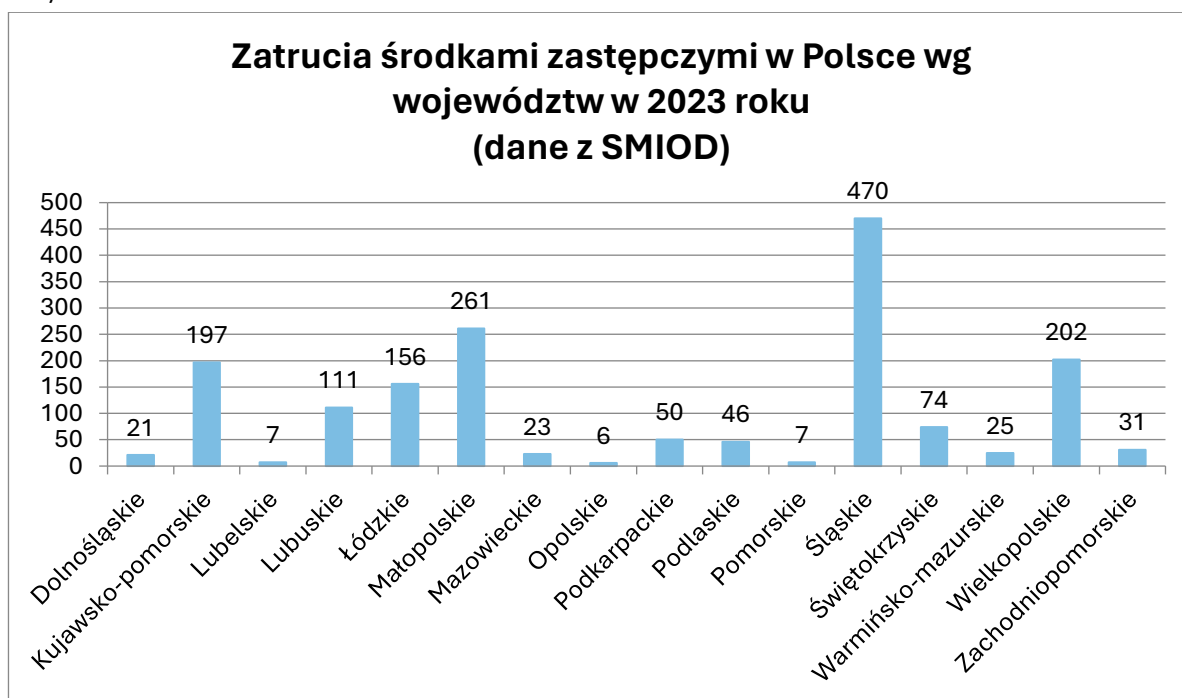
Poza tym monitoring Internetu dokonany przez pracowników PIS był podstawą do złożenia 1 zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do organów ścigania.

Ponadto PIS województwa dolnośląskiego w ramach współpracy z Ministerstwem Zdrowia gromadzą informacje od podmiotów leczniczych o liczbie zatruc oraz zgonów na skutek zażycia środków zastępczych oraz podejrzeń zatruc środkami zastępczymi, które na bieżąco umieszczane są w systemie SMIOD oraz w systemie comiesięcznym zgłaszają do Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej we Wrocławiu. W 2023 roku zgłoszono do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego 21 przypadków podejrzeń zatruc, w tym 1 zgon (dane z Systemu Monitorowania Informacji o Dopalaczach – SMIOD). W porównaniu z analogicznym okresem minionego roku zanotowano spadek zanotowanych zatruc, bowiem w roku ubiegłym odnotowano 45 takie przypadki.

Wykres 42. Zatrucia środkami zastępczymi województwa dolnośląskiego wg miesięcy w latach 2022 i 2023.

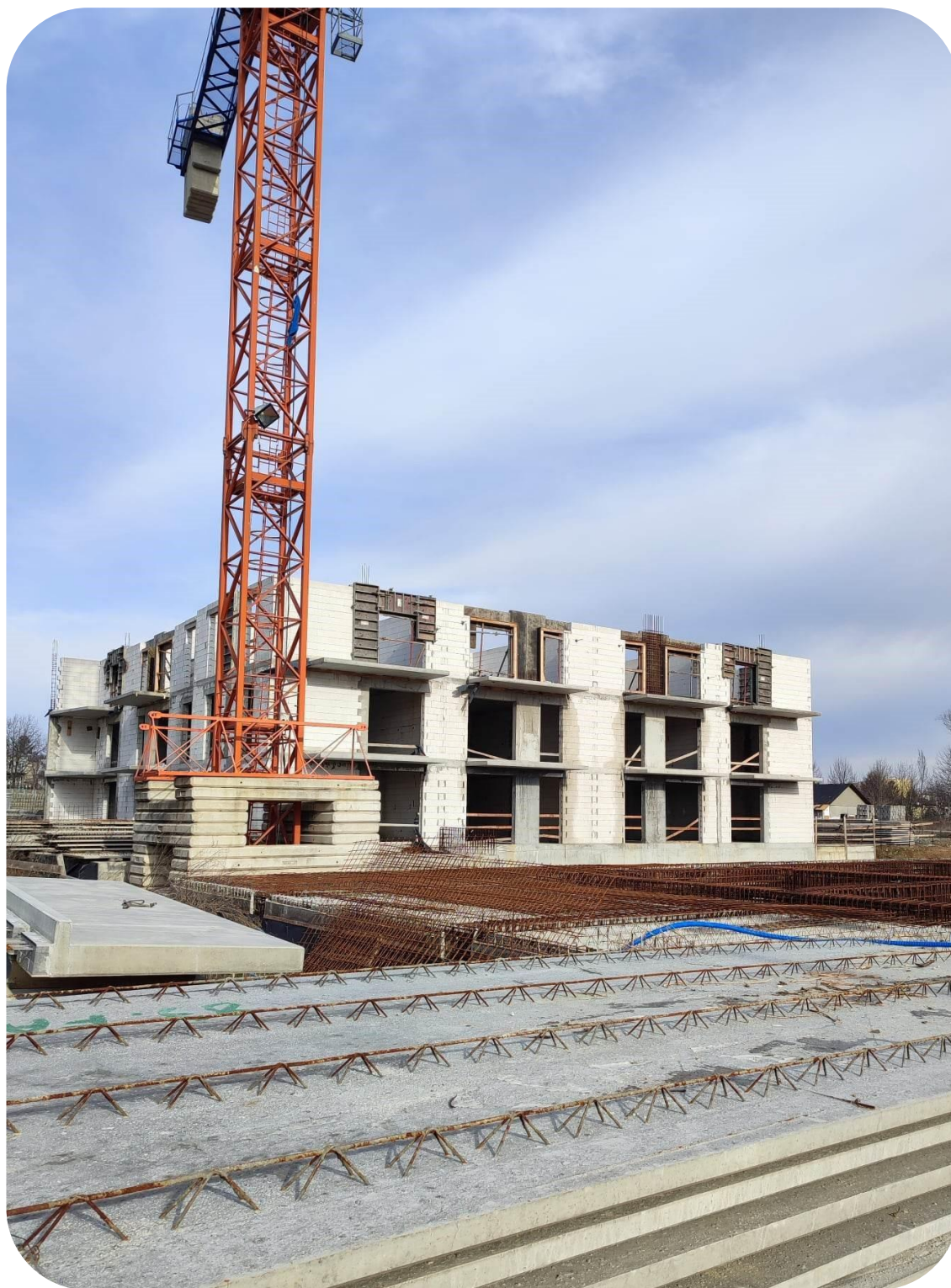
Dane przedstawiają liczbę zgłoszeń zatruc w poszczególnych miesiącach w latach 2022 i 2023. Z wykresu jednoznacznie wynika, iż poza styczniem oraz majem 2023 r. liczba zatruc jest wyższa w roku 2022 r.

Wykres 43. Zatrucia środkami zastępczymi w Polsce wg województw w 2023 roku (dane z SMIOD).

W porównaniu z innymi województwami, województwa dolnośląskie znajduje się na 12 miejscu (21 zgłoszonych zatruc) w Polsce (8 miejsce w analogicznym okresie ubiegłego roku) pod względem zgłoszonych przez podmioty lecznicze przypadków podejrzeń zatruc.

ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

18. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Na terenie województwa dolnośląskiego zapobiegawczy nadzór sanitarny sprawuje 26 Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych i Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu. W ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wykonywano ustawowe zadania z zakresu zdrowia publicznego na etapie planowania, projektowania, realizacji i dopuszczania do użytkowania obiektów budowlanych, zgodnie z zakresem działania określonym w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Zadania wykonywano współdziałając w postępowaniu administracyjnym prowadzonym w sprawach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w sprawach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, czy współdziałając w postępowaniu innym, prowadzonym przez organ administracji architektoniczno - budowlanej. Realizowano zadania wynikające z przepisów ustawy Prawo budowlane, Prawo ochrony środowiska, Prawo atomowe, ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ustawy o rewitalizacji, o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących, o działalności leczniczej, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, o żegludze śródlądowej, a także wynikające z rozporządzeń wykonawczych do tych ustaw. Stanowiska zajmowano na podstawie dokonanej oceny warunków sanitarnych i zdrowotnych w miejscach przebywania ludzi. Poprzez takie działanie sprawowano nadzór zapobiegawczy nad stanem sanitarnym terenu objętego kontrolą. Celem nadzoru była ochrona zdrowia ludzi przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobieganie powstawaniu chorób.

W 2023 roku, w ramach działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie dolnośląskim, w dziedzinie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, zajęto m.in.:

- 208 stanowisk w sprawach projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w tym 5 stanowisk negatywnych,
- 1 023 stanowiska w sprawach projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym 9 stanowisk negatywnych,
- 224 stanowiska w sprawach projektów decyzji o warunkach zabudowy, w tym 3 stanowiska negatywne,
- 31 stanowisk w sprawach projektów decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego,

- 18 stanowisk w sprawach projektów polityk, strategii, planów czy programów,
- 12 stanowisk w sprawach projektów gminnych programów rewitalizacji,
- 678 stanowisk w sprawach dotyczących potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym 154 stwierdzających taką potrzebę,
- 120 stanowisk w sprawach środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia, w tym 5 stanowisk negatywnych,
- 231 stanowisk w sprawach dokumentacji projektowej, w tym 6 stanowisk negatywnych,
- 1 809 stanowisk w sprawach dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych, w tym 25 stanowisk negatywnych,
- 242 stanowiska w sprawach odstępstw od przepisów techniczno-budowlanych oraz przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym 9 nie wyrażających zgody na odstępstwo,
- 132 stanowiska w sprawach projektów pracowni z aparatem rentgenowskim,
- 6 stanowisk w sprawach projektów planów remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi,
- 4 stanowiska w sprawach warunków przeprowadzania działań naprawczych w środowisku,
- 699 stanowisk w sprawach niewymienionych powyżej m.in. dotyczących zastosowania materiałów do dystrybucji wody, w sprawach inwestorów starających się o dofinansowanie ze środków unijnych, zastosowania recyrkulacji powietrza w obiektach ochrony zdrowia, usytuowania wyrzutni powietrza na poziomie terenu, lokalizacji zbiorników bezodpływowych, lokalizacji miejsc do czasowego gromadzenia odpadów stałych, dopuszczenia do eksploatacji statków, lokalizacji inwestycji mieszkaniowej itp.

Wykonując zadania w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 1 562 kontrole obiektów budowlanych.

19. STAN SANITARNY ZAKŁADÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA

W 2023 roku pracownicy pionu Higieny Dzieci i Młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego obejmowali nadzorem 3299 stałych placówek oświatowo-wychowawczych, w tym: 529 żłobków/klubów dziecięcych, 992 przedszkola/inne formy wychowania przedszkolnego w tym 12 specjalnych, 596 szkół podstawowych, 107 liceów ogólnokształcących, 48 szkół policealnych, 331 zespołów szkół, 46 placówek kształcenia ustawicznego, 41 uczelni wyższych rozmieszczonych w 246 obiektach, 236 placówek z pobytem całodobowym, 122 placówki wychowania pozaszkolnego oraz 26 placówek rekreacyjnych.

W 2023 r. skontrolowano 1 918 placówek przeprowadzając ogółem 2782 kontrole sanitarne. Prowadzony był również nadzór nad warunkami wypoczynku dzieci i młodzieży. Skontrolowano ogółem 769 turnusów wypoczynku letniego i zimowego.

W trakcie przeprowadzanych kontroli w placówkach oświatowych oceniany był ich stan sanitarny pod względem posiadanej infrastruktury, bieżącej czystości i porządku, warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów, dostępności do profilaktycznej opieki medycznej, realizacji wymogów w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin oraz organizacji dożywiania. Dokonano również oceny procesu nauczania.

W przedszkolach i żłobkach sprawdzano stan techniczny zabawek oraz posiadanie znaku bezpiecznej jakości na zabawkach używanych przez dzieci (znak CE), stan techniczny urządzeń na placu zabaw, posiadania certyfikatów na zamontowany sprzęt, czystości piasku oraz zabezpieczenie piaskownic przed zanieczyszczeniem przez zwierzęta i ptaki.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w 2023 roku wydano ogółem 397 decyzji administracyjnych w tym zmieniających termin wykonania obowiązków – 160. Wyegzekwowano ogółem 113 decyzji, w tym 54 z lat ubiegłych. Ponadto nałożono 15 mandatów karnych na kwotę 2 400 złotych.

Pracownicy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej we Wrocławiu prowadzili nadzór nad Powiatowymi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi województwa dolnośląskiego nad działalnością z zakresu: promocji zdrowia, nadzoru nad zakładami nauczania, wychowania i wypoczynku, funkcjonowaniu strony internetowej PSSE, Biuletynu Informacji Publicznej oraz mediów społecznościowych. Przeprowadzono w tym zakresie 6 kontroli w PSSE województwa dolnośląskiego. Rozpatrzone 3 odwołania od decyzji wydanych przez PPIS województwa dolnośląskiego.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzone kontrole sanitarne uwzględniały zagadnienia w zakresie oceny:

- stanu sanitarno-technicznego budynków i pomieszczeń,

- stanu technicznego podstawowych urządzeń sanitarnych,
- warunków sanitarnych do utrzymania higieny osobistej uczniów,
- bezpiecznego użytkowania bloków sportowych,
- warunków stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin,
- w szkolnych pracowniach chemicznych,
- dostosowania mebli szkolnych/przedszkolnych do zasad ergonomii,
- higieny pracy umysłowej uczniów - oceny tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych,
- oceny warunków sanitarnych w gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej,
- warunków zdrowotnych w pracowniach komputerowych,
- warunków do praktycznej nauki zawodu,
- dożywiania uczniów,
- warunków wypoczynku i rekreacji,
- przestrzegania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

19.1. SZKOŁY

Z 1 111 objętych ewidencją szkół skontrolowano 764. Najczęściej powtarzające się nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli dotyczyły między innymi:

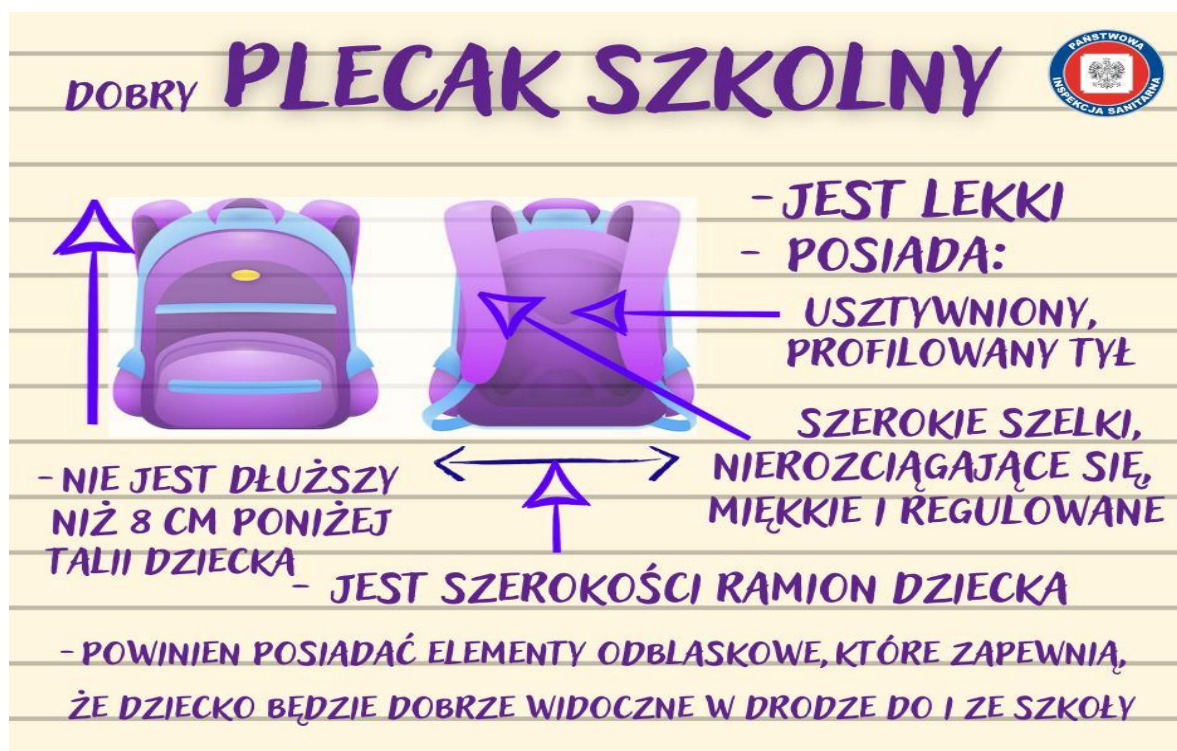
- stanu sanitarno-technicznego sal lekcyjnych i innych sal dla dzieci i młodzieży (pracowni: komputerowych, chemicznych, zawodowych),
- stanu sanitarno-higienicznego toalet, w tym sprawności technicznej armatury oraz wyposażenia w środki higieniczne,
- niezachowania standardów dostępności do urządzeń sanitarnych,
- ciągów komunikacyjnych w budynkach (nawierzchni, schodów, zabezpieczenia kaloryferów itp.) i szatni,
- stanu sanitarno-technicznego dróg, dojazdów i ogrodzeń,
- placów zabaw, rekreacyjnych, boisk szkolnych i bloków sportowych,
- warunków do prowadzenia zajęć wf,
- złego stanu drzwi wejściowych do budynku szkoły,
- nieprawidłowego natężenia oświetlenia sztucznego pomieszczeń,
- zabezpieczenia okien przed nadmiernym nasłonecznieniem.

W 764 skontrolowanych szkołach sprawdzano również warunki do utrzymania higieny osobistej oceniając dostępność do mydła w dozownikach, suszarek do rąk lub ręczników jednorazowych, papieru toaletowego. Wszystkie skontrolowane szkoły zapewniały uczniom podstawowe środki higieny osobistej. W województwie dolnośląskim nie ma ustępów zewnętrznych. W 68 szkołach odnotowano ponadnormatywną liczbę uczniów w stosunku do posiadanych urządzeń sanitarnych (umywalk i oczek ustępowych). W 28 szkołach odnotowano niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń. Za stwierdzone nieprawidłowości wszczynano postępowania administracyjne zakończone wystawieniem decyzji. Wydano 25 decyzji administracyjnych oraz 6 zaleceń pokontrolnych. Nałożono 11 mandatów karnych na łączną kwotę 1 900 zł.

Dyrektorzy placówek często występowali do organu PIS z wnioskami o prolongatę terminu wykonania obowiązków, nałożonych decyzjami administracyjnymi uzasadniając niewykonanie nakazów w określonych terminach trudnościami finansowymi. Tylko uzasadnione wnioski były rozpatrywane przez PIS pozytywnie. Ponadto podczas przeprowadzanych kontroli nie stwierdzano przypadków łamania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

W trosce o stan zdrowia uczniów (codzienne noszenie ciężkich plecaków i tornistrów może prowadzić m.in. do trwałego skrzywienia kręgosłupa) podczas kontroli przeprowadza się również, ocenę stopnia realizacji § 4a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, które zobowiązuje szkoły do zapewnienia uczniom możliwości pozostawienia w placówce części podręczników i przyborów szkolnych. Na 1 268 skontrolowanych szkół 932 szkoły udostępnia do tego celu - szafki osobiste, szafy w salach lekcyjnych, regały i półki. Kontrole wykazały, że w 43 szkołach nie zapewniono uczniom miejsca na pozostawianie części podręczników i przyborów szkolnych, co skutkowało wydaniem decyzji. Należy jednak podkreślić, że nie rozwiązuje to problemu przeciążonych tornistrów i plecaków uczniów. Klasy I-III mają w swoich klasach wydzielone szafki i szuflady indywidualne na przechowywanie książek, podręczników i artykułów papierniczych.

Klasy IV-VIII i szkoły ponadpodstawowe mają do dyspozycji szafki szatniowe, które szkoły regularnie zakupują, niektóre szkoły zapewniają w boksach szatniowych wydzielone regały na przechowywanie przyborów szkolnych.

W zakresie dostępności do gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej na 741 skontrolowanych placówek, odnotowano brak gabinetów w 89 szkołach. Szkoły nie posiadające gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej zapewniają uczniom opiekę pielęgniarską w wymaganym zakresie w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówek, w gabinecie innej szkoły lub poza szkołą w podmiotach leczniczych, przez lekarzy rodzinnych na podstawie deklaracji wyboru lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Skontrolowane gabinety spełniały wymagania higieniczno-sanitarne tj.: pomieszczenia wyposażone były w punkty poboru bieżącej, ciepłej i zimnej wody, przy umywalkach ściany wyłożone były materiałami gładkimi, nienasiąkliwymi, odpornymi na działanie środków myjąco-dezynfekcyjnych, podłogi wykonane z materiałów trwałych, zmywalnych. Stan sanitarno-techniczny gabinetów nie budził zastrzeżeń.

W zakresie dostępności do gabinetów świadczących opiekę stomatologiczną w ramach porozumienia z podmiotem wykonywującym działalność leczniczą udzielającym świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia stomatologicznego dla dzieci, podczas kontroli stwierdzano, że na ogół skontrolowane szkoły nie posiadały gabinetów stomatologicznych. Tylko 28 szkół, na 764 skontrolowanych, posiadało gabinety stomatologiczne. Najczęściej szkoły organizują opiekę stomatologiczną dla dzieci w oparciu o gabinety poza terenem szkoły.

19.2. ŻŁOBKI/KLUBY DZIECIĘCE, PRZEDSZKOLA I INNE FORMY WYCHOWANIA PRZEDZKOLNEGO

W 2023 roku skontrolowano 221 żłobków / klubów dziecięcych oraz 816 przedszkoli. Podczas przeprowadzonych kontroli w 1 żłobku publicznym oraz w 3 przedszkolach publicznych wykazano zły stan techniczny budynków oraz w 2 przedszkolach zły stan higieniczno-sanitarny.

Stan sanitarny w żłobkach i w przedszkolach na ogół nie budził większych zastrzeżeń. Stwierdzono pojedyncze uchybienia i zaniedbania higieniczne.

Przedmiotem oceny w przedszkolach były również place zabaw i tereny rekreacyjne. Sprawdzano stan sanitarno-techniczny urządzeń zabawowych, zabezpieczenia placów zabaw. Sprawdzano czy urządzenia rekreacyjne posiadają obowiązujące certyfikaty, czy konstrukcje zabawowe są mocne, stabilne, osłonięte siatką zabezpieczającą, zjeżdżalnie gładkie, zabawki oznaczenia CE, czy konstrukcje przechodzą okresowe przeglądy techniczne. W okresie wiosennym przeprowadzono kontrole placów zabaw pod kątem zabezpieczenia piaskownic przed dostępem zwierząt, czystości piasku (wymagano udokumentowania wymiany piasku).

Ponadto w przedszkolach oceniano wyposażenie pomieszczeń przedszkolnych m.in. czy zabawki spełniają wymagania bezpieczeństwa, czy nabywane do pomieszczeń meble i sprzęt posiada certyfikaty i atesty. Niestety zdarza się, że dyrektorzy placówek nie zawsze pozyskują certyfikaty lub atesty nabytych wyrobów. Dopiero w wyniku działań pokontrolnych PIS, zarządzający placówką pozyskują brakujące certyfikaty, atesty, tabliczki znamionowe oraz etykiety.

19.3. OCENA WARUNKÓW POBYTU DZIECI I MŁODZIEŻY W PLACÓWKACH NAUCZANIA I WYCHOWANIA

19.3.1. Pomiary natężenia oświetlenia sztucznego.

Podczas bieżących kontroli sprawdzano wyniki pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego pomieszczeń w placówkach. Większość skontrolowanych szkół posiadała prawidłowe wyniki pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego. Placówki oświatowo-wychowawcze zapewniają uczniom właściwe oświetlenie stanowisk pracy, sukcesywnie wymieniane jest oświetlenie starego typu na nowe, placówki wykonują badania natężenia oświetlenia sztucznego w pomieszczeniach szkół. W przypadkach w których stwierdzono brak lub nieprawidłowe wyniki pomiarów oświetlenia, wszczynano postępowania administracyjne i wydawano decyzje nakazując dyrektorom szkół wykonanie obowiązku dotyczącego zapewnienia właściwego natężenia oświetlenia w określonych terminach. Ocenie podlegało również oświetlenie naturalne w pomieszczeniach. W większości placówek oświetlenie naturalne było dostateczne.

19.3.2. Higiena procesu nauczania - Ocena tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych.

W ramach nadzoru bieżącego oceniany był tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych pod kątem zachowania zasad higieny, zapewnienie zgodnych z zasadami higieny

rozkładów zajęć lekcyjnych ma znaczący wpływ na zdolność przyswajania wiedzy, a tym samym efektywność nauki. Dokonując oceny tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych zwracano uwagę na potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, rozpoczynanie zajęć o stałej porze. W 2023 roku oceniono rozkłady zajęć szkolnych w 586 szkołach w 5 441 oddziałach. Nieprawidłowe rozkłady zajęć lekcyjnych wykazano w 14 szkołach podstawowych w 41 oddziałach. Stwierdzone nieprawidłowości w pojedynczych oddziałach klasowych były omawiane na bieżąco z dyrektorami szkół. Dyrektorzy szkół mając świadomość zapewnienia higienicznych warunków pracy ucznia w szkole po kontrolach wprowadzali działania korygujące w tygodniowych rozkładach zajęć lekcyjnych w celu wyeliminowania stwierdzanych nieprawidłowości.

Odnośnie zapewnienia uczniom odpoczynku w czasie trwania przerw międzylekcyjnych kontrole wykazały, iż w 483 szkołach zapewniono wszystkie przerwy 10 minutowe i przynajmniej 1 przerwę dłuższą. 180 szkół zapewniło przerwy krótsze niż 10 minut, ale co najmniej 1 przerwę 15-20 minut. Wykazano 3 szkoły, które zapewniły tylko przerwy krótsze niż 10 minut. 594 szkoły umożliwiają uczniom spędzanie przerw na świeżym powietrzu.

19.3.3. Ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.

W ramach sprawowanego nadzoru dokonywano oceny dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów. Wśród przyczyn niewłaściwego dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów wskazywano: przemieszczanie się uczniów z sal dydaktycznych (brak własnych klas, przeznaczonych tylko dla jednego oddziału), brak zróżnicowania mebli szkolnych (np. tylko jedna wielkość mebli w salach lekcyjnych), nieodpowiednie zestawienie stołów i krzesel, brak odpowiednich nawyków i samokontroli uczniów, nieprzestrzeganie prawidłowego doboru mebli w klasie przez nauczycieli, wyposażenie szkół w stare meble bez certyfikatów. Ocenie poddano 29 902 stanowiska. Nieprawidłowości wykazano w 1 placówce w 7 oddziałach

W zakresie oceny stanu sanitarnego obiektów oświatowych dokonywano również analizy posiadania przez placówki wyposażenia meblowego (zakupionego po 1997 r.) z certyfikatami. Często utrudnieniem w zapewnieniu uczniom ergonomicznych mebli był system gabinetowy oraz pracownie komputerowe, z których korzystają uczniowie w różnym wieku. Zaobserwowano poprawę w zakresie wyposażenia placówek w nowe meble; nadal w części placówek był sprzęt wieloletni, w dobrym stanie, na bieżąco naprawiany; są też przypadki wyposażenia meblowego „robionego” na zamówienie. Wszystkie szkoły, w których meble zakupione były po 1997 roku posiadały wymagane certyfikaty.

19.3.4. Infrastruktura do zajęć z wychowania fizycznego.

Podczas przeprowadzanych kontroli sanitarno-higienicznych w placówkach sprawdzano warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. W 775 skontrolowanych w tym obszarze szkołach, 64 placówki nie posiadały infrastruktury do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego. W 10 szkołach podstawowych i 2 zespołach szkół lekcje z wychowania fizycznego prowadzi się na korytarzach placówek. 309 szkół dysponuje szkolnymi zespołami sportowymi wraz z boiskiem.

19.3.5. Dożywianie uczniów w szkołach.

W trakcie kontroli stanu sanitarnego placówek dzieci i młodzieży uzyskano dane dotyczące żywienia w szkołach, tj.:

- ponad 44 tys. uczniów korzystało z dożywiania w szkołach, zarówno z pełnych dwudaniowych jak i jednodaniowych,
- ponad 4 tys. uczniów korzysta z posiłków dofinansowanych. W 75 placówkach funkcjonują sklepiki szkolne.

Mając na uwadze prawidłowe odżywianie dzieci i młodzieży zwracano uwagę na asortyment sprzedawany w sklepikach szkolnych. Kontrole wykazały, że w 6 placówkach asortyment ten nie spełnia wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia.

Część szkół podstawowych uczestniczy w programach „Mleko w szkole” i „Owoce w szkole”, które mają na celu kształtowanie nawyków żywieniowych uczniów i zwiększenie spożycia owoców, warzyw, mleka i jego przetworów. Dodatkowo w ramach „Programu dla Szkół” dystrybuowano wyroby mleczarskie.

19.4. NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI W SZKOŁACH

W 2023 r. prowadzono nadzór nad substancjami i preparatami chemicznymi w szkołach. W szkołach posiadających na stanie niebezpieczne substancje chemiczne i ich mieszaniny, podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na zagadnienia dotyczące właściwego oznakowania, zabezpieczania, przechowywania substancji i mieszanin niebezpiecznych, posiadania wymaganych kart charakterystyki substancji i preparatów niebezpiecznych. W tym zakresie skontrolowano 596 szkół. W szkołach, w których stwierdzono nieprawidłowości wszczynano postępowania administracyjne - wydawano decyzje administracyjne bądź zalecenia doraźne.

Od kilku lat obserwuje się, że szkoły rezygnują ze stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i mieszanin z uwagi na brak właściwych i bezpiecznych

warunków. W większości szkół, które posiadają substancje i mieszaniny niebezpieczne zajęcia przygotowywane i prowadzone są przez nauczycieli chemii tylko w formie pokazowej bez bezpośredniego udziału uczniów. Ponadto szkoły korzystają z dostępnych na rynku programów multimedialnych.

W czasie kontroli informowano przedstawicieli szkół o konieczności przekazywania przeterminowanych niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin do utylizacji.

19.5. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE - DOMY DZIECKA

Przedmiotem kontroli objęto warunki sanitarno-higieniczne dotyczące pomieszczeń mieszkalnych, wypoczynkowych i pokoi do nauki, oświetlenia, jak również warunków prania, suszenia i przechowywania pościeli, bielizny pościelowej i odzieży dla dzieci. Ponadto oceniano warunki przechowywania żywności w aneksach kuchennych oraz dostępność produktów żywnościowych i napojów dla wychowanków. W 2023 r. skontrolowano 64 placówki opiekuńczo-wychowawcze. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

19.6. INTERNATY I BURSRY, ZAKŁADY Z POBYTEM CAŁODOBOWYM ORAZ Z POBYTEM DZIENNYM I CAŁODOBOWYM

Zakresem kontroli objęto stan sanitarno-techniczny pomieszczeń mieszkalnych, magazynowych, węzłów sanitarnych, kuchni, pokoi do nauki oraz wszystkich innych pomieszczeń, z których korzystali mieszkańcy (świetlice, siłownie, pralnie, suszarnie itp.). Przedmiotem kontroli były również: stan i ilość pościeli i bielizny pościelowej oraz sposób jej przechowywania jak również stan oświetlenia sztucznego, w szczególności w pokojach mieszkalnych i do nauki. W 2023 r. skontrolowano 153 placówki z pobytem całodobowym. Stan sanitarny tych placówek nie budził większych zastrzeżeń, tylko w jednym młodzieżowym ośrodku wychowawczym i młodzieżowym ośrodku socjoterapii stwierdzono niewłaściwy stan pomieszczeń higieniczno-sanitarnych. W pozostałych skontrolowanych placówkach nie stwierdzono nieprawidłowości.

19.7. SZKOŁY WYŻSZE

W 2023 roku pracownicy pionu Higieny Dzieci i Młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego obejmowali nadzorem 41 uczelni wyższych,

w tym 17 uczelni publicznych i 24 uczelni niepublicznych. W 2022 r. skontrolowano 10 uczelni publicznych i 4 uczelnie niepubliczne. Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości. W skontrolowanych obiektach wykazano poprawę warunków nauki.

19.8. WYPOCZYNEK DZIECI I MŁODZIEŻY

19.8.1. Wypoczynek zimowy

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej Dolnego Śląska podczas wypoczynku zimowego 2023 r. przeprowadzili łącznie 290 kontroli sanitarnych w formach wyjazdowych i w miejscu zamieszkania. Ponadto, przeprowadzono 2 kontrole interwencyjne wypoczynku w formie wyjazdowej. Skontrolowano ogółem 285 turnusów wypoczynku, podczas których łącznie wypoczywało 9 554 uczestników. Podczas przeprowadzanych kontroli oceniane były m.in.: warunki zakwaterowania, w szczególności zachowanie limitu miejsc, mikroklimat pomieszczeń, zapewnienie dostatecznej ilości urządzeń sanitarnych, w tym dostęp do bieżącej ciepłej wody i środków utrzymania higieny osobistej, stan techniczny mebli i sprzętów, bieżącą czystość miejsc wypoczynku, posiadanie przez personel aktualnej dokumentacji zdrowotnej, sposób zapewnienia opieki medycznej. Podczas wypoczynku odnotowano ogółem 14 przypadków zachorowań oraz 6 wystąpień urazów i wypadków.

Program wypoczynku zimowego obejmował różnego rodzaju projekty edukacyjne, tj. warsztaty plastyczne, warsztaty teatralno-muzyczne oraz filmowe.

W większości na wypoczynkach zapewnione zostały prawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej. W pomieszczeniach sanitarno-higienicznych zapewniono dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody, mydła, ręczników papierowych jednorazowego użytku. Kabiny WC doposażono w papier toaletowy. Urządzenia sanitarne były sprawne technicznie. Standardy dostępności do urządzeń sanitarnych zostały zachowane.

Kontrole wypoczynku zimowego w 2023 r. wykazały, że funkcjonujące placówki wypoczynku zimowego zostały prawidłowo do niego przygotowane. Warunki higieniczno-sanitarne pomieszczeń mieszkalnych, sanitariatów w kontrolowanych obiektach, na ogół nie budziły większych zastrzeżeń. Wypoczynek w miejscu zamieszkania w większości jest organizowany na bazie obiektów stałych, będących pod nadzorem Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych.

Podczas wypoczynku, organizatorzy oferowali dzieciom różnego rodzaju zajęcia świetlicowe, plastyczne, zajęcia kulinarne, ogólnorozwojowe zajęcia sportowe, gry i zabawy, spacer po okolicy, jednodniowe wycieczki turystyczne, zajęcia przyrodnicze.

Opieka medyczna zapewniana była na miejscu wypoczynku – opiekunowie grup wypoczynku posiadali aktualne uprawnienia do udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej, w razie szczególnej pomocy lekarskiej zapewniano opiekę w miejscowej przychodni lub pobliskim szpitalu. Ponadto, zapewniano przenośne apteczki pierwszej pomocy przedlekarskiej, wyposażone w podstawowe środki opatrunkowe w terminie ważności oraz instrukcję udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej.

Na kontrolowanych wypoczynkach prowadzono także działalność oświatowo-zdrowotną. Pozostawiano materiały oświatowo-zdrowotne dot.: szczepień, zagrożeń występujących podczas wypoczynku zimowego, zdrowego trybu życia, aktywności fizycznej, bezpiecznej żywności, utrzymania żywności w odpowiedniej temperaturze, salmonelli, profilaktyki zatruc pokarmowych, wszawicy, skutków zdrowotnych związanych z zażywaniem nowych substancji psychoaktywnych, skutków zdrowotnych związanych z paleniem tytoniu i e-papierosów oraz biernym paleniem, profilaktyki HIV/AIDS, zachorowań na WZW typu A, B, C, zasad higieny (częste mycie rąk), zapobiegania chorobom szerzącym się drogą kropelkową, grypy.

Podsumowując, wyniki przeprowadzonych kontroli pozwalają stwierdzić, iż placówki, w których wypoczywały dzieci w większości przygotowane zostały właściwie, zapewniały higieniczne warunki wypoczynku, wyżywienia i rekreacji.

19.8.2. Wypoczynek letni

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej Dolnego Śląska przeprowadzili łącznie 549 kontroli sanitarnych w formach wyjazdowych i w miejscu zamieszkania. Skontrolowano ogółem 486 turnusów wypoczynku, w których łącznie wypoczywało 16 726 uczestników. Podczas kontroli sprawdzano stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń mieszkalnych, edukacyjnych, świetlic, sal gimnastycznych oraz sanitariatów.

Wypoczynek organizowany w miejscu zamieszkania odbywał się głównie w obiektach stałych, będących pod stałym nadzorem Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych województwa dolnośląskiego.

Kontrole wykazały, że do dnia 31 sierpnia 2023 r. funkcjonujące placówki wypoczynku letniego zostały prawidłowo do niego przygotowane. Warunki higieniczno-sanitarne pomieszczeń mieszkalnych, sanitariatów w kontrolowanych obiektach, na ogół nie budziły większych zastrzeżeń.

Na kontrolowanych wypoczynkach prowadzono także działalność oświatowo-zdrowotną. Pozostawiano materiały oświatowo-zdrowotne, dot.: zagrożeń występujących podczas wypoczynku letniego, zdrowego trybu życia, aktywności fizycznej, bezpiecznej żywności, utrzymania żywności w odpowiedniej temperaturze, salmonelli, profilaktyki zatruc pokarmowych, wszawicy, skutków zdrowotnych związanych z zażywaniem nowych substancji psychoaktywnych, profilaktyki raka piersi i raka szyjki macicy, raka skóry, skutków zdrowotnych związanych z paleniem tytoniu i e-papierosów oraz biernym paleniem, profilaktyki HIV/AIDS, zachorowań na WZW typu A, B, C, zasad higieny (częste mycie rąk), zapobiegania chorobom szerzącym się drogą kropelkową, grypy.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego na kontrolowanych turnusach wypoczynku dzieci i młodzieży promowali również serwis kąpieliskowy prowadzony przez GIS, w którym znajdowały się bieżące informacje na temat jakości wody w kąpieliskach w Polsce.

Podsumowując, wyniki przeprowadzonych kontroli pozwalają stwierdzić, iż placówki, w których do dnia 31 sierpnia 2023 r. wypoczywały dzieci przygotowane zostały właściwie, zapewniały środki ochrony indywidualnej dla dzieci, a także zapewniały higieniczne warunki wypoczynku, wyżywienia i rekreacji.

WYCHOWANIE ZDROWOTNE I PROMOCJA ZDROWIA

20. WYCHOWANIE ZDROWOTNE I PROMOCJA ZDROWIA

Działania oświatowo-zdrowotne realizowano na terenie województwa dolnośląskiego w oparciu o współczesne koncepcje promocji zdrowia, wytyczne Głównego Inspektoratu Sanitarnego, cele operacyjne Narodowego Programu Zdrowia, oraz własną analizę sytuacji epidemiologicznej naszego regionu i oceny zagrożeń zdrowotnych mieszkańców województwa dolnośląskiego. Zadania profilaktyczne realizowano we współpracy z jednostkami samorządowymi, placówkami nauczania i wychowania, organizacjami pozarządowymi i podmiotami wykonującymi działalność leczniczą. Lokalna społeczność na bieżąco była informowana o działaniach prozdrowotnych na stronach internetowych oraz portalach społecznościowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego. Celem poprawy stanu zdrowotnego, zwiększenia jakości życia oraz kreowania zdrowego stylu życia społeczności naszego regionu realizowano poprzez wiele programów.

20.1. DZIAŁANIA PROGRAMOWE I NIEPROGRAMOWE O ZASIĘGU WOJEWÓDZKIM

20.1.1. Program „Trzymaj formę”.

W 2023 r. zakończyła się XVI edycja Ogólnopolskiego Programu Edukacyjnego „Trzymaj Formę!” skierowanego do uczniów szkół podstawowych (klasy V – VIII) oraz ich nauczycieli i rodziców. Celem programu była edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Realizacja programu oparta jest na metodzie projektu, dzięki której uczniowie wspólnie z nauczycielami, rodzicami i środowiskiem lokalnym opracowują własne metody propagowania zasad zdrowego stylu życia, zarówno w szkole, jak i w swojej rodzinie i wychodząc do społeczeństwa. Program „Trzymaj formę” współorganizowany jest przez Główny Inspektorat Sanitarny, Wojewódzkie Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne oraz Polską Federację Producentów Żywności, w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. W ramach projektu prowadzono edukacje w celu

trzymaj formę!

Ogólnopolski
Program Edukacyjny
promujący zdrowy styl
życia wśród młodzieży

kształtowania prozdrowotnych nawyków, dystrybucję materiałów oświatowo-edukacyjnych, narady dla szkolnych koordynatorów programu podczas, których udzielono im instruktażu dot. realizacji programu, punkty informacyjne, pogadanki dla dzieci i młodzieży nt. zdrowego odżywiania i konsekwencji medycznych mogących nieść za sobą złe nawyki żywieniowe. Poprzez udział w programie mieli możliwość zwiększenia wiedzy w zakresie prawidłowo zbilansowanej diety, roli aktywności fizycznej dla zdrowia człowieka oraz korzystania z informacji zamieszczonych na etykietach produktów spożywczych. W roku szkolnym 2022/2023 w programie wzięły udział 254 szkoły (poprzednio 70), 28 161 uczniów (poprzednio 8590) oraz 9 444 rodziców.

W roku szkolnym 2022/2023 w ramach działań wzmacniających Program odbyła się jedenasta edycja Konkursu wiedzy o zdrowym stylu życia "Trzymaj Formę!". Jest to konkurs ogólnopolski, na który składają się trzy kolejne etapy. Konkurs adresowany jest do uczniów klas VI, VII i VIII szkół podstawowych zainteresowanych zdobyciem i pogłębianiem wiedzy z zakresu zdrowego stylu życia w szczególności uwzględniającej tematykę zbilansowanej diety i aktywności fizycznej. W IX edycji Konkursu w województwie dolnośląskim wzięło udział 492 uczniów z 67 szkół, z czego dwójka zakwalifikowała się do etapu finałowego.

20.1.2. Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS.

W 2023 roku działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS na terenie województwa dolnośląskiego były realizowane w oparciu o cele i zadania Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV na lata 2022-2026. Podejmowane działania informacyjno-edukacyjne skierowane były do społeczności lokalnej. W ramach realizacji programu organizowano happeningi, konkursy, punkty informacyjno – konsultacyjne. Udzielano instruktaży, porad oraz popularyzowano tematykę HIV/AIDS i bezpłatne anonimowe testowanie w kierunku HIV na stronach internetowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego oraz w mediach społecznościowych co pozwoliło dotrzeć do użytkowników Internetu uczulając ich na ryzyko związane z aktywnością

LISTOPAD JEST DLA CIEBIE ZA SZARY, ZA BURY, ZA DŁUGI?

WEŹ UDZIAŁ
W EUROPEJSKIM
TYGODNIU TESTOWANIA
I ZRÓB TEST NA
HIV!

NIEWAŻNE!

Pamiętaj!
W razie wykrycia zakażenia istnieje skuteczne leczenie,
które uchroni przed AIDS i da szansę na długie życie.

UWAGA: w każdym województwie działa przynajmniej jeden punkt konsultacyjno-
diagnostyczny (PKD), w którym anonimowo, bezpłatnie i bez skierowania wykonasz
test na HIV. W większości PKD dostępne są również testy w kierunku **kilfy** oraz **HCV**.

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ NA **aids.gov.pl** **AIDS**

#EUROTESTWEEK #EUROPEJSKITYDZIENTESTOWANIA

seksualną. W ramach działań profilaktycznych na terenie województwa organizowano między innymi obchody Światowego Dnia HIV/AIDS, kampanię informacyjną pt. „Jedyny taki test”, „Tramwaj zwany pożądaniem” oraz kampanię medialną poświęconą Międzynarodowemu Dniu Zmarłych na AIDS. Prowadzono także wzmożone działania profilaktyczne wśród ludności ukraińskiej. Łącznie działaniami bezpośrednimi oraz medialnymi na terenie województwa objęto około 32 000 osób.

20.1.3. Program „Bieg po zdrowie”.

W roku szkolnym 2022/2023 przystąpiono do realizacji VII edycji programu profilaktyki palenia tytoniu pod tytułem: „Bieg po zdrowie”, opracowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny we współpracy z ekspertami. Program został objęty patronatem Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Rzecznika Praw Dziecka. Grupą docelową programu są uczniowie klas IV (grupa wiekowa 9-10 lat). Głównym celem programu jest opóźnienie jak i również przeciwdziałanie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, uświadomienie atrakcyjności życia wolnego od dymu tytoniowego, poszerzenie wiedzy oraz kompetencji uczniów na temat szkodliwości palenia tytoniu. Podczas zajęć przekazywano dzieciom wiedzę na temat zachowań prozdrowotnych oraz kształtowania odpowiednich umiejętności i postaw przyczyniających się do zdrowego stylu życia, który uważany jest za główny czynnik wpływający na zdrowie. Program został zrealizowany w szkołach podstawowych przez nauczycieli przy wsparciu i pomocy merytorycznej pracowników oświaty zdrowotnej, a jego realizacja była zgodna z organizacją zajęć zaproponowanych przez organizatorów i oparta na ćwiczeniach oraz dyskusjach uczestników aktywizujących edukację. W odniesieniu do poprzedniej VI edycji - Program zwiększył swój zasięg na terenie województwa. Do programu przystąpiły 182 szkoły (VI edycja 172), 6 486 uczniów (VI edycja 6 109) oraz 4 500 rodziców/opiekunów (VI edycja 4 300).

20.1.4. Program „ARS, czyli jak dbać o miłość” - profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnienia od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych.

W ramach programu zrealizowano w szkołach ponadgimnazjalnych kolejną edycję programu edukacyjnego „ARS, jak dbać o miłość?”, którego celem było dostarczenie uczestnikom programu wiedzy pomocnej w kształtowaniu zdrowego stylu życia, kształtowanie umiejętności, kompetencji i postaw pomocnych w unikaniu używania substancji psychoaktywnych. Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?” na

terenie województwa dolnośląskiego jest dobrze postrzegany, zarówno przez koordynatorów szkolnych jak i uczniów i w związku z tym jego realizacja jest kontynuowana w kolejnych latach. Na terenie województwa dolnośląskiego w realizacji dziesiątej edycji programu uczestniczyło 155 szkół (IX edycja 125). Działaniami programowymi objęto ogółem 15 101 uczniów (IX edycja 8 568) oraz 2 159 rodziców (IX edycja 2 163).

20.1.5. Program „Wybierz Życie - Pierwszy Krok”.

Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok” realizowany we współpracy z Fundacją

MSD dla Zdrowia Kobiet. Jest on skierowany do uczniów klas I szkół ponadpodstawowych, rodziców uczniów oraz kadry pedagogicznej. Głównym celem programu jest stworzenie świadomości zagrożenia rakiem szyjki macicy i innych chorób wywołanych zakażeniem wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) u młodych ludzi. Kształtowanie świadomości na temat zachowań zwiększających ryzyko raka szyjki macicy a także motywowanie kobiet do regularnego poddawania się badaniom profilaktycznym. Biorąc pod uwagę założenia i wynikające z nich cele podjęto w kolejnym roku szkolnym realizację w tym zakresie edukacji, aby skutecznie zmniejszyć wśród tej grupy występowanie raka szyjki macicy. Program

realizowali szkolni koordynatorzy przy współpracy i wsparciu merytorycznym koordynatorów powiatowych oraz pomocy pielęgniarek szkolnych. W roku szkolnym 2022/2023 program realizowany był w 120 szkołach (poprzednio 109), zasięgiem objęto 20529 uczniów (poprzednio 13 272) oraz 3676 rodziców/opiekunów (poprzednio 2722).

20.1.6. Interwencja nieprogramowa „Akcja Zimowa”.

W ramach realizacji interwencji nieprogramowej „Akcja zimowa” prowadzono działania informacyjno-edukacyjne ukierunkowane na profilaktykę grypy, rozważne stosowanie antybiotykoterapii – zgodnie z zaleceniami lekarskimi, promowanie zachowań korzystnych dla zdrowia, w tym przeciwdziałanie używaniu różnych substancji psychoaktywnych, promowanie bezpieczeństwa podczas wypoczynku

zimowego. Działania skierowane były do dzieci i młodzieży, rodziców dzieci uczęszczających do żłobków, przedszkoli i szkół różnego poziomu kształcenia, opiekunów i wychowawców; pacjentów korzystających z usług podmiotów leczniczych; klientów biur podróży, petentów urzędów miast i gmin oraz Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, społeczności lokalnej Dolnego Śląska. Do placówek oświatowo - wychowawczych oraz zorganizowanego wypoczynku zimowego rozprowadzono materiały edukacyjne (film, ulotki, scenariusze zajęć dla młodzieży, rodziców dotyczące szkodliwości środków psychoaktywnych, profilaktyki grypy). Informacje dotyczące profilaktyki grypy zamieszczono na stronach internetowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego oraz w mediach społecznościowych. Ogółem działaniami objęto 533 podmioty (placówki nauczania i wychowania, podmioty lecznicze, inne) o ogólnym zasięgu 85 538 osób.

20.1.7. Interwencja nieprogramowa „Akcja Letnia”.

Na terenie województwa dolnośląskiego wzorem lat ubiegłych w okresie od czerwca do września 2023 roku została przeprowadzona interwencja pt. „Akcja Letnia”. Celem głównym akcji było zwrócenie uwagi społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży na zagrożenia dla zdrowia występujące szczególnie w okresie wakacji letnich. W działaniach realizowanych przez PSSE województwa dolnośląskiego główną tematyką było propagowanie bezpiecznych oraz higienicznych zachowań oraz nauczenie odpowiedzialnego zachowania się w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia. Równie istotnym celem szczegółowym interwencji było promowanie zdrowego stylu życia podczas wakacji letnich. Na terenie województwa dolnośląskiego podczas trwania interwencji pracownicy PSSE wraz z partnerami przeprowadzili szereg działań o charakterze informacyjno – edukacyjnym. Do głównych tematów poruszanych podczas akcji zaliczały się zagrożenia związane z wypoczynkiem letnim (bezpieczeństwo kąpiele słonecznych, niebezpieczeństwa związane z możliwością ugryzienia przez kleszcze, komary, żmije). Realizatorzy akcji w porównaniu do poprzednich lat częściej stosowali formy bezpośredniego kontaktu z odbiorcami.

Ogółem w prasie lokalnej ukazało się 10 artykułów poświęconych wyżej wymienionym zagrożeniom. W lokalnej telewizji i rozgłośniach radiowych wyemitowano 2 programy dotyczące interwencji. Na portalach internetowych oraz w mediach społecznościowych WSSE, PSSE oraz lokalnych partnerów opublikowano 918 informacji na temat bezpieczeństwa wakacyjnego wypoczynku. Ogółem działaniami objęto około 48 000 osób.

20.1.8. Program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne”.

Ogólnopolski program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne” został opracowany przez GIS wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dedykowany jest dzieciom w wieku 5-6 lat, które uczęszczają do przedszkoli oraz ich rodziców i opiekunów. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Zajęcia w programie realizowane są poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli, lekcji pokazowej oraz webinarium dla rodziców. Uczestnicy ww. programu zdobytą wiedzę i umiejętności podczas zajęć edukacyjnych będą mogli stosować w codziennym życiu.

W roku szkolnym 2022/2023 na terenie województwa dolnośląskiego do realizacji programu przystąpiło 227 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych (poprzednio 229). Łącznie działaniami zostało objętych 9 901 dzieci (poprzednio 9 431) oraz 5 269 rodziców (poprzednio 4 241).

20.1.9. Profilaktyka zażywania nowych substancji psychoaktywnych tzw. „dopalaczy”.

W 2023 roku organy PIS prowadziły działania profilaktyczne, oświatowo-informacyjne, promocyjne oraz inne z tej dziedziny podejmowane w związku z prowadzonym nadzorem nad nowymi substancjami psychoaktywnymi (środkami zastępczymi) w województwie dolnośląskim. Działania kierowane były głównie do uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, rodziców, opiekunów i nauczycieli oraz za pośrednictwem mediów lokalnych do społeczności lokalnych. Inicjatywy profilaktyczne prowadzone były we wszystkich powiatach województwa dolnośląskiego. Wszystkie działania podejmowane w województwie są raportowane w comiesięcznych sprawozdaniach. Działania profilaktyczne objęły swoim zasięgiem 45 518 osób.

20.1.10. Kampania informacyjna „Wybieraj zdrową żywność”.

We współpracy z Głównym Inspektoratem Sanitarnym oraz Europejską Agencją Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) w 2023 roku realizowano kampanię informacyjną „Wybieraj zdrową żywność”. Głównymi tematami kampanii w 2023 roku były:

- zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat suplementów diety,

- zwiększenie świadomości na temat higieny żywności oraz chorób przenoszonych drogą pokarmową,
- edukacja na temat znakowania żywności oraz prawidłowego odczytywania etykiet produktów.

Adresatem Kampanii był ogół społeczeństwa województwa dolnośląskiego. Łącznie zrealizowano 191 działań edukacyjnych, które trafiły do liczby 14 090 odbiorców oraz 294 działania medialne, które trafiły do około 31 600 odbiorców.

20.1.11. Światowy Dzień Seniora.

W okresie pomiędzy wrześniem a listopadem 2023 roku na terenie województwa była realizowana interwencja nieprogramowa z okazji obchodów Światowego Dnia Seniora. Celem działań było podnoszenie poziomu wiedzy na temat stylu życia, umacniającego i poprawiającego stan zdrowia seniora oraz dążenie do wytworzenia klimatu międzypokoleniowej solidarności. Podkreślenie doświadczenia ludzi starszych i ich rola dla społeczeństwa. Integracja pokoleń przy wspólnej zabawie, wymiana osiągnięć i doświadczeń, nakłanianie seniorów do aktywności fizycznej, psychicznej i społecznej, a także tworzenie osobom starszym warunków do uczestnictwa w życiu społecznym. W 2023 roku na terenie województwa dolnośląskiego w ramach obchodów Światowego Dnia Seniora wszelkiego rodzaju działaniami informacyjno-edukacyjnymi objęto 5 242 osoby.

20.1.12. Światowy Dzień bez Papierosa oraz Światowy Dzień Rzucania Palenia.

W 2023 na terenie województwa dolnośląskiego kontynuowano działania inspirowane od lat przez Światową Organizację Zdrowia mające za cel profilaktykę palenia. Światowy Dzień bez Papierosa obchodzony był 31 maja 2022 pod hasłem „Uprawiaj żywność, nie tytoń” natomiast główne obchody Światowego Dnia Rzucania Palenia Tytoniu przypadły na 16 listopada 2023 roku. WSSE we Wrocławiu oraz PSSE województwa dolnośląskiego przygotowały szereg działań bezpośrednich jak i medialnych związanych z obchodami tych dni. W 2023 roku na terenie województwa dolnośląskiego w ramach obchodów Światowego Dnia bez Papierosa oraz Światowego Dnia Rzucania Palenia wszelkiego rodzaju działaniami informacyjno-edukacyjnymi objęto około 52 400 osób.

20.1.13. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach oraz Europejski Tydzień Szczepień.

Są to europejskie inicjatywy w zakresie zdrowia publicznego, których ideą jest podniesienie świadomości społeczeństwa na temat zagrożenia dla zdrowia publicznego jakim jest oporność na antybiotyki oraz racjonalnego ich stosowania oraz promocja szczepień ochronnych. W ramach obchodów tych dni na terenie województwa dolnośląskiego podjęto szereg działań, w szczególności o charakterze medialnym. Łącznie na terenie województwa podjęto 340 różnych działań, w szczególności o charakterze medialnym, które swoim zasięgiem objęły około 57 000 odbiorców.

20.1.14. Laurka dla mamy - „Badajcie się Drogie Mamy, bo my dzieci Was kochamy”.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna we Wrocławiu we współpracy z Dolnośląskim Oddziałem Wojewódzkim NFZ we Wrocławiu oraz Dolnośląskim Centrum Onkologii, Pulmonologii i Hematologii po raz XI zorganizowały wydarzenie pt. „Badajcie się Drogie Mamy, bo my dzieci Was kochamy”. Głównym celem wydarzenia jest profilaktyka raka szyjki macicy. Dzieci w wieku przedszkolnym otrzymują kolorowanki, dla których dołączone jest zaproszenie na badanie cytologiczne dla ich mam. W 2023 roku rozdano około 86 000 zaproszeń docierając do 900 placówek.

20.2. DZIAŁANIA O ZASIĘGU LOKALNYM

Działania o zasięgu lokalnym realizowane przez wybrane PSSE

20.2.1. Program „Czyste Powietrze Wokół Nas” (PSSE: Bolesławiec, Głogów, Góra, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Kłodzko, Lubin, Lwówek Śląski, Milicz,

Oleśnica, Oława, Strzelin, Świdnica, Trzebnica, Wałbrzych, Wrocław, Ząbkowice, Złotoryja).

Program ten stanowi pierwszy etap nabywania wiedzy na temat szkodliwości dymu tytoniowego. Przedsięwzięcie tego typu przyczynia się znacząco do szerzenia profilaktyki antynikotynowej wśród najmłodszych - dzieci poznają konsekwencje palenia tytoniu, wiedzą o skutkach biernej ekspozycji na dym tytoniowy. Celem programu jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przedszkolnych przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz nauka asertywności wśród dzieci – jak powinny się zachować, gdy ktoś przy nich pali lub gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach. Program adresowany jest do najmłodszych, czyli dzieci 5 i 6-letnich, uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. W ramach realizacji programu przeprowadzono zajęcia edukacyjne z dziećmi, a także spotkania z rodzicami, w czasie których przekazywano rodzicom i opiekunom wiedzę na temat zdrowotnych następstw palenia tytoniu ze szczególnym zwróceniem uwagi na skutki biernego palenia przez dzieci. Przekazano materiały edukacyjne, udzielano wsparcia metodycznego i merytorycznego. Program objął swoim zasięgiem 204 placówki (poprzednio 196) oraz 11 272 uczniów (poprzednio 12 341).

20.2.2. Program profilaktyki palenia tytoniu „Znajdź właściwe rozwiązanie” (PSSE: Wałbrzych, Zgorzelec).

Celem programu było zwiększenie wiedzy w zakresie szkodliwości dymu tytoniowego, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie własne i swoich bliskich oraz postaw asertywnych związanych z unikaniem czynnego i biernego palenia tytoniu. Adresatami programu byli uczniowie klas V-VIII szkół podstawowych. W ramach realizacji programu przesłano pisma intencyjne zapraszające do kontynuacji realizacji programu. Szkolni koordynatorzy podjęli działania tak jak w poprzednim roku w 8 placówkach oświatowych. Edukacją objęto 427 uczniów (poprzednio 405).

20.2.3. Program edukacji antytytoniowej „Nie pal przy mnie, proszę” (PSSE: Oleśnica, Wałbrzych).

Celem programu było zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie. Adresatami programu byli uczniowie klas I-III szkoły podstawowej oraz rodzice i opiekunowie uczniów. W ramach realizacji programu przesłano pisma intencyjne zapraszające do kontynuacji realizacji programu. Szkolni koordynatorzy podjęli działania tak jak

w poprzednim roku w 19 placówkach (poprzednio 19) oświatowych. Edukacją objęto 1 329 uczniów (poprzednio 1 223).

20.2.4. „Profilaktyka zatruc grzybami” (PSSE Góra).

Celem interwencji było zwrócenie uwagi na podstawowe zasady bezpiecznego grzybobrania. Adresatami działań informacyjno-edukacyjnych byli uczniowie szkoły ponadpodstawowej, młodzież z Hufców Pracy, seniorzy. W ramach realizacji interwencji przeprowadzono wykłady, quiz, ćwiczenia, zorganizowano punkt informacyjno-edukacyjny, wystawę, opublikowano informacje na mediach społecznościowych PSSE w Górze. Działania edukacyjno-informacyjne podjęto w 2 podmiotach, obejmując edukacją 443 osoby.

20.2.5. „Uwaga kleszcze” (PSSE Góra).

Celem interwencji była profilaktyka chorób odkleszczowych. Adresatami działań informacyjno-edukacyjnych były dzieci przedszkolne, uczniowie szkół podstawowych, uczniowie szkół ponadpodstawowych, uczestnicy wypoczynku letniego, seniorzy, społeczność lokalna. W ramach realizacji interwencji przeprowadzono narady ze współrealizatorami, przesłano pisma intencyjne, opublikowano informacje na stronie internetowej PSSE w Górze, dokonano dystrybucji materiałów oświatowo-zdrowotnych, przeprowadzono prelekcje, wykłady, ćwiczenia, zorganizowano punkt informacyjno-konsultacyjny. Interwencję podjęto w 16 podmiotach, obejmując edukacją 2 791 osób.

20.2.6. Profilaktyka Zakażeń Bakteryjnych (PSSE Legnica).

Celem podejmowanych działań jest poszerzenie wiedzy dotyczącej ryzyka wystąpienia zakażeń bakteryjnych i zachowania właściwej higieny ciała i otoczenia. Program jest kierowany do wszystkich typów placówek edukacyjnych zaczynając od przedszkoli skończywszy na szkołach ponadpodstawowych. Dla poszczególnych grup wiekowych przygotowano trzy scenariusze zajęć i trzy prezentacje multimedialne. Zajęcia edukacyjne połączone są z możliwością poznania pracy laboratorium lub wykonania ćwiczeń ślepego posiewu mikrobiologicznego na pożywce lub sprawdzenia czystości rąk pod lampą UV z ciemnią. W programie uczestniczyły 22 placówki – zasięg – 2 302 uczniów (prowadzono zajęcia edukacyjne).

20.2.7. Bezpieczni w Sieci (PSSE Legnica).

Celem podejmowanych działań jest zwiększenie bezpieczeństwa i świadomości dzieci korzystających z Internetu. Program jest kierowany do uczniów wszystkich typów szkół oraz rodziców. Na potrzeby zajęć opracowano dwie prezentacje multimedialne „Cyberprzemoc” i „Uzależnienia behawioralne - sieciorholizm”. W programie uczestniczyło 17 placówek edukacyjnych – zasięg – 2 189 uczniów (prowadzono zajęcia edukacyjne).

20.2.8. Promocja Zdrowia Psychicznego – Depresja (PSSE Legnica).

Celem podejmowanych działań jest zwiększenie świadomości na temat depresji, czym jest, i jakie są jej rodzaje, objawy oraz formy pomocy. Program jest kierowany do uczniów szkół podstawowych klas VII-VIII, szkół średnich oraz rodziców i grona pedagogicznego. Na potrzeby zajęć opracowano prezentację multimedialną „DEPRESJA” oraz materiały samopomocowe. W programie uczestniczyło 8 placówek – zasięg – 1 256 uczniów (prowadzono zajęcia edukacyjne).

20.2.9. Turniej Sportowo-Edukacyjny Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Miliczu 2023 (PSSE Milicz).

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Miliczu po raz pierwszy zorganizował Turniej Sportowo-Edukacyjny, którego założeniami było promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia oraz aktywności fizycznej, edukowanie młodzieży szkolnej w zakresie zdrowego odżywiania oraz propagowanie podejmowania wszelkich aktywności fizycznych. Turniej sportowo-edukacyjny PPIS w Miliczu polegał na rywalizacji sportowej (piłka nożna) oraz rywalizacji w quizie wiedzy dotyczącym zagadnień zdrowia publicznego i sportu. Przedsięwzięcie miało na celu zwiększenie atrakcyjności metod promowania postaw i działań prozdrowotnych, a także edukowanie określonej grupy odbiorców w tymże zakresie.

W ostatnich latach, w związku ze zwiększającym się problemem dotyczącym nadwagi i otyłości wśród dzieci i młodzieży oraz obniżaniem się ich sprawności fizycznej, zaczęto zwracać uwagę na zbyt małą aktywność fizyczną. W tym kontekście szczególne zainteresowanie oraz niepokój specjalistów wzbudza duża częstotliwość zwalniania uczniów z zajęć wychowania fizycznego oraz częsta absencja uczniów na tych zajęciach.

Turniej Sportowo-Edukacyjny miał na celu zachęcenie młodzieży do aktywności fizycznej oraz promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia. Zasięg: około 200 osób.

20.2.10. „Profilaktyka zakażeń HCV – Stop HCV” (PSSE Środa Śląska).

Celem interwencji była profilaktyka skutków zakażeń wirusem HCV. Adresatami działań informacyjno-edukacyjnych byli: młodzież ze szkół ponadpodstawowych, personel medyczny, społeczność lokalna, pracownicy salonów kosmetycznych oraz fryzjerskich. Program prowadzony był w 2 szkołach ponadpodstawowych, w których odbyły się 2 wizytacje. Przeprowadzono 9 punktów konsultacyjno-informacyjnych dla społeczności lokalnej. Łącznie program swoim zasięgiem objął 335 odbiorców.

20.2.11. „Moje Dziecko Idzie do Szkoły” (PSSE: Świdnica, Ząbkowice Śląskie).

Program opracowany jest z myślą o dzieciach w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, ich rodzicach/opiekunach. Celem głównym programu jest ukształtowanie prawidłowych nawyków i umiejętności prozdrowotnych wśród przedszkolaków/uczniów klas młodszych. Cel szczegółowy to podniesienie poziomu wiedzy i świadomości rodziców na temat wybranych elementów zdrowego stylu życia. Zwrócenie rodzicom uwagi i zainteresowanie się zdrowiem swoich dzieci, uświadomienie jak ważną rolę pełnią w procesie edukacji zdrowotnej i kształtowaniu pierwszych nawyków prozdrowotnych u dzieci, poprzez wskazanie im czynników, które mają wpływ na ludzkie zdrowie. Wzrost kompetencji rodziców w zakresie przekonania o słuszności podejmowanych działań profilaktycznych w domu i środowisku przedszkolnym/szkolnym.

Program był realizowany przez 28 podmiotów. Działaniami objęto 2 275 osób, w tym: dzieci, uczniów, rodziców/opiekunów oraz dyrektorów, nauczycieli.

20.2.12. Interwencja nieprogramowa „Profilaktyka chorób zakaźnych”, w tym WZW typu A, B, C, chorób przenoszonych przez kleszcze itd. (PSSE Świdnica).

Interwencja nieprogramowa ma charakter informacyjno-edukacyjny, dotyczy m. in. profilaktyki zakażeń krwiopochodnych, chorób przenoszonych drogą pokarmową, płciową oraz przez kleszcze. W przypadku zagadnień związanych z zakażeniami HAV, HBV, HCV odbiorcami działań jest społeczność lokalna, w tym: pracownicy sektora ochrony zdrowia, usług pozamedycznych, wykonujących zabiegi z naruszeniem ciągłości

tkanek, które stanowią o ryzyku transmisji zakażeń krwiopochodnych (np. studia tatuażu, salony kosmetyczne), przedstawiciele placówek oświatowo-wychowawczych, uczniowie szkół podstawowych, ponadpodstawowych, seniorzy. W ramach organizowanych działań pracownicy Sekcji Zdrowia Publicznego i Promocji Zdrowia przeprowadzają prelekcje/pogadanki dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Prowadzona jest dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych połączona z instruktażami. Interwencja była realizowana przez 15 podmiotów. Działaniami objęto 1 586 osób, społeczność lokalną, w tym: dzieci, uczniów szkół podstawowych/ponadpodstawowych, rodziców/opiekunów, uczestników wypoczynku letniego, seniorów, przedstawicieli podmiotów leczniczych oraz usług pozamedycznych.

20.2.13. „Profilaktyka wszawicy” (PSSE Świdnica).

W ramach realizacji ww. interwencji nieprogramowej podejmowano działania profilaktyczne i edukacyjne przez pracowników Sekcji Zdrowia Publicznego i Promocji Zdrowia. Miały one na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się wszawicy (pedikulozy) głównie wśród dzieci w przedszkolach i uczniów szkół podstawowych, m. in. poprzez zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości rodziców/opiekunów i kadry pedagogicznej. Prowadzono dystrybucje materiałów informacyjno-edukacyjnych (plakatów, ulotek, broszur) w placówkach oświatowo-wychowawczych, udzielano instruktaży oraz przeprowadzano pogadanki i prelekcje.

Interwencja była realizowana przez 29 podmiotów. Działaniami objęto 1 371 osób, społeczność lokalną, w tym: uczniów, dzieci, nauczycieli, dyrektorów, rodziców/opiekunów.

20.2.14. „Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)” (PSSE Wrocław).

PSSE we Wrocławiu jest partnerem oraz współrealizatorem Programu realizowanego od 13 lat przez Miasto Wrocław. Adresatami działań edukacyjnych i fundowanych przez Samorząd Wrocławia szczepień przeciw HPV są 13-latki (dziewczęta i od 2020 roku również chłopcy). W kończącej się w 2023 r. XIII edycji programu edukacją rodziców i zapraszaniem do skorzystania ze szczepień dla dzieci zajmowały się punkty szczepień w podmiotach leczniczych. PSSE we Wrocławiu koordynowała działania edukacyjne kierowane do uczniów – współorganizacja i prowadzenie szkolenia dla nauczycieli/pedagogów, dystrybucja materiałów do

prowadzenia zajęć z uczniami klas VII szkół podstawowych, monitorowanie edukacji

uczniów. Zajęcia profilaktyczne zrealizowały 44 szkoły podstawowe, łącznie 2 026 uczniów. W dotychczasowej formule program zakończył się, ponieważ od 01 czerwca wprowadzono, zgodnie z Narodową Strategią Onkologiczną, ogólnopolski Program bezpłatnych szczepień przeciw HPV, dla dziewcząt i chłopców po jedenastych urodzinach, a przed czternastymi urodzinami.

Miasto Wrocław opracowało i wdrożyło program polityki zdrowotnej, motywując już od trzynastu lat Rodziców do szczepienia swoich dzieci przeciw HPV. Uzyskano unikatowe w skali kraju efekty – wysoki odsetek wyszczepialności (73%).

20.2.15. Interwencja nieprogramowa „Dni Kultury Zdrowotnej” (PSSE Trzebnica).

Program lokalny Dni Kultury Zdrowotnej w roku 2023 realizowany był pod hasłem „ Zdrowy styl życia to mój styl”. Do programu włączyło się 10 placówek oświatowo – wychowawczych. Głównym celem było: promowanie zdrowia w środowisku szkolnym i poza nim. Adresatami interwencji były dzieci przedszkolne, uczniowie szkół podstawowych i ich rodzice. Od wielu lat szkoły bardzo chętnie uczestniczą w Dniach Kultury Zdrowotnej. Realizują także interwencję wybierając sobie tematykę, uwzględniając potrzeby środowiska szkolnego. Tematyka realizowanych Dni Kultury Zdrowotnej była bardzo różnorodna, nie mniej szkoły najczęściej poruszały temat zdrowego stylu życia i znaczenia aktywności fizycznej. Interwencją w 2023 roku na terenie powiatu trzebnickiego objęto łącznie 1 651 osób.

21. WNIOSKI

1. Ogólnie sytuację epidemiologiczną zakażeń i chorób zakaźnych na obszarze województwa dolnośląskiego w roku 2023 należy ocenić jako pomyślną, pomimo wystąpienia w niektórych przypadkach niekorzystnych trendów.
2. Dla właściwego zobrazowania sytuacji, przede wszystkim pod kątem liczby zarejestrowanych przypadków i wskaźnika zapadalności na 100 tys. mieszkańców w porównaniu z latami ubiegłymi, szczegółowe zestawienia tabelaryczne przedstawiono w części opisowej.
3. Warto podkreślić, wiele zarejestrowanych w województwie przypadków zakażeń i chorób zakaźnych np. gruźlicy, chorób szerzących się drogą płciową (kiła, rzeżączka, chlamydioza), wirusowych zapaleń wątroby, chorób odkleszczowych (borelioza) - zdiagnozowanych było już wcześniej poza granicami kraju, zostały zaimportowane, ale zarejestrowane na obszarze województwa dolnośląskiego.
4. W roku 2023 odnotowano istotny wzrost zapadalności, liczby zakażeń i zachorowań na niektóre choroby zakaźne, w tym między innymi na kiłę, rzeżączkę, chlamydiozy, gruźlicę, lambliozę, wirusowe zapalenia wątroby, boreliozę, inwazyjne choroby wywoływane przez *Streptococcus pneumoniae* i *Haemophilus influenzae typu b*, krztusiec, ospę wietrzną, świnkę i różyczkę.
5. Odnotowano również wzrost ogólnej liczby bakteryjnych zatruc pokarmowych, w tym o etiologii salmonelozowej. W 2023 r. zarejestrowano 42 ogniska zatruc pokarmowych, o 9 więcej niż w 2022 r. (33 ogniska). W większości przypadków dominowały ogniska zatruc pokarmowych wywołanych przez *Clostridium difficile* oraz pałeczki Salmonella.
6. Nastąpił wyraźny wzrost liczby zachorowań na gripę potwierdzonych laboratoryjnie - zgłoszono 420 przypadków (2022 r. – 299 zachorowań).
7. W porównaniu z latami ubiegłymi zaobserwowano natomiast spadek liczby nowo wykrytych zakażeń HIV i wzrost liczby przypadków AIDS.
8. W 2023 r. w województwie dolnośląskim odnotowano ponad 10-krotny spadek liczby przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w porównaniu z rokiem 2022. Na umiarkowanie stabilnym poziomie utrzymywała się sytuacja epidemiologiczna zakażeń i zachorowań wywołanych przez ten wirus przez cały rok.
9. Realizacja Programu Szczepień Ochronnych odbywała się z uwzględnieniem aktualnej sytuacji epidemiologicznej oraz w sytuacji istotnej nowelizacji przepisów, dotyczących przeprowadzania szczepień obowiązkowych oraz postępowania wobec osób, uchylających się od obowiązku szczepień. Wśród obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży do 19 roku życia, utrzymano wysoki stopień

- zaszczenia, pomimo coraz większej liczby osób, uchylających się od obowiązku szczepień.
10. Wystąpiła niższa w porównaniu z latami ubiegłymi, liczba ognisk epidemicznych w szpitalach, jednak niepokojące jest utrzymywanie się od kilku lat wysokiego odsetka patogenów alarmowych jako czynników etiologicznych.
 11. Uwzględniając dane z nadzoru epidemiologicznego sprawowanego przez wojewódzką i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa dolnośląskiego, spodziewać się należy możliwości wystąpienia ognisk zakażeń i chorób zakaźnych, przeciwko którym istnieje możliwość zaszczepienia (np. odra) oraz pojedynczych przypadków chorób zaimportowanych z zagranicy (np. malaria, gorączka denga).
 12. Kontrole sanitarne podmiotów leczniczych wykazały, że część obiektów z tej grupy nie spełnia wymagań, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą. Z tego powodu prowadzone są postępowania administracyjne dotyczące dostosowania tych obiektów do wymagań ww. rozporządzenia.
 13. Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego podejmowane w zakresie obszaru nadzorowanego przez pion higieny komunalnej prowadzone były zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego na rok 2023.
 14. Działalność pionu higieny komunalnej nadal była ukierunkowana na zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego ludności przez prowadzenie nadzoru sanitarnego nad obiektami użyteczności publicznej, jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w kąpieliskach, miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli i w pływalniach. W wyniku stwierdzenia nieprawidłowości sanitarnych podczas przeprowadzonych kontroli organy PIS wszczynały postępowania administracyjne w celu usunięcia stwierdzonych uchybień.
 15. Przedsiębiorstwa wodociągowe oraz zarządzający pływalniami przekazywali organom PIS wyniki badań wody wraz ze wskazaniem działań naprawczych w przypadku, gdy woda nie spełniała wymagań określonych w rozporządzeniach. W przypadkach kwestionowania mikrobiologicznej jakości wody w wodociągach i na pływalniach zarządcy podejmowali natychmiastowe działania zmierzające do poprawy jakości wody.
 16. Na obszarze województwa dolnośląskiego, według ewidencji, znajduje się ogółem 480 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, dostarczających wodę 2 728 546 mieszkańcom Dolnego Śląska oraz 375 urządzeń wodociągowych zarządzanych przez tzw. inne podmioty, zaopatrujące w wodę 38 768 osób. W większości przypadków wodociągi dostarczały wodę do spożycia spełniającą wymagania sanitarne.

17. Na terenie województwa nadal obowiązywały wydane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu oraz przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wołowie ogółem trzy decyzje udzielające zgody na odstępstwo od dopuszczalnych wartości parametrycznych dla metabolitu pestycydu chloridazonu, substancji o nazwie chloridazon - desfenyl oraz sumy pestycydów - dla wodociągu sieciowego Siedlec Trzebnicki (decyzja wydana w 2021 r.) oraz wodociągu sieciowego Łozina (decyzja wydana w 2021 r.) położonych w gminie Długołęka, w powiecie wrocławskim, a także dla wodociągu sieciowego Turzany (decyzja wydana w 2022 r.), położonego w gminie Wińsko, w powiecie wołowskim.
18. Kontrolę jakości ciepłej wody w celu wykrywania bakterii *Legionella* sp. realizowano poprzez pobieranie próbek ciepłej wody w budynkach użyteczności publicznej, m.in., przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne całodobowe świadczenia zdrowotne oraz w budynkach zamieszkania zbiorowego, w których w trakcie ich użytkowania wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny. W przypadkach pogorszenia się jakości ciepłej wody zarządcy/właściciele obiektów podejmowali skuteczne działania w celu usunięcia nieprawidłowości.
19. W niektórych obiektach użyteczności publicznej nadal organizowano punkty pobytowe dla uchodźców z Ukrainy.
20. Kontrole sanitarne przeprowadzone w solariach wykazały, że w obiektach tych realizowane są obowiązki wynikające z ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium.
21. Zaktualizowano wykazy obiektów branży beauty. Przeprowadzone kontrole sanitarne tych obiektów wykazały, że w większości przypadków przestrzegane są standardy sanitarno-higieniczne świadczonych usług. Podczas kontroli wskazywano kontrolowanym podmiotom potrzebę stosowania działań prewencyjnych mających na celu ograniczenie ryzyka zakażenia m.in. HBV i/lub HCV klienta lub personelu zakładu.
22. Przeprowadzone kontrole sanitarne wykazały, że w obiektach użyteczności publicznej realizowane są obowiązki wynikające z ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.
23. Stan sanitarny skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej, miejscowości i terenów wiejskich, podobnie jak w 2022 r., oceniono jako dobry.
24. Największe trudności w egzekwowaniu decyzji nakładających obowiązki na podmioty zobowiązane organy PIS napotykają w prowadzonych postępowaniach administracyjnych dotyczących stanu sanitarno-technicznego lokali mieszkalnych.
25. W 2023 r. służby sanitarne województwa dolnośląskiego dokonały 10 220 kontroli sanitarnych nadzorowanych obiektów oraz środków transportu. Wykonano 13 967 badań wybranych elementów środowiska, badań i pomiarów substancji chemicznych w środowisku pracy, a także badań materiału biologicznego pobranego od ludzi.

Ogółem pobrano 6 143 próbki. W ramach badań dokonano 59 806 oznaczenia, w tym 30 649 oznaczeń chemicznych, 15 350 fizycznych i 13 807 oznaczeń mikrobiologicznych. W postępowaniu administracyjnym wydano ogółem 5 056 decyzji, w tym 4 258 decyzji merytorycznych w I instancji, 785 decyzji płatniczych w I instancji, 13 decyzji merytorycznych w II instancji. Wydano 750 postanowień. W postępowaniu karno-administracyjnym nałożono 89 mandatów na łączną kwotę 20 050 zł. Wydano 12 tytułów wykonawczych.

26. Narażenie pracowników zatrudnionych w warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące jest poniżej wartości wprowadzonych limitów użytkowych dawek.
27. Narażenie ludności na naturalne źródła promieniowania na terenie Dolnego Śląska jest na bardzo niskim poziomie, nieprzekraczającym poziomu tła naturalnego.
28. Na podstawie otrzymanych sprawozdań pomiarowych nie stwierdzono rażących naruszeń w zakresie przekroczeń dopuszczalnych poziomów natężeń pól elektromagnetycznych w środowisku naturalnym ludności oraz w zakładach pracy.
29. W obiektach których został stwierdzony podwyższony średnioroczny poziom stężenia promieniotwórczego radonu, prowadzono działania informacyjne dla kierowników zakładów pracy w celu obniżenia stężeń radonu do poziomów poniżej wartości odniesienia.
30. W roku 2023 przeprowadzono 3 349 kontroli w 2 692 zakładach pracy. Kontrole warunków środowiska pracy przeprowadzone w nadzorowanych zakładach wykazały uchybienia higieniczno-sanitarne. Do najważniejszych nieprawidłowości w zakresie warunków higieny pracy, należały: stwierdzenie stężeń i natężeń czynników szkodliwych przekraczających normatywy higieniczne na stanowiskach pracy (w 9,61% zakładów będących w ewidencji i w 12,04% zakładów skontrolowanych), brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy (16,31% zakładów skontrolowanych), brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego (8,80% zakładów skontrolowanych), uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych w środowisku pracy (8,13% zakładów skontrolowanych, niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń (7,13% zakładów skontrolowanych). W związku z tym wydano 976 decyzji administracyjnych (w tym 422 decyzje dotyczące poprawy warunków pracy) zawierających 3 681 nakazów likwidacji uchybień.
31. Kontrolowano poziom narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, mogące powodować u pracowników następstwa zdrowotne w postaci chorób zawodowych. Z danych zebranych od stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego wynika, że w szkodliwych warunkach pracy, tj. takich, w których stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia w 2023 r. zatrudnionych było

- 21 320 osób, co stanowiło 5,06 % wszystkich osób zatrudnionych w zakładach objętych nadzorem.
32. Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono stężenia i natężenia przekraczające normatywy higieniczne, przedstawiało się następująco: czynniki chemiczne, w tym głównie metale i ich związki (ołów, arsen, miedź, nikiel) – 1 240 osób; pyły (w przeważającej większości pyły o działaniu zwłókniającym stwarzające ryzyko pylicy płuc) – 1 068 osób; czynniki fizyczne – 19 973 osoby, w tym: hałas – 16 711 osób; drgania – 2 219 osób; mikroklimat gorący – 6 145 osób; promieniowanie optyczne – 673 osoby.
33. W przemyśle, największe zagrożenia zdrowotne w środowisku pracy w województwie dolnośląskim wystąpiły w zakładach zajmujących się górnictwem rud metali, produkcją metali, produkcją metalowych wyrobów gotowych, produkcją wyrobów z pozostałych mineralnych, surowców niemetalicznych, produkcją artykułów spożywczych, produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, budownictwem, produkcją wyrobów z drewna, produkcją maszyn i urządzeń, produkcją mebli, górnictwem i wydobywaniem. Największą liczbę pracowników pracujących w warunkach szkodliwych odnotowano w powiecie polkowickim.
34. Dominującym fizycznym czynnikiem szkodliwym w środowisku pracy w województwie dolnośląskim pozostawał w dalszym ciągu ponadnormatywny hałas. Do istotnych czynników należały również pyły, głównie pyły o działaniu zwłókniającym, stwarzające ryzyko pylicy płuc, a także czynniki chemiczne (głównie ołów, arsen, miedź, kadm).
35. Likwidacja przekroczeń stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, zwłaszcza w przypadku przekroczeń hałasu, jest często niemożliwa ze względów technicznych, w takich przypadkach eliminacja nadmiernego hałasu wymaga od pracodawcy wdrożenia programu działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na hałas, w tym zaopatrzenia pracowników w odpowiednio dobrane indywidualne ochronniki słuchu oraz ograniczenia czasu ekspozycji na ten czynnik.
36. Przeprowadzone kontrole wskazują, że większość pracodawców realizuje prawidłowo obowiązki wynikające z przepisów prawnych w zakresie ochrony zdrowia pracowników narażonych na czynniki rakotwórcze lub mutagenne. Pracownicy są chronieni przed działaniem tych czynników. Najwięcej uchybień dotyczyło spraw związanych z prowadzeniem obowiązującej dokumentacji. Nadal stwierdza się brak rejestrów – w szczególności rejestrów prac oraz pracowników narażonych na działanie ww. czynników, jak również brak poinformowania Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu o występowaniu ww. czynników w środowisku pracy.

37. W zakresie stosowania w działalności zawodowej substancji chemicznych i ich mieszanin przeprowadzono 1 106 kontroli w 1 026 zakładach. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono naruszenie przepisów. Do najważniejszych uchybień w tym zakresie należały: brak aktualnego spisu stosowanych substancji niebezpiecznych, mieszanin niebezpiecznych, substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie, brak kart charakterystyk substancji i mieszanin chemicznych, niezgodne z prawem karty charakterystyk substancji i mieszanin chemicznych, niewłaściwe oznakowanie opakowań tychże substancji i mieszanin, niewłaściwe oznakowanie pojemników, zbiorników, niezabudowanych rurociągów służących do przechowywania substancji niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych.
38. W ramach nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku przeprowadzono 601 kontroli w 572 zakładach pracy. Kontrole dotyczyły oceny przestrzegania przez pracodawców obowiązków w zakresie szkodliwych czynników biologicznych wynikających z ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki. Do najważniejszych uchybień w tym zakresie należały: brak rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia, brak rejestru pracowników pracujących w narażeniu na czynniki biologiczne zakwalifikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia, brak lub niepełna ocena ryzyka zawodowego w związku z występowaniem szkodliwych czynników biologicznych, brak procedur i instrukcji bezpiecznego postępowania ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi, brak szkoleń dla pracowników mających kontakt ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi.
39. Zagrożenia zdrowotne w środowisku pracy mają odzwierciedlenie w chorobach zawodowych. W 2023 roku wzrosła liczba (420 przypadków) stwierdzonych chorób zawodowych w porównaniu do roku poprzedniego 2022 (359 przypadków).
40. W 2023 roku choroby zawodowe najczęściej stwierdzane były w następujących rodzajach działalności:
- wydobywanie węgla (PKD 05; 105 przypadków chorób zawodowych),
 - opieka zdrowotna (PKD 86; 91 przypadków chorób zawodowych),
 - edukacja (PKD 85; 32 przypadki chorób zawodowych).
41. W 2023 roku najczęściej stwierdzanymi chorobami zawodowymi były: pylice płuc, choroby zakaźne lub pasożytnicze i ich następstwa, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego, przewlekłe choroby narządu głosu oraz nowotwory złośliwe.

42. Wśród chorób zakaźnych w stosunku do roku 2022 nieznacznie zmalała liczba rozpoznanych przypadków chorób (121 przypadków w roku 2022; 105 przypadków w roku 2023). COVID-19 wywoływany przez wirusa SARS-CoV-2 jest zdecydowanie najczęściej rozpoznawaną chorobą zawodową spośród chorób zakaźnych i pasożytniczych w województwie dolnośląskim (95 przypadków).
43. W roku 2023 liczba stwierdzonych pylic płuc wzrosła o 53 przypadki i wyniosła 202 przypadki (149 przypadków w roku 2022). Pylica płuc utrzymuje się na 1 miejscu pod względem najczęściej stwierdzanych chorób zawodowych w województwie dolnośląskim.
44. W 2023 roku o 13 przypadków wzrosła liczba stwierdzonych przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego.
45. W roku 2023 nieznacznie wzrosła także liczba stwierdzonych przewlekłych chorób narządu głosu i wyniosła 34 przypadki (28 przypadków w roku 2022) oraz liczba stwierdzanych nowotworów złośliwych wyniosła 14 przypadków (11 przypadków w roku 2022).
46. Na terenie województwa dolnośląskiego w zakresie nadzoru nad chemikaliami przeprowadzono 972 czynności kontrolne, których efektem było wydanie 548 decyzji merytorycznych, w tym 45 decyzji o nałożeniu kary pieniężnej na łączną kwotę 135 000 zł oraz nałożono 8 mandatów, poza tym wydano 173 decyzje opłatowe.
47. W ramach nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami wydano 100 decyzji nakazowych i 88 decyzji opłatowych.
48. Kontrole przepisów rozporządzenia REACH w nadzorowanych zakładach wykazały uchybienia. Najważniejsze nieprawidłowości w zakresie naruszenie przepisów rozporządzenia REACH dotyczyły: informacji w łańcuchu dostaw, substancji w wyrobach SVHC oraz ograniczeń, o których mowa w załączniku XVII rozporządzenia REACH.
49. Kontrole przepisów rozporządzenia CLP w nadzorowanych zakładach wykazały uchybienia. Najważniejsze nieprawidłowości dotyczyły: oznakowania sporządzonego zgodnie z tytułem III i IV CLP, reklamy, kodów UFI oraz zgłoszeń do PCN.
50. W 2023 r. największy udział w prowadzonych kontrolach (70%) miały produkty należące do kategorii produktowej III – zwalczanie szkodników. Udział tej kategorii produktowej w wykrytych nieprawidłowościach był znaczny i stanowił aż 36% – zaraz po produktach należących do kategorii produktowej I – środkach do dezynfekcji. Wpływ na powyższe miała prowadzona przez Państwową Inspekcję Sanitarną ogólnopolska akcja kontroli rynku w zakresie produktów biobójczych stosowanych do odstraszania i zwalczania komarów i kleszczy (insektycydy i repelenty).
51. W porównaniu do roku 2022 wzrosła liczba podmiotów w ewidencji powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa dolnośląskiego, stosujących

- prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 w 2023 roku wyniosła 288 (rok 2022 – 230). Wpływ na powyższe miała prowadzona przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa dolnośląskiego analiza stosowania czerwonego fosforu prekursora kat. 2A w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych.
52. Na terenie województwa dolnośląskiego w ramach nadzoru nad produktami kosmetycznymi wydano 133 decyzje nakazowe i 86 decyzji opłatowych. W roku 2023 przeprowadzono kontrole produktów kosmetycznych w kontekście zmian w stosowaniu niektórych filtrów UV. W zakresie nadzoru nad kosmetykami nałożono 43 kary pieniężne na łączną kwotę 95 000 zł.
53. Państwowi Inspektorzy Sanitarni województwa dolnośląskiego prowadzą działania kontrolne na podstawie własnych ustaleń oraz napływających informacji o łamaniu zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych. Zatem liczba przeprowadzanych przez PIS województwa dolnośląskiego kontroli w różnych okresach jest zmienna. Co prawda podczas prowadzonych czynności kontrolnych w omawianym okresie nie odnotowano łamania zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych, jednak liczba otrzymywanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa dolnośląskiego od organów ścigania spraw jednoznacznie wskazuje, iż nadal środki zastępcze wprowadzane są do obrotu, tyle że proceder nie ma miejsca w obiektach stacjonarnych, w których PIS mogłaby prowadzić czynności kontrolne, a za pomocą tzw. punktów mobilnych oraz przez Internet. Ponadto zakazane produkty często są wprowadzane do obrotu wraz z produktami kontrolowanymi, będącymi w nadzorze organów ścigania.
54. Państwowi Inspektorzy Sanitarni województwa dolnośląskiego prowadzili postępowania administracyjne w sprawie wstrzymania wytwarzania/wprowadzania do obrotu produktów i ich zatrzymania zgodnie z art. 44c ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomani (u.p.n.). Ponadto w ramach prowadzonego postępowania dokonywano szeregu czynności procesowych, a jeżeli podejrzane produkty okazywały się środkami zastępczymi prowadzono kolejne postępowania administracyjne, tj.: w sprawie zakazania wytwarzania/wprowadzania do obrotu produktów i nakazania ich zniszczenia na podstawie art. 44c ust. 4 u.p.n.; w sprawie wymierzenia kary pieniężnej za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych na podstawie art. 52a u.p.n.; postępowania w sprawie obciążenia strony kosztami prowadzonego postępowania i badań na podst. 44c ust. 6-7 u.p.n., a w sytuacji gdy do stwierdzenia łamania zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych dochodziło podczas czynności kontrolnych wówczas prowadzone było postępowanie w sprawie obciążenia opłatą za te czynności z art. 36 ust. 1 ustawy o PIS. Stąd też liczba prowadzonych postępowań administracyjnych w tym zakresie zależna jest od wyników przeprowadzonych kontroli,

- spraw przekazywanych przez organy ścigania w tym od wyników badań fizykochemicznych podejrzanych produktów.
55. W ramach postępowań PIS województwa dolnośląskiego w omawianym okresie wydali 315 decyzji administracyjnych (w analogicznym okresie w roku ubiegłym 186), a w toku trwających postępowań pobrano 170 prób do badań. Nałożono kary pieniężne o łącznej wartości 40 000 zł., wyegzekwowano natomiast 37 500 zł. Pracownicy PIS ww. decyzje wydali na skutek otrzymanego materiału dowodowego od organów ścigania.
56. W 2023 roku zostało złożone 1 zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do organów ścigania.
57. Analiza zgłoszonych do Państwowych Inspektorów Sanitarnych województwa dolnośląskiego przypadków podejrzeń zatruc pozwala stwierdzić, iż na tle kraju województwo dolnośląskie plasuje się na 12 pozycji ze względu na liczbę zgłoszonych przez podmioty lecznicze pacjentów, u których podejrzewano lub potwierdzono zatrucie środkami zastępczymi.
58. Liczba zgłaszanych przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi w 2023 roku wyniosła 21, w tym 1 zgon i w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego zanotowano zmniejszoną liczbę zatruc.
59. Na stan bezpieczeństwa sanitarnego regionu istotny wpływ ma sprawowanie zapobiegawczego nadzoru, do zadań którego należy kontrola przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych na poszczególnych etapach realizacji inwestycji. Działania wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają charakter profilaktyczny, zmierzający do wyeliminowania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi przebywających w obszarze i sąsiedztwie planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych.
60. Z dokonanych kontroli zmian w gospodarce przestrzennej przedstawionych w projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, projektach decyzji o warunkach zabudowy i o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz projektach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wynikało, że w większości opracowań (98,8 %) zostały zapewnione warunki ochrony zdrowia ludzi przed wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz warunki zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożywania przez ludzi i odprowadzania ścieków.
61. Z przeprowadzonych ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, dokonanych na podstawie informacji zawartych w kartach informacyjnych o przedsięwzięciu oraz w raportach o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko a także pozyskanych w toku postępowania wyjaśniającego wynikało, że w większości przypadków (95,8 %)

- negatywny wpływ inwestycji na poszczególne elementy środowiska został ograniczony do poziomu, który nie zagrażał zdrowiu ludzi.
62. Z dokonanych kontroli rozwiązań technicznych i technologicznych zawartych w dokumentacjach projektowych wynikało, że w większości przypadków (97,4 %) projekty budowlane zostały opracowane z zachowaniem wymagań higienicznych i zdrowotnych.
63. Ze sprawowanego nadzoru nad warunkami higienicznosanitarnymi w nowo zrealizowanych obiektach przekazywanych do użytkowania wynikało, że w większości obiektów budowlanych, zgłaszanych przez inwestorów do odbioru (98,6 %) spełnione były wymagania higieniczne i zdrowotne. Czasami pozytywną opinię wydawano po usunięciu przez inwestorów drobnych nieprawidłowości stwierdzonych w trakcie kontroli obiektu.
64. Na podstawie przeprowadzonych kontroli przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych na poszczególnych etapach realizacji przedsięwzięć stwierdzono, że działania inwestycyjne wykonywane w 2023 roku na terenie województwa dolnośląskiego nie spowodowały zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi a zatem nie stanowiły zagrożenia dla bezpieczeństwa sanitarnego regionu. Stan sanitarny nadzorowanego terenu w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego ulega sukcesywnej poprawie. Wraz z rozwojem techniki i technologii oraz wzrostem świadomości społeczeństwa poprawia się stan techniczny i sanitarny obiektów. Stwierdzono również, że powstaje wiele przedsięwzięć z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. W 2023 r. w wielu powiatach zrealizowano wielkopowierzchniowe instalacje fotowoltaiczne.
65. Stan sanitarny zakładów związanych z przetwórstwem żywności i żywieniem będących pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego w 2023 r. uległ poprawie w stosunku do roku ubiegłego.
66. Skontrolowano więcej zakładów, które zostały ocenione na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego. Stwierdzono, że spadła liczba zakładów zakwalifikowanych do wysokiego ryzyka, natomiast zwiększyła się liczba zakładów średniego i niskiego ryzyka, co świadczy o systematycznej poprawie nadzorowanych obiektów.
67. W zakresie kontroli żywności w roku 2023 przeprowadzono większą ilość kontroli i rekontroli w stosunku do roku 2022, a co za tym idzie, nałożono więcej mandatów karnych. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że spadła liczba przeprowadzonych kontroli interwencyjnych.
68. Na terenie województwa dolnośląskiego zdecydowana większość skontrolowanych placówek oświatowo-wychowawczych zapewniała dzieciom i młodzieży bezpieczne i higieniczne warunki pobytu. Zarządcy, we współpracy z organem prowadzącym, w miarę możliwości starają się realizować zalecenia i decyzje wydane przez organy PIS.

69. Należy nadal kontynuować działania zmierzające do poprawy warunków realizacji zajęć wychowania fizycznego. W dalszym ciągu infrastruktura jest niewystarczająca – nie wszystkie szkoły posiadają sale gimnastyczne i boiska, co powoduje konieczność organizowania lekcji na korytarzach oraz poza placówką. Nadal istnieje problem niewykorzystywania natrysków po zajęciach wychowania fizycznego na co zwracano uwagę podczas wykonywania czynności kontrolnych. Pomimo posiadania odpowiedniej infrastruktury sanitarno-higienicznej uczniowie sporadycznie korzystają z natrysków. Regularnemu ich wykorzystywaniu nie sprzyjają między innymi: zbyt krótkie przerwy, usytuowanie bloku sportowego w oddzielnym budynku, a co za tym idzie konieczność przechodzenia uczniów do sali gimnastycznej podczas różnych warunków atmosferycznych, brak nawyków higienicznych.
70. Konieczne jest zapewnienie uczniom we wszystkich szkołach możliwości korzystania z gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Występują placówki, w których brak jest odpowiednich gabinetów. Profilaktyczna opieka medyczna nad uczniami sprawowana jest w pomieszczeniach zastępczych takich jak gabinet dyrektora, pedagoga lub w salach dydaktycznych. Konieczne jest również zapewnienie uczniom we wszystkich szkołach dostępu do gabinetów świadczących opiekę stomatologiczną w ramach porozumienia z podmiotem wykonyującym działalność leczniczą udzielającym świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia stomatologicznego dla dzieci.
71. W roku 2023 nie stwierdzono zagęszczenia w salach pobytu dzieci w przedszkolach i salach lekcyjnych w szkołach. Kontrole wykazały, iż część szkół realizuje zajęcia w systemie dwuzmianowym.
72. Wciąż występującym problemem jest wszawica występująca w placówkach oświatowo-wychowawczych. Brak uregulowań prawnych jest przeszkodą uniemożliwiającą skuteczne przeciwdziałanie temu zjawisku. W niektórych placówkach ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej nad uczniami sprzyja nasilaniu się problemu.
73. W 2023 roku w zdecydowanej większości programów i interwencji nieprogramowych organizowanych cyklicznie zanotowano widoczny wzrost ich zasięgów oddziaływania. Można ten fakt powiązać z ustabilizowaniem się sytuacji epidemiologicznej w Polsce, co przekłada się na możliwość cyklicznej i konsekwentnej realizacji programów profilaktycznych w szczególności w środowisku szkolnym. Ważnym czynnikiem wzrostu zasięgów oddziaływania realizowanych programów, interwencji nieprogramowych oraz akcji było z pewnością położenie większego nacisku na aktywność w przestrzeni internetowej, w szczególności szersze wykorzystanie stron internetowych oraz mediów społecznościowych używanych przez jednostki PIS do komunikacji ze społeczeństwem. W 2023 roku duży nacisk położono również na działania informacyjne i profilaktyczne skierowane do ludności ukraińskiej

zamieszkującej na terenie województwa dolnośląskiego, której populacja na obszarze dolnego śląska w ostatnich dwóch latach uległa znacznemu zwiększeniu.

22. SPIS TABEL

<i>Tabela 1. Zachorowania na wybrane choroby zakaźne w Polsce od 01.01.2023 do 31.12 2023 r. w porównywalnym 2022 r.</i>	14
<i>Tabela 2. Sytuacja epidemiologiczna gruźlicy w województwie dolnośląskim (zapadalność) w latach 2009 -2022.</i>	20
<i>Tabela 3. Nowe zachorowania (gruźlica płuc i pozapłucna) za kwartały I-III 2023 r.</i>	21
<i>Tabela 4. Liczba ognisk epidemicznych w podmiotach leczniczych, działających na obszarze województwa dolnośląskiego w latach 2020-2023 (wg czynników etiologicznych).</i>	24
<i>Tabela 5. Wodociągi w przedziale produkcji wody 1 001 – 10 000 m³/dobę, w których okresowo stwierdzano warunkową przydatność wody / brak przydatności wody / odstępstwo.</i>	30
<i>Tabela 6. Wodociągi w przedziale produkcji wody 101 – 1 000 m³/dobę, w których okresowo stwierdzano warunkową przydatność wody / brak przydatności wody / odstępstwo.</i>	32
<i>Tabela 7. Wodociągi w przedziale produkcji wody ≤ 100 m³/dobę, w których okresowo stwierdzano warunkową przydatność wody / brak przydatności wody / odstępstwo.</i>	34
<i>Tabela 8. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	47
<i>Tabela 9. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	48
<i>Tabela 10. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	48
<i>Tabela 11. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	50
<i>Tabela 12. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	50
<i>Tabela 13. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	51
<i>Tabela 14. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	51
<i>Tabela 15. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	55
<i>Tabela 16. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	57
<i>Tabela 17. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	59
<i>Tabela 18. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	60
<i>Tabela 19. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	61
<i>Tabela 20. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	62
<i>Tabela 21. Działalność kontrolno-represyjna na przestrzeni 2023 r.</i>	63
<i>Tabela 22. Ogólne informacje związane z nadzorem nad obiektami w województwie dolnośląskim.</i>	83
<i>Tabela 23. Działalność represyjna w zakładach produkcji żywności.</i>	85
<i>Tabela 24. Działalność represyjna w zakładach produkcji żywności.</i>	90
<i>Tabela 25. Działalność represyjna w zakładach obrotu żywnością.</i>	93
<i>Tabela 26. Działalność represyjna w zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego.</i>	95
<i>Tabela 27. Działalność represyjna w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego.</i>	97
<i>Tabela 28. Działalność represyjna w zakładach usług cateringowych.</i>	100
<i>Tabela 29. Działalność represyjna w wytwórniach i miejscach obrotu materiałami i wyrobami.</i>	101
<i>Tabela 30. Choroby zawodowe o największej zapadalności na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2021 - 2023.</i>	121

23. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Sytuacja epidemiologiczna gruźlicy w województwie dolnośląskim (zapadalność w latach 2009 -2022.	21
Wykres 2. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia (w przedziałach produkcji wody) oraz przez inne podmioty zaopatrujące w wodę.	28
Wykres 3. Liczba miejscowości (miasta, wsie, osady, kolonie, przysiółki), w których funkcjonuje wodociąg - w rozbiu na powiaty.	35
Wykres 4. Liczba obiektów rekreacji wodnej skontrolowanych przez organy PIS województwa dolnośląskiego w stosunku do ilości obiektów zewidencjonowanych w 2023 r.	52
Wykres 5. Liczba skontrolowanych obiektów działających w ramach pomocy społecznej w stosunku do liczby obiektów zewidencjonowanych w 2023 r.	54
Wykres 6. Liczba obiektów świadczących usługi hotelarskie skontrolowanych w 2023 r. do liczby obiektów zewidencjonowanych.	58
Wykres 7. Liczba obiektów świadczących usługi upiększające ciało skontrolowanych w 2023 r. do liczby obiektów zewidencjonowanych.	63
Wykres 8. Liczba decyzji administracyjnych wydanych przez PPIS województwa dolnośląskiego w sprawach dotyczących przeprowadzenia ekshumacji w latach 2012-2023.	65
Wykres 9. Liczba obiektów obsługi podróżnych skontrolowanych w 2023 r. do liczby obiektów zewidencjonowanych.	71
Wykres 10. Procentowy podział obiektów w województwie dolnośląskim w 2023 roku.	82
Wykres 11. Liczba obiektów w ewidencji województwa dolnośląskiego w latach 2021-2023.	82
Wykres 12. Rodzaje i ilości zakładów produkcji żywności (oprócz producentów pierwotnych, podmiotów prowadzących rolniczy handel detaliczny oraz dostawców bezpośrednich).	84
Wykres 13. Ilości zakładów produkcji żywności z podziałem na poziom ryzyka.	85
Wykres 14. Ilość pobranych próbek w zakładach produkcji żywności w 2023 r.	85
Wykres 15. Podział producentów pierwotnych, podmiotów prowadzących rolniczy handel detaliczny oraz dostawców bezpośrednich ze względu na kwalifikację ryzyka.	90
Wykres 16. Rodzaj środków spożywczych pobranych w 2023 r. podczas wspólnych kontroli u producentów pierwotnych.	91
Wykres 17. Rodzaje i ilości zakładów kwalifikowanych do obiektów obrotu żywnością.	92
Wykres 18. Struktura obiektów obrotu żywnością znajdującą się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa dolnośląskiego.	92
Wykres 19. Struktura pobranych próbek w obiektach obrotu żywnością.	93
Wykres 20. Procentowy podział zakładów żywienia zbiorowego.	94
Wykres 21. Struktura zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego.	94
Wykres 22. Struktura pobranych próbek żywności w zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego.	95
Wykres 23. Rodzaje i ilości zakładów kwalifikowanych do zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego.	96
Wykres 24. Struktura zakładów żywienia zbiorowego.	96
Wykres 25. Struktura zakładów usług cateringowych.	99
Wykres 26. Wytwórnice i miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.	100
Wykres 27. Struktura pobranych próbek w wytwórniach i miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.	101
Wykres 28. Próbkę zdyskwalifikowane w odniesieniu do kierunku badań.	102
Wykres 29. Próbkę zdyskwalifikowane w odniesieniu do grup asortymentowych.	102
Wykres 30. Struktura próbek zdyskwalifikowanych ze względu na pochodzenie.	103

Wykres 31. Podział powiadomień w systemie względem kategorii zagrożeń.	104
Wykres 32. Podział powiadomień w systemie względem kategorii produktów.	104
Wykres 33. Wyniki kontroli w zakresie oznakowania suplementów diety i żywności dla określonych grup.....	105
Wykres 34. Wynik działalności w nadzorze nad prezentacją i reklamą suplementów diety oraz środków spożywczych dla określonych grup w sprzedaży na odległość (przez Internet).	106
Wykres 35. Struktura narażenia na czynniki szkodliwe.....	109
Wykres 36. Struktura narażenia na czynniki fizyczne.....	110
Wykres 37. Struktura narażenia na czynniki szkodliwe wg PKD.	111
Wykres 38. Struktura narażenia na czynniki szkodliwe w poszczególnych powiatach.	111
Wykres 39. Choroby zawodowe stwierdzone w województwie dolnośląskim w 2023 roku.	121
Wykres 40. Choroby zawodowe o największej zapadalności na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2021-2023.....	122
Wykres 41. Decyzje merytoryczne w zakresie produktów kosmetycznych w województwie dolnośląskim według powiatów w 2023 roku.	128
Wykres 42. Zatrucia środkami zastępczymi województwa dolnośląskiego wg miesięcy w latach 2022 i 2023.	130
Wykres 43. Zatrucia środkami zastępczymi w Polsce wg województw w 2023 roku (dane z SMIOD).	130

